

Затверджено
Наказ Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський
університет економіки і торгівлі»
18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П - 4.04

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

Інститут економіки, управління та інформаційних технологій

Форма навчання заочна

Кафедра фінансів та банківської справи

Допускається до захисту
Завідувач кафедри _____ В. В. Карцева
«_____» _____ 2019 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

**АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

(за матеріалами ПрАТ «Домінік»)

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітня програма «Фінанси і кредит»

ступеня магістра

Виконавець роботи Різуник Катерина Вікторівна

Науковий керівник к.е.н., доц. Сидоренко-Мельник Ганна Миколаївна

Рецензент

Кадучка Андрій Олексійович

ПОЛТАВА 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1 Сутність аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, його мета та завдання	8
1.2 Застосування методів, прийомів та показників у фінансовому аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства	23
1.3 Методичні засади фінансового прогнозування діяльності підприємства	32
Висновки за розділом 1.....	40
РОЗДІЛ 2 РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВО- ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ДОМІНІК» ЗА 2016-2018 РОКИ.....	42
2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки	42
2.2 Оцінка ключових індикаторів фінансового стану ПрАТ «Домінік»: платоспроможності та фінансової стійкості.....	52
2.3 Дослідження результативності та ефективності фінансово- господарської діяльності.....	64
Висновки за розділом 2.....	72
РОЗДІЛ 3 ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ДОМІНІК».....	74
3.1 Прогнозування фінансових результатів фінансово- господарської діяльності ПрАТ «Домінік».....	74

3.2 Пакет прикладних рекомендацій з впровадження заходів з підвищення ефективності діяльності підприємства.....	89
Висновки за розділом 3.....	104
ВИСНОВКИ.....	106
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ.....	112
ДОДАТКИ.....	122

ВСТУП

Для ефективного функціонування системи фінансового менеджменту на практиці реалізується відповідна система забезпечення, яка дозволяє в реальності реалізувати той науковий і методичний потенціал, який був напрацьований в процесі формування фінансового менеджменту як найбільш дієвої області управління фінансами суб'єктів господарювання. Система забезпечення являє собою сукупність методів, способів, прийомів і засобів підтримки фінансового менеджменту, яка дозволяє використовувати різні підходи та моделі, весь могутній інструментарій сучасної фінансової науки. Чільне місце займає підсистема оцінки фінансового стану підприємства, яка базується на сукупності форм і методів аналізу даних.

Фінансовий аналіз характеризується як процес дослідження фінансового стану та основних результатів фінансово-господарської діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення сталого розвитку. Ефективність управлінських рішень багато в чому залежить від об'єктивності, своєчасності та всебічності оцінювання існуючого та очікуваного (прогнозного) фінансового стану підприємства. Таким чином, актуальність теми не викликає заперечень.

Прогнозування показників фінансового стану та змін у фінансово-господарській діяльності підприємства дає змогу визначати на короткострокову та довгострокову перспективу потреби підприємства у фінансових ресурсах; виважено будувати відносини з контрагентами, у тому числі з покупцями, постачальниками, а також фінансово-кредитними установами і державою; обґрунтовано приймати управлінські рішення та реалізовувати довгострокові проекти, зокрема інвестиційні.

Проблеми аналізу та прогнозу фінансового стану підприємства за допомогою відповідних показників, є актуальною задачею, оскільки, з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, а з іншого — визначає

передумови розвитку підприємства, Якісний прогноз дає можливість розробити обґрунтовані стратегічні плани господарської діяльності підприємства.

Різні аспекти теорії, практики та прогнозу фінансового стану підприємства стали предметом наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, таких як Е. Альтман, Л. М. Азарова, І. О. Бланк, Е. И. Виборова, В. М. Геєць, В. М. Івахненко, А. И. Ковалев, М. Я. Коробов, Т. Д. Костенко, Н. Н. Пойда-Носик, Г. В. Савицька, О. С. Філіменков, Г. О. Швиданенко, О. І Олексюк, В. В. Горлачук, О. В. Ефимова, В. О. Касьяненко, О. Ю Клементьєва, Г. В. Савицька, Л. В. Старченко, Р. Таффлер і ін. Однак важливість вдосконалення методик фінансового аналізу, розширення сфери його застосування в управлінні фінансовим станом підприємства полягає у посиленні вимог до інформаційного, методологічного й організаційного забезпечення обґрунтування та прийняття управлінських фінансових рішень щодо фінансування різних видів діяльності суб'єкта підприємництва у коротко- та довгостроковій перспективі.

Фінансовий аналіз є наукою, що досить динамічно розвивається. Ведуться дослідження в області більш широкого застосування математичних методів, ЕОМ, що дозволяють оптимізувати управлінські рішення. Йде процес упровадження теоретичних досягнень вітчизняної і закордонної науки в практику. Фінансовий аналіз господарської діяльності поступово займає одне з головних місць в системі управління. Удосконалювання економічного механізму через функціонування ринку, конкуренція підприємств і форм власності сприяють підвищенню зацікавленості в цій науці.

Цінність фінансового аналізу та прогнозування зростає пропорційно ціні помилки у фінансовому менеджменті підприємства в сучасних умовах господарювання, т.я. аналіз фінансового стану підприємства та оцінювання прогнозної позиції є одними з найважливіших для розуміння вихідної точки змін та прорахунку можливих варіантів дій, спрямованих на покращення ефективності функціонування підприємства. Цим пояснюється беззаперечна актуальність теми дипломної роботи.

Мета роботи – обґрунтування теоретико-методичних засад фінансового аналізу та прогнозування як методів управління фінансовим станом та результатами фінансово-господарської діяльності підприємства та виявлення напрямів забезпечення ефективності їх реалізації.

Для досягнення поставленої мети у роботі окреслений та послідовно вирішений ряд завдань:

- досліджено сутність аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, його мета та завдання;
- опрацьовано застосування методів, прийомів та показників у фінансовому аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства;
- представлено методичні засади фінансового прогнозування діяльності підприємства;
- надано загальну характеристику фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки;
- оцінено ключові індикатори фінансового стану ПрАТ «Домінік»: платоспроможності та фінансової стійкості;
- проведено дослідження результативності та ефективності фінансово-господарської діяльності;
- здійснено прогнозування фінансових результатів фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік»;
- розроблено пакет прикладних рекомендацій з впровадження заходів з підвищення ефективності діяльності підприємства.

Об'єктом дипломної роботи виступає система фінансового менеджменту підприємства.

Предмет – методика фінансового аналізу та прогнозування фінансового стану підприємства та результатів його фінансово-господарської діяльності та перспективи використання результатів їх застосування для підвищення ефективності фінансового менеджменту підприємства.

Науково-методична та інформаційна база дипломної роботи: статутні відомості, дані бухгалтерської та фінансової звітності ПрАТ «Домінік» за 2016-

2018 роки (джерелом інформації є інтернет-ресурс – офіційний сайт ПрАТ «Домінік», режим доступу: <https://dominik.ua/korporativna-informatsiya/>), публікації вітчизняних та зарубіжних науковців з питань фінансового аналізу та прогнозування, менеджменту підприємств, закони та підзаконні акти, методичні та інструктивні матеріали.

Методи дослідження: аналіз і синтез (для обґрунтування теоретичних засад здійснення фінансового аналізу та прогнозування діяльності підприємства), порівняння, історичний, середніх і відносних величин, методи та прийоми фінансового аналізу (для здійснення ретроспективного аналізу стану та динаміки фінансового стану та результатів діяльності), математичного моделювання (для побудови економіко-математичної моделі прогнозного фінансового стану підприємства), графічний (унаочнення результатів дослідження).

Основні результати дипломної роботи апробовані шляхом участі у XLII Міжнародній науковій студентській конференції за підсумками науково-дослідних робіт студентів за 2018 рік «Актуальні питання розвитку економіки, харчових технологій та товарознавства» (м. Полтава, 26-27 березня 2019 року, ПУЕТ). Оприлюднено тези: «Характеристика параметрів стійкого фінансового розвитку підприємств» (додаток М).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, його мета та завдання

Аналіз (від грецького «analysis») означає розгляд, вивчення, наукове дослідження будь-чого шляхом розчленування, розкладання цілого на його складові частини, що дає змогу з'ясувати внутрішню суть та природу процесів та явищ, їх залежність від різноманітних факторів, оскільки без такого розчленування глибоке вивчення більшості предметів і явищ, що відбуваються у природі й суспільстві, неможливе.

Аналіз (без пов'язування його з господарською діяльністю та виділення в окрему науку) відомий із давніх часів і є дуже широким поняттям, що лежить в основі всієї практичної та наукової діяльності людини.

Аналіз – це процедура уявного, а часто і реального розчленування об'єкта чи явища на частки; зворотною до аналізу є процедура синтезу, з якою аналіз часто поєднують у практичній або пізнавальній діяльності [90, с. 7]. Залежно від характеру об'єкта, який вивчають, складності його структури, рівня абстракції пізнавальних процедур, що використовують, та способів їх реалізації аналіз використовують у різних формах, і він є синонімом дослідження різних за напрямком наук (хімічний аналіз, математичний аналіз, фінансовий аналіз, тощо).

Отже, аналіз у вузькому плані являє собою розчленовування явища або предмета на складові його частини (елементи) для вивчення їх як частин цілого. Таке розчленовування дозволяє заглянути у середину досліджуваного предмета, явища, процесу, зрозуміти його внутрішню сутність, визначити роль кожного елемента в досліджуваному предметі або явищі. Наприклад, щоб зрозуміти сутність собівартості продукції, необхідно знати не тільки з яких елементів вона

складається, але і від чого залежить її розмір по кожній статті витрат. Чим детальнішим буде розкладений приріст собівартості по елементах і факторам, тим більше ми будемо знати про це економічне явище і більш ефективно управляти процесом формування собівартості продукції. Водночас потрібно зауважити, що численні явища і процеси навколишнього середовища не можуть бути осмислені тільки за допомогою аналізу. Досить часто виникає потреба використання інших засобів, що відповідають людському мисленню.

Найбільше близький до аналізу в цьому змісті синтез, що виявляє зв'язки і залежності між окремими частинами досліджуваного предмета, з'єднує їх у єдине ціле. Сучасна діалектика виходить із єдності реальності аналізу і синтезу як наукових методів вивчення. Тільки аналіз і синтез взаємозв'язку єдності забезпечують наукове вивчення явищ у всебічному діалектичному зв'язку [16, с. 56-57].

Таким чином, під аналізом у широкому, плані розуміється засіб пізнання предметів і явищ навколишнього середовища, заснований на розчленовуванні цілого на складові частини і вивченні їх у всьому різноманітті зв'язків і залежностей.

У науці і на практиці застосовуються різні види аналізу: фізичний, хімічний, математичний, статистичний, економічний і ін. Вони відрізняються об'єктами, цілями і методикою дослідження.

Фінансовий аналіз на відміну від фізичного, хімічного й інших відноситься до абстрактно-логічного методу дослідження економічних явищ, де неможливо використовувати ні мікроскопи, ні хімічні реактиви, де те й інше повинна замінити сила абстракції.

Аналітичні здібності людини виникли й удосконалювалися в зв'язку з об'єктивною необхідністю постійної оцінки своїх дій, вчинків в умовах навколишнього середовища. Це завжди спонукало до пошуку найбільш ефективних засобів праці, використання ресурсів. З збільшенням чисельності населення, удосконалюванням засобів виробництва, ростом матеріальних і духовних потреб людини аналіз поступово став найпершою життєвою

необхідністю цивілізованого суспільства. Без аналізу сьогодні взагалі неможлива свідомо діяльність людей.

Характеризуючи історичну межу виникнення аналізу, Ф. Енгельс писав: «Вже розбивання горіху є початок аналізу». З розвитком людського суспільства зростає число горіхів, що розбиваються, удосконалюються і засоби розбивання. Шириться коло об'єктів аналізу, удосконалюється і він самий [2, с. 35].

У результаті свідомої діяльності люди поступово розширювали взаємовідносини із природним середовищем і тим самим збагачували свої уявлення про різноманітні об'єкти і явища. Поступово знадобився вже достатньо відособлений вид занять, пов'язаний з аналітичними дослідженнями цих об'єктів і явищ. Так з'явився аналіз у математиці, хімії, медицині й інших науках. Такий же процес відбувався й в економічній діяльності. Розвиток продуктивних сил, виробничих відношень, нарощування об'ємів виробництва, розширення обміну сприяло виділенню фінансового аналізу самостійної галузі науки.

Сьогодні потрібно відрізнити загальнотеоретичний фінансовий аналіз, що вивчає економічні явища і процеси на макрорівні (на рівні суспільно-економічної формації, на державному рівні національної економіки і її окремих галузей), і конкретно-фінансовий аналіз на мікрорівні – аналіз господарської діяльності, що застосовується для вивчення економіки окремих підприємств. Якщо загальнотеоретичний фінансовий аналіз як науковий підхід значний розвиток одержав у працях економістів ще минулого сторіччя, то аналіз господарської діяльності як наука (спеціальна галузь знань) виділився порівняно нещодавно [25, с. 78-79].

Становлення аналізу господарської діяльності обумовлено загальними об'єктивними вимогами й умовами, що властиві виникненню будь-якої нової галузі знань.

По-перше, це задоволення практичної потреби. Вона виникнула в зв'язку з розвитком продуктивних сил, удосконалюванням виробничих відношень, розширенням масштабів виробництва. Інтуїтивний аналіз, зразкові розрахунки, примірювання в пам'яті, що застосовувалися на кустарних і напівкустарних

підприємствах, стали недостатніми в умовах значних виробничих одиниць. Без комплексного всебічного аналізу господарської діяльності неможливо управляти складними економічними процесами, приймати оптимальні рішення.

По-друге, це пов'язано з розвитком економічної науки взагалі. Як відомо, із розвитком будь-якої науки відбувається диференціація її галузей. Фінансовий аналіз господарської діяльності сформувався в результаті диференціації суспільних наук. Раніше функції фінансового аналізу (коли вони були порівняно не такими вагомими) розглядалися в рамках існуючих у той час таких наукових дисциплін, як балансовідання, бухгалтерський облік, фінанси, статистика. У рамках цих наук з'явилися перші найпростіші засоби аналітичного дослідження. Проте для обґрунтування поточних і п'ятилітніх планів економічного і соціального розвитку підприємств з'явилася потреба в комплексному всебічному дослідженні діяльності підприємств. Вищезгадані науки вже не могли забезпечити всі запити практики. Виникнула необхідність виділення аналізу господарської діяльності у самостійну галузь знань. Надалі роль фінансового аналізу зростала відповідно ціні помилки в господарській діяльності. Інтерес до нього помітно зріс. Почалося менше комплексне аналітичне вивчення виробництва. Аналіз став важливим засобом планового управління економікою підприємства, виявлення резервів підвищення ефективності виробництва.

Сучасний стан аналізу можна охарактеризувати як досить ґрунтовно розроблену в теоретичному плані науку. Ряд методик, створених науковцями, використовуються в управлінні виробництвом на різних рівнях.

Водночас наука знаходиться в стані розвитку. Ведуться дослідження в області більш широкого застосування математичних методів, ЕОМ, що дозволяють оптимізувати управлінські рішення. Йде процес упровадження теоретичних досягнень вітчизняної і закордонної науки в практиці.

Перспективи розвитку аналізу господарської діяльності у теоретичному напрямку тісно пов'язані з розвитком суміжних наук, у першу чергу математики, статистики, бухгалтерського обліку й ін. Крім того, розвиток аналізу залежить і від запитів практики. У умовах командно-адміністративної системи управління

він не знаходив достатньо широкого застосування, тому що не було потреби обґрунтування управлінських рішень на місцях, усі рішення надходили зверху.

Що стосується перспектив прикладного характеру, то аналізу господарської діяльності поступово займе головне місце в системі управління. Цьому сприяють перетворення, що відбуваються в нашому суспільстві. Удосконалювання економічного механізму через перехід до ринку, конкуренція підприємств і форм власності будуть сприяти підвищенню зацікавленості в цій науці.

Філософія під предметом науки (будь-якої науки) розуміє яку-небудь частину або сторону дійсності, яка вивчається лише даною наукою. Один і той же об'єкт може вивчатися різними науками. Кожна з них знаходить в ньому свої специфічні сторони або відношення. Кожна наука має свій специфічний предмет і метод.

За умов ринкової економіки підприємство здійснює свою виробничо-торговельну діяльність самостійно, але конкуренція, що полягає в змаганні підприємств за споживачів своєї продукції, змушує продавця (виробника) враховувати інтереси й побажання покупців і виробляти продукцію, яка їм потрібна. Підприємство, що прогало в цій боротьбі, звичайно стає банкрутом, тобто не може оплатити вартості товару, робіт та послуг, розрахуватись з бюджетом, а через те наражається на небезпеку примусового продажу свого майна. Отже, щоб запобігти катастрофі, підприємство мусить постійно стежити за ситуацією на ринку і забезпечувати високу конкурентоспроможність своєї продукції.

Одним із інструментів з'ясування реальної конкурентоспроможності є фінансовий аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства. Фінансовий аналіз навіть найблагополучнішого підприємства є постійною необхідністю, бо не можна вести господарство без аналізу його доходів і витрат. Це було важливо завжди, а тим більше – нині, коли на зміну безгосподарності й безвідповідальності приходить підприємництво, сувора дисципліна й ощадливість. Закони ринкової економіки потребують відповідного способу

мислення й поведінки всіх її учасників. Ринкова економіка приводить у рух усі ресурси, аби кожна вкладена в підприємство гривня давала найвищий прибуток. Щоб забезпечити це, необхідно постійно аналізувати фінансовий стан, проводити обґрунтоване наукове дослідження фінансових відносин і руху фінансових ресурсів у процесі господарської і торговельної діяльності кожного підприємства.

Фінансовий аналіз є частиною загального, повного аналізу господарської діяльності, який складається з двох взаємопов'язаних розділів фінансового і управлінського аналізу (рис. 1.1).

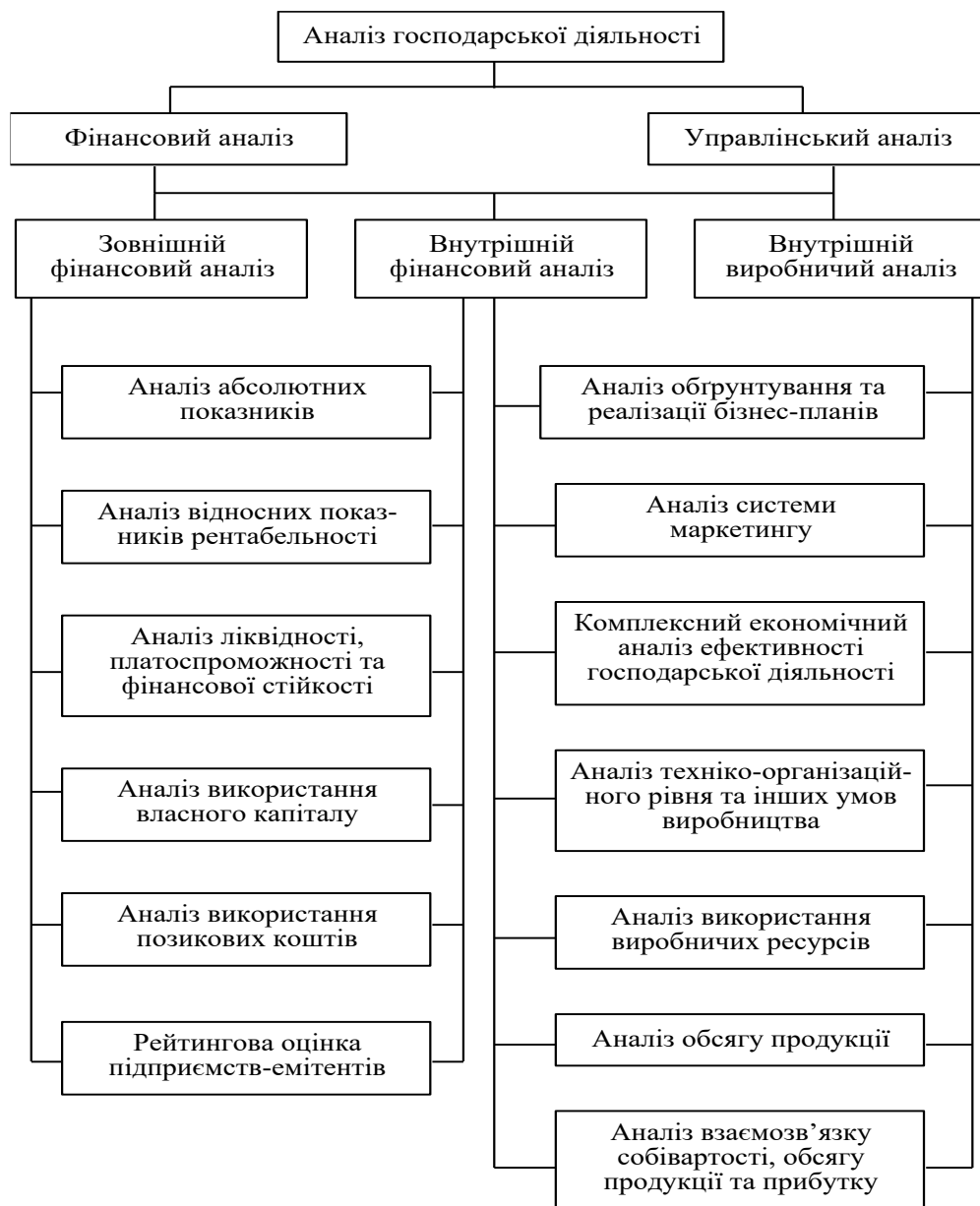

Рисунок 1.1 – Схема аналізу господарської діяльності підприємства [91, с. 235]

Фінансовий аналіз – це засіб оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності [73, с.12]. Удосконалений план рахунків бухгалтерського обліку, приведення форм бухгалтерського обліку та звітності у відповідність із міжнародними стандартами зумовили необхідність використання нової методики фінансового аналізу, яка відповідала б умовам ринкової економіки. Така методика необхідна для вибору ділового партнера, забезпечення фінансової стабільності підприємства, оцінки ділової активності підприємницької діяльності, прогнозування фінансового стану підприємства. Отже, фінансовий аналіз – це процес дослідження фінансового стану й основних результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів подальшого підвищення його ринкової вартості й забезпечення ефективного розвитку.

Таблиця 1.1 – Тлумачення сутності фінансового аналізу вітчизняними та зарубіжними науковцями

Автор	Джерело	Тлумачення
1	3	2
Базилінська О.Я.	3, с.5	... спрямований на накопичення, оброблення та використання інформації фінансового характеру та є основою прийняття управлінських рішень на макрорівні...
Білик М. Д., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю.	91, с. 12	Фінансовий аналіз — це процес дослідження фінансового стану і основних результатів фінансово-господарської діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку, це засіб накопичення, трансформації й використання інформації фінансового характеру
Волощук Л. О.	21, с. 15	спосіб акумулювання, трансформації та використання зібраної інформації фінансового характеру, яка має на меті надання оцінки ретроспективному і перспективному фінансовому стану підприємства; розкриття ймовірних темпів розвитку господарства з позицій їх фінансового забезпечення; передбачення положення підприємства на ринку капіталу
Загурський О.М.	40, с.9	Фінансовий аналіз – це процес, що ґрунтується на вивченні даних про фінансове становище підприємства і результати його діяльності в минулому з метою оцінки майбутніх умов і результатів діяльності

Продовження таблиці 1.1

1	3	2
Лахтіонова Л.А.	52, с.10	Фінансовий аналіз — спосіб нагромадження, трансформації і використання інформації фінансового характеру, що має метою: оцінити поточне і перспективний фінансовий стан підприємства; визначити можливі доцільні темпи розвитку підприємства з позицій фінансового їхнього забезпечення; виявити доступні джерела засобів і оцінити можливість і доцільність їхньої мобілізації; спрогнозувати положення підприємства на ринку капіталів
Поддєрьогін А.М.	88, с. 506	Фінансовий аналіз – процес оцінювання фінансового стану та основних результатів діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості і забезпечення ефективного розвитку
Подольська В.О., Яріш О.В.	73, с. 12	Фінансовий аналіз – це метод оцінки та прогнозування фінансового стану підприємства
Савицька Г.В.	80, с. 21	...процес пізнання суті фінансового механізму функціонування суб'єктів господарювання
Тютюник Ю. М., Дорогань- Писаренко Л. О.	89, с. 12	у вузькому розумінні фінансовий аналіз – це засіб оцінювання і прогнозування фінансового стану підприємства на підставі інформації фінансової звітності й оперативних даних за допомогою системи фінансово-економічних показників
Фаріон А.І., Лучко М. Р.	90, с. 11	Фінансовий аналіз – це метод оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності
Шеремет О.О.	97, с. 45	Фінансовий аналіз є прерогативою вищої ланки управлінських структур підприємства, здатних впливати на формування фінансових ресурсів і на потоки грошових коштів, ефективність управлінських рішень, пов'язаних з визначенням ціни продукції, заміною устаткування чи технології, фінансово-економічного зростання підприємства

Для забезпечення якісного та докладного фінансового аналізу потрібно оволодіти загальними концептуально-методичними принципами у його підходах і трактуваннях.

Фінансовий аналіз — це процес дослідження фінансового стану і основних результатів фінансово-господарської діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку, це засіб накопичення, трансформації й використання інформації фінансового характеру [91, с. 12].

Фінансовий аналіз є суттєвим елементом фінансового менеджменту та аудиту. Він виступає прерогативою найвищої ланки управлінських структур підприємства, спроможних впливати на формування фінансових ресурсів і потоки грошових коштів, ефективності управлінських рішень, пов'язаних із визначенням ціни продукції, заміною устаткування чи технології, економічного зростання підприємства.

Слід звернути увагу на досить різні тлумачення сутності фінансового аналізу підприємства, найрозповсюдженим є таке : фінансовий аналіз — це засіб накопичення, обробки та трансформації інформації фінансового характеру [83, с. 35].

Оскільки елементи аналітичної функції притаманні будь-якій господарській діяльності, то зміст фінансового аналізу можна визначити такими складовими:

1. Функція управління, завдяки чому визначається конкурентоспроможність суб'єкта господарювання. (Згадаємо при цьому, що під суб'єктом господарювання — розуміють підприємства, організації, банківські установи, страхові компанії, аудиторські організації та інші суб'єкти господарювання, що є юридичними особами);

2. Інформаційна система, що виконує функції нагромадження, трансформації та використання інформації фінансового характеру з метою забезпечення життєдіяльності підприємства. В системі інформаційного забезпечення особливе значення мають дані фінансової звітності. Звітність є основним засобом комунікації, що забезпечує достовірну інформацію про фінансовий стан підприємства. Основні якісні характеристики до інформації у фінансових звітах дано у Міжнародних стандартах фінансової звітності (МСФЗ) та в Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»;

3. Метод дослідження, а саме метод оцінювання та прогнозування фінансового стану підприємства на підставі його фінансової звітності.

Фінансовий аналіз є основою для управління фінансами підприємства. В узагальненому вигляді він охоплює три головні напрямки:

- 1) оцінювання фінансових потреб підприємства;
- 2) розподіл потоків грошових коштів залежно від конкретних планів підприємства, визначення додаткових обсягів залучених фінансових ресурсів та каналів їх одержання — кредити, пошук внутрішніх резервів, додатковий випуск акцій, облігацій;
- 3) забезпечення системи фінансової звітності, яка б об'єктивно відображала процеси та забезпечувала контроль за фінансовим станом підприємства. У традиційному розумінні суть фінансового аналізу полягає в оцінці й прогнозуванні фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності та обліку.

Фінансовий аналіз є одним із основних елементів фінансової політики підприємства.

Особливого значення в сучасних умовах господарювання набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства та результатів його діяльності за існування різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки завдяки своєчасному й об'єктивному аналізу фінансового стану підприємств.

Генеральна мета фінансового аналізу діяльності та стану підприємства полягає в об'єктивній оцінці та виявленні шляхів та конкретних заходів щодо покращення. Об'єктом фінансового аналізу підприємства є фінансово-господарські процеси, результати та фактори впливу; фінансовий стан підприємства [89, 90, 91].

Процес здійснення фінансового аналізу забезпечується реалізацією наступних етапів:

- 1) підготовчий етап (формування законодавчо-правової та нормативної бази; методичної та інструктивної бази; бази практики, що склалася на момент діагностики, бази порівняння);
- 2) експрес-аналіз фінансового стану (метою експрес-аналізу є оцінка фінансового стану і динаміка розвитку господарюючого суб'єкта. В процесі

аналізу можна запропонувати розрахунок різних показників і доповнити його методами, заснованими на досвіді і кваліфікації фахівця) (рис. 1.2);

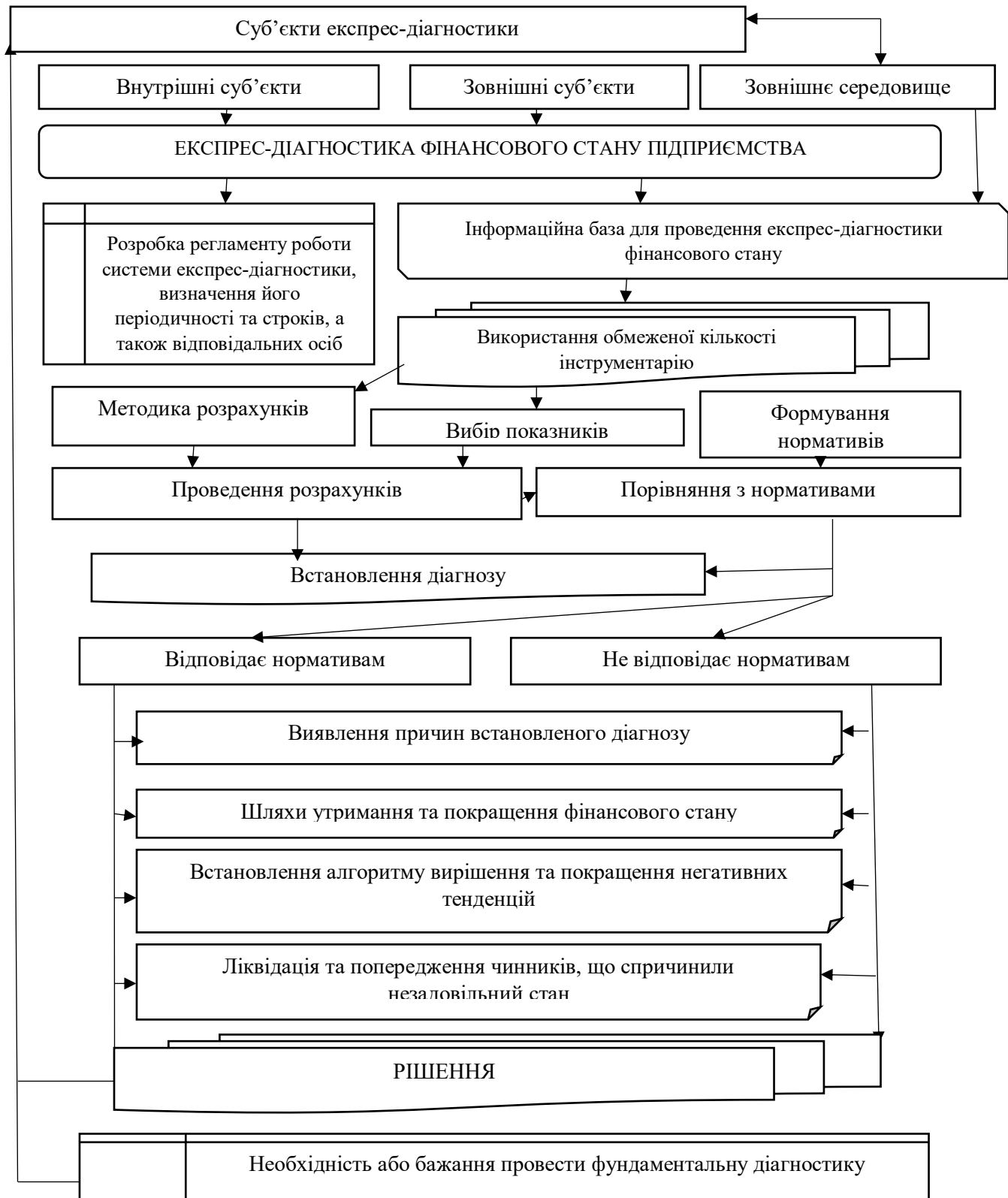

Рисунок 1.2 – Схема проведення експрес-аналіз фінансового стану підприємства [45, с. 25]

3) деталізований фінансовий аналіз (його мета – детальніша характеристика майнового і фінансового положення господарюючого суб'єкта, результатів його діяльності в минулому звітному періоді, а також можливостей розвитку суб'єкта на перспективу. Він конкретизує, доповнює і розширює окремі процедури експрес-аналізу. При цьому міра деталізації залежить від бажання аналітика);

4) визначення діагнозу (результати аналізу дозволяють точно оцінити поточне фінансове положення і діяльність підприємства за попередні роки, виявити вразливі місця, що вимагають особливої уваги, правильно поставити діагноз з метою подальшого оздоровлення діяльності підприємства (якщо це буде потрібно);

5) розробка проектів управлінських рішень (залежно від комплексних оцінок фінансового стану і тенденцій його зміни на основі проведеної фінансової діагностики необхідно не лише зробити висновки про ситуацію, що склалася, але і розробити проекти управлінських рішень з метою подальшого розвитку підприємства. Подібна робота на підприємствах здійснюється за допомогою різних методів фінансового планування.

Від мети фінансового аналізу залежить ступінь деталізації і глибина досліджень по окремих напрямках аналізу:

- аналіз майна та джерел його формування;
- аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства;
- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз грошового потоку;
- аналіз фінансових результатів та ділової активності;
- аналіз інвестиційної активності та привабливості;
- аналіз ефективності діяльності компанії.

Основною метою фінансового аналізу є одержання презентабельного числа ключових параметрів, що дають об'єктивну і точну картину фінансового стану підприємства і фінансових результатів його діяльності (рис. 1.3).

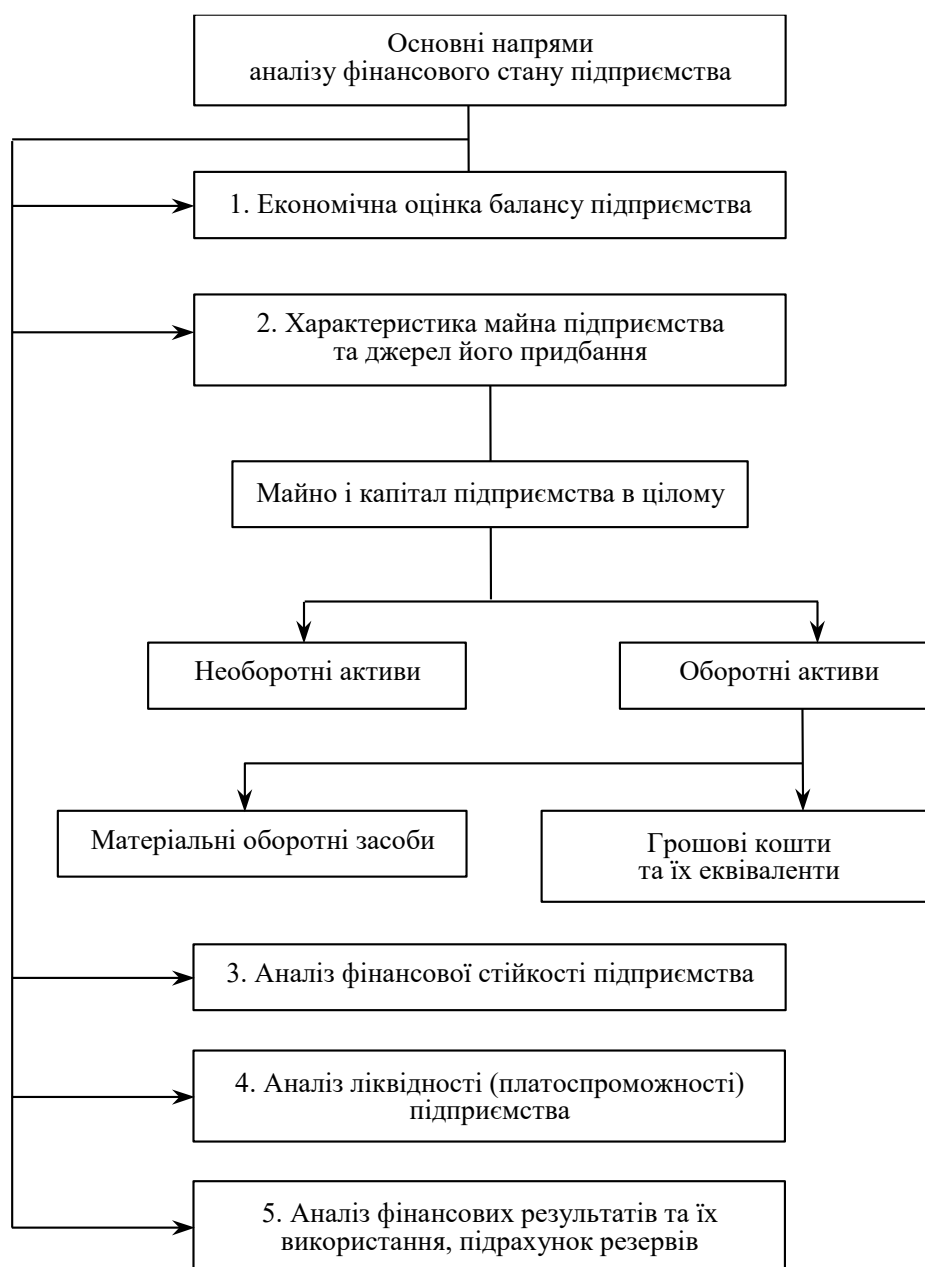

Рисунок 1.3 – Схема аналізу фінансового стану підприємства [91, с. 87]

При цьому фінансового менеджера може цікавити як поточний фінансовий стан підприємства, так і очікувані параметри в найближчій чи віддаленій перспективі.

Програма фінансового аналізу включає:

1. Попередній огляд економічного і фінансового стану підприємства:
 - характеристика загального напрямку фінансово-господарської діяльності;
 - виявлення «хворих» статей звітності.
2. Оцінка економічного потенціалу підприємства:

а) оцінка майнового стану

- вертикальний аналіз балансу;
- горизонтальний аналіз балансу;
- аналіз якісних зрушень у майновому стані;

б) оцінка фінансового стану:

- оцінка ліквідності;
- оцінка фінансової стійкості.

3. Оцінка результативності фінансово-господарської діяльності, ділової активності підприємства тощо.

Фінансовий аналіз здійснюють в різних форматах, цим пояснюється різноманітність видів фінансового аналізу (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Класифікація видів фінансового аналізу [11, с. 112]

Ознака	Вид	Зміст
1	2	3
За організацією, яка проводить аналіз	Внутрішній аналіз	Проводиться фінансовими менеджерами підприємства і його власниками з використанням всієї сукупності наявних інформаційних показників.
	Зовнішній аналіз	Здійснюється працівниками податкових органів, аудиторських фірм, комерційних банків, страхових компаній з метою вивчення правильності відображення результатів фінансової діяльності підприємства, його кредитоспроможності тощо.
За обсягом (повнотою охоплення) предмету аналітичного дослідження	Повний аналіз	Комплексне вивчення всіх аспектів фінансової діяльності і всіх характеристик фінансового стану підприємства.
	Тематичний аналіз	Вивчення окремих аспектів фінансової діяльності або окремих характеристик фінансового стану підприємства (предметом тематичного фінансового аналізу може бути фінансова стійкість, рівень поточної платоспроможності, ефективність використання окремих активів підприємства, оптимальність структури джерел формування
За об'єктом фінансового аналізу	Загальний аналіз	Охоплює фінансову діяльність підприємства загалом без виділення його окремих структурних одиниць і підрозділів.
	Частковий аналіз	Досліджується фінансова діяльність окремих господарських підрозділів підприємства. Базується, як правило, на результатах управлінського обліку.

Продовження таблиці 1.2

1	2	3
За часом здійснення аналізу	Попередній аналіз	Підготовчий етап фінансового аналізу, який пов'язаний з вивченням умов проведення фінансової діяльності загалом або проведення окремих
	Поточний аналіз	Проводиться з метою контролю в процесі реалізації окремих фінансових планів або здійснення окремих фінансових операцій для оперативного впливу на хід фінансової діяльності.
	Завершальний аналіз	Здійснюється підприємством за звітний період (місяць, квартал, рік). Він дозволяє глибше і повніше проаналізувати фінансовий стан і результати фінансової діяльності підприємства порівняно з попереднім і поточним аналізами, оскільки базується на закінчених звітних матеріалах статистичної і
За періодичністю здійснення	Одноразовий аналіз	Виконується одноразово на вимогу певної організації (посадової особи) при виникненні (очікуванні) особливих (критичних) умов діяльності
	Періодичний аналіз	Виконується із встановленою періодичністю незалежно від зовнішніх чи внутрішніх умов діяльності підприємства.

Щоб приймати рішення по керуванню в області виробництва, фінансів, інвестицій керівництву потрібна постійна ділова поінформованість з відповідних питань, що є результатом добору, аналізу, оцінки і концентрації вихідної інформації. Для того, щоб інформація, надана у фінансовій звітності, дійсно відображала реальний фінансовий стан підприємства, необхідно дотримуватися єдиних правил її ведення, що забезпечить необхідну прозорість звітних даних, їх розуміння і однакове трактування всіма фінансовими аналітиками.

Необхідно аналітичне прочитання вихідних даних, виходячи з цілей аналізу і керування. Тому важливим є формування інформаційної бази, яка б, в свою чергу, уможлиблювала вирішення поставлених перед фінансовим аналізом фінансово-господарської діяльності підприємства завдань. Але не тільки тимчасові границі визначають альтернативність цілей фінансового аналізу. Вони залежать також від цілей суб'єктів фінансового аналізу, тобто конкретних користувачів фінансової інформації.

1.2 Застосування методів, прийомів та показників у фінансовому аналізі фінансово-господарської діяльності підприємства

Для досягнення основної мети аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства — його об'єктивної оцінки та впливу можливостей підвищення ефективності функціонування можуть застосовуватись різні методи аналізу.

Методи фінансового аналізу – це комплекс науково-методичних інструментів та принципів дослідження фінансового стану підприємства [3, 90].

В економічній теорії та практиці існують різні класифікації методів економічного аналізу взагалі та фінансового аналізу, зокрема.

Коротка характеристика основних методичних підходів щодо оцінки фінансового стану підприємства наведена у табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Характеристика основних методів фінансового аналізу [41, с. 128]

Методи	Характеристика
1	2
Метод фінансових коефіцієнтів	Передбачає розрахунок певних показників, що характеризують фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність, рентабельність (прибутковість) діяльності, майновий стан та ділову активність. Склад і алгоритм розрахунку коефіцієнтів досить різноманітний і залежить від обраної методики.
Оцінка фінансового стану з використанням абсолютних показників	Може бути використана для оцінки окремих сторін фінансового стану. Наприклад: – для характеристики рівня фінансової стійкості з боку прибутковості підприємства на основі використання результатів маржинального аналізу; – визначення типів фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів
Рейтингова оцінка	Полягає у класифікації підприємств за певними ознаками виходячи з фактичного рівня показників фінансового стану і рейтингу кожного показника. Є можливість ранжування ряду підприємств за обраною ознакою.

Продовження таблиці 1.3

1	2
Бальна оцінка (спектр бальна оцінка)	Бальна оцінка полягає в проведенні аналізу фінансових коефіцієнтів шляхом порівняння отриманих значень із нормативними величинами і отриманні узагальнюючого показника, вираженого в балах. Спектр бальна оцінка при цьому передбачає використання «рознесення» цих значень за зонами віддаленості від оптимального значення.
Матрична оцінка	Базується на побудові матриці сукупності фінансових показників, яка перетворюється на матрицю стандартизованих коефіцієнтів. Надає змогу здійснювати порівняльну рейтингову оцінку за певними показниками. З іншого боку може використовуватися при складанні матричних балансів, балансів грошових надходжень і витрат.
Інтегральна оцінка	Результатом проведення оцінки є визначення інтегрального показника на основі застосування різноманітних методичних підходів. При цьому інтегральний показник може характеризувати як окремі складові, так і в цілому фінансовий стан підприємства.
Дискримінантні моделі	Дозволяють визначити вірогідність настання банкрутства на основі розробки (або використання) інтегральної моделі аналізу фінансового стану підприємства. Виділяють однофакторні (коефіцієнт Бівера, Вайбеля) та багатофакторні (модель Альтмана, Ліса, Таффлера, Спрінгейта, Терещенко, Савицької тощо) моделі.

За класифікацією розрізняють неформалізовані й формалізовані методи аналізу [40, 90, 91]. Неформалізовані (евристичні) методи аналізу ґрунтуються на описуванні аналітичних процедур на логічному рівні, а не на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях. До неформалізованих належать такі методи: експертних оцінок та сценаріїв; психологічні; морфологічні; порівняльні; побудови системи показників; побудови системи аналітичних таблиць.

До формалізованих методів фінансового аналізу належать ті, в основу яких покладено жорстко формалізовані аналітичні залежності. Основні з них такі: арифметичних різниць; ланцюгових підстановок; відсоткових чисел; дисконтування; диференційний; балансовий; логарифмічний; виокремлення ізольованого впливу факторів; інтегральний; простих та складних відсотків; та ін.

У процесі фінансового аналізу також широко застосовують традиційні методи економічної статистики (середніх та відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки рядів динаміки) та математико-статистичні (кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, метод головних компонентів). Використання видів, прийомів і методів фінансового аналізу для конкретних цілей вивчення фінансового аналізу підприємства в сукупності становить методологію та методику аналізу.

До економіко-математичних прийомів, які найчастіше використовують у процесі деталізованого фінансового аналізу, можна віднести інтегральний, графічний та кореляційно-регресійні прийоми.

Найважливішими спеціальними прийомами фінансового аналізу є порівняльний, або просторовий, аналіз. Суть прийому порівняння полягає в порівнянні фінансових показників звітного періоду з їх плановим значенням (норматив, норма, ліміт) із показниками попереднього періоду. Для того щоб на основі результатів порівняння можна було зробити правильні висновки, необхідно забезпечити відповідність показників та їх однорідність. Відповідність аналітичних показників пов'язана із відповідністю календарних строків, методів оцінки, умов роботи, інфляційних процесів.

Горизонтальний (у часі) аналіз передбачає порівняння кожної позиції звітності з аналогічною позицією попереднього періоду. Він дає змогу виявити тенденції зміни окремих статей або їх груп, що входять до складу бухгалтерської звітності. В основу цього аналізу покладено обчислення базисних темпів зростання балансових статей чи звіту про фінансові результати підприємства.

Найбільш типовими формами горизонтального аналізу є:

- 1) порівняння фінансових показників звітного і минулого періоду;
- 2) порівняння фінансових показників звітного періоду з показниками за планом;

3) порівняння фінансових показників за низку минулих періодів. Метою такого аналізу є виявлення тенденцій змін окремих показників, які характеризують результати фінансової діяльності підприємства.

Вертикальний (структурний) аналіз спрямований на визначення структури фінансових показників з виявленням впливу кожної позиції звітності на результат у цілому. Вертикальний аналіз подає фінансову звітність у вигляді відносних величин, які характеризують структуру узагальнюючих підсумкових показників. Обов'язковим елементом аналізу слугують динамічні ряди цих величин, що дає можливість передбачати та прогнозувати структурні зрушення в складі господарських коштів і джерел їх покриття.

Найпоширенішими є такі форми вертикального (структурного) аналізу:

1) вертикальний (структурний) аналіз активів. У процесі цього аналізу визначають співвідношення (чистку) оборотних та необоротних активів; склад оборотних і необоротних активів, які використовують, склад активів підприємства за ступенем їх ліквідності, склад інвестиційного портфеля тощо;

2) вертикальний (структурний) аналіз капіталу передбачає визначення частки власного та позикового капіталу, склад власного і позикового капіталу, які використовують, за видами та склад позикового капіталу за строковістю зобов'язань тощо;

3) вертикальний (структурний) аналіз грошових потоків. У процесі цього аналізу в складі загального грошового потоку виділяють усі грошові потоки по оперативній (виробничій), фінансовій та інвестиційній діяльності. Кожен із цих видів грошових потоків, у свою чергу, може бути більш глибоко структурований за окремими складовими.

Трендовий аналіз спрямований на порівняння кожної позиції звітності з низкою періодів, що передують, і визначення тренда, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів окремих періодів.

Фінансовий аналіз здійснюють за допомогою різних моделей, які дають змогу структурувати та ідентифікувати взаємозв'язки між основними показниками.

Існують три основні типи моделей, які застосовують у процесі аналізу фінансового стану підприємства: описові; прогностичні; нормативні.

Описові моделі (описового характеру) є основними для оцінки фінансового стану підприємства. До них належать побудова системи звітних балансів, подання фінансових звітів у різноманітних аналітичних розрізах, вертикальний і горизонтальний аналіз звітності, трендовий аналіз, аналіз відносних показників і коефіцієнтів, порівняльний, або просторовий, аналіз, факторний аналіз, система аналітичних коефіцієнтів. Описові моделі ґрунтуються на використанні інформації з фінансової звітності.

Прогностичні моделі — це моделі прогностичного характеру, які використовують для прогнозування доходів та прибутку підприємства, його майбутнього фінансового стану.

Найпоширеніші з них такі:

- 1) розрахунок точки критичного обсягу продажу (аналіз беззбитковості);
- 2) побудова прогностичних фінансових звітів;
- 3) моделі динамічного аналізу (детерміновані або факторні моделі) та регресивні моделі;
- 4) моделі ситуаційного аналізу.

Нормативні моделі — це моделі, які уможливають порівняння фактичних результатів діяльності підприємства із нормативними. Ці моделі застосовують, як правило, у внутрішньому фінансовому аналізі. Їх суть полягає у встановленні нормативів на кожну статтю витрат стосовно технологічних процесів, видів виробів та у розгляді і з'ясуванні причин відхилень фактичних даних від цих нормативів.

Фінансовий аналіз значною мірою ґрунтується на застосуванні детермінованих факторних моделей.

Отже, у процесі аналізу фінансового стану та діяльності підприємства можуть використовуватись найрізноманітніші прийоми, методи та моделі аналізу. Їх кількість та широта застосування залежать від конкретних цілей аналізу та визначаються його завданнями в кожному конкретному випадку.

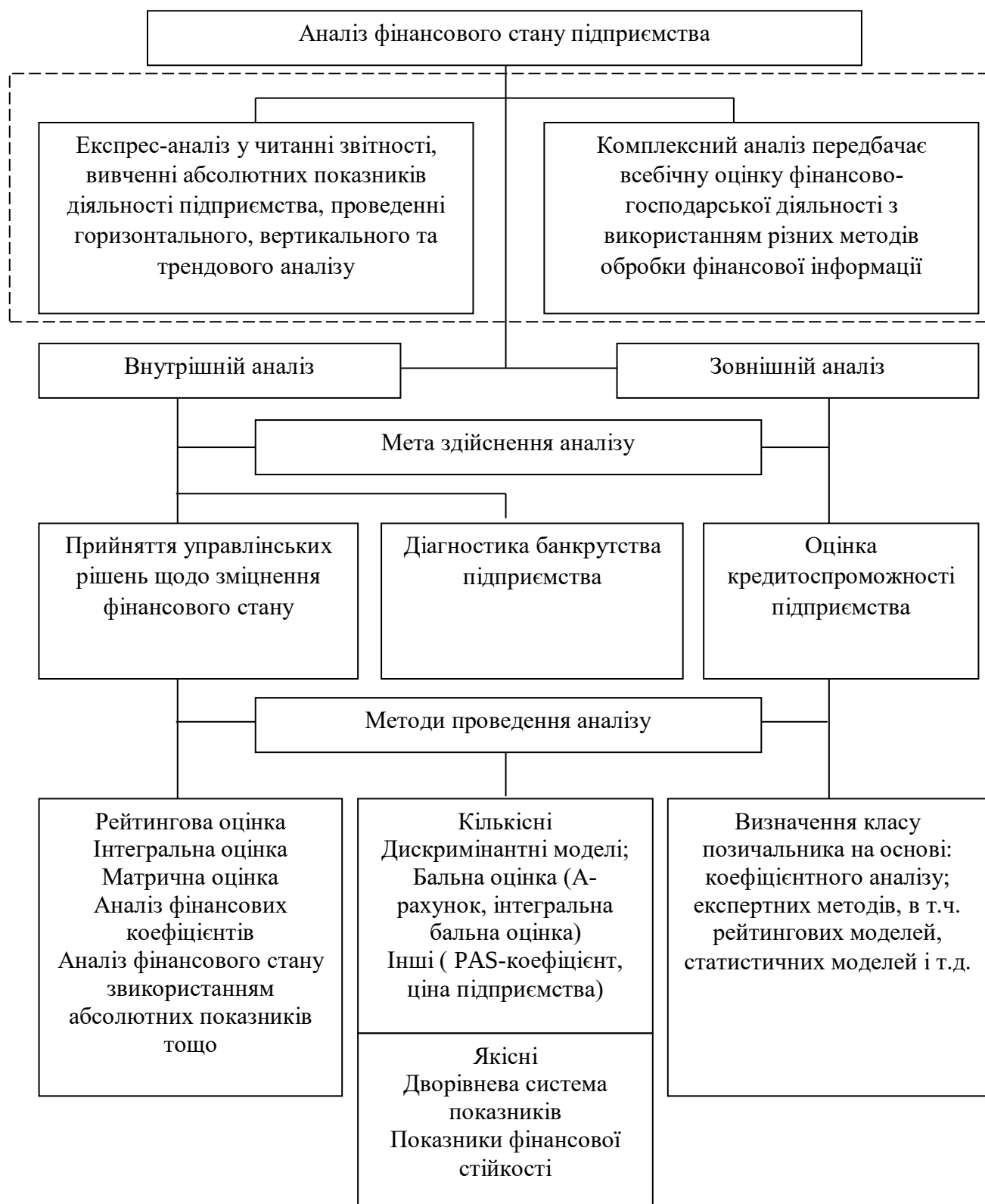

Рисунок. 1.4 – Методичні підходи до аналізу фінансового стану підприємства [41, с. 130]

Для забезпечення виживання підприємства в сучасних умовах управлінському персоналу потрібно насамперед вміти реально оцінювати

фінансовий стан як свого підприємства, так і його існуючих та потенційних конкурентів.

Для цього необхідно: володіти методикою оцінки фінансового стану підприємства; мати відповідне інформаційне забезпечення; мати кваліфікований персонал, який спроможний реалізувати цю методику на практиці.

Залежно від мети фінансового аналізу досліджуються різні показники. Однак індивідуально жоден із них не дає достатньої інформації про умови функціонування та прибутковість підприємства. Тільки аналіз певної групи показників дає підстави для ґрунтовних висновків.

Слід брати до уваги також фактор сезонності в бізнесі. Разом із тим для попередньої оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства необхідно лише кілька із численних показників. Обчислення зайвих коефіцієнтів ускладнює аналіз і вносить плутанину. Інформація для порівняння кількох підприємств має бути стандартизована.

Існує кілька класифікацій показників аналізу фінансового стану підприємства. Більшість економістів виділяє такі групи відносних показників, як коефіцієнти прибутковості (рентабельності), ліквідності, стабільності та акціонерного капіталу. Інші аналітики схильні до такої класифікації: показники ліквідності, управління активами й управління пасивами, прибутковості та ринкової вартості акцій. Існує також думка, згідно з якою виділяються коефіцієнти ліквідності, зобов'язань кредиторам, прибутковості та покриття.

Оцінка фінансового стану може бути виконана з різною мірою деталізації залежно від цілей аналізу, наявної інформації, програмного, технічного та кадрового забезпечення. Найбільш доцільним є виділення процедур експрес-аналізу та поглибленого деталізованого аналізу фінансового стану.

При формуванні системи показників також необхідно керуватись певними принципами:

1. В системі повинні бути представлені часткові та узагальнюючі показники, які характеризують в цілому певну сторону або напрямок роботи підприємства і можуть бути розкладені на ряд часткових.

2. Сукупність показників повинна бути оптимальною для даного підприємства, тобто доступною для огляду.

3. Показники системи повинні доповнювати, але не дублювати один одного, бути істотними та незначно корелюючими між собою (коефіцієнт кореляції не більше 0,85, що дозволить дотриматись принципу допустимої мультиколінеарності). Недотримання цього принципу призводить до перевантаженості системи, оскільки показники, що корелюють, однаково змінюються у динаміці.

4. Дотримання оптимального співвідношення між абсолютними та відносними показниками. Відносні показники дозволяють порівнювати об'єкти, що є непорівнюваними за абсолютними величинами, дозволяють елімінувати вплив деяких загальноекономічних факторів (наприклад, інфляції), більш стійкі в просторі та часі, дозволяють покращити статистичні властивості показників (привести їх до розподілу, близькому до нормального) для забезпечення їх коректної обробки за допомогою економіко-математичних методів.

5. Система повинна мати максимальний ступінь аналітичності, тобто забезпечувати можливість оцінки поточного фінансового стану підприємства і перспектив його розвитку, а також бути придатною для прийняття управлінських рішень. Цього можна досягти шляхом включення до системи показників, що використовуються у традиційному аналізі, використання однозначних алгоритмів їх розрахунку, переважним використанням в якості інформаційної бази даних бухгалтерського обліку та звітності.

Загальні показники характерні для всіх галузей економіки, а специфічні використовують в окремих галузях.

Первинні показники формуються безпосередньо за даними обліку планової інформації, похідні розраховують на основі первинних даних, синтетичні (інтегральні) дають узагальнюючу характеристику складних економічних явищ — прибутку, собівартості тощо. Натуральні показники відбивають величину явища у фізичних величинах (вагових, лінійних, об'ємних), вартісні — величину складних за складом явищ у грошовому вимірі.

Абсолютні показники — це вартісні, натуральні, трудові чи умовні вимірювачі, відносні — це відношення одного показника до іншого: коефіцієнти, індекси, відсотки. Вони характеризують ступінь виміру явища (процесу) або його результату в часі, просторі, структуру показників, що вивчаються, їх частоту та інтенсивність.

Усі економічні показники взаємопов'язані та взаємозумовлені. Досягнути поставленої мети аналітик може тільки при їх вивченні.

Слід підкреслити, що оцінку фінансового стану можна об'єктивно здійснити не через один, навіть найважливіший, показник, а тільки за допомогою комплексу, системи показників, що детально й всебічно характеризують господарський стан підприємства.

Показники оцінки фінансового стану підприємства мають бути такими, щоб усі ті, хто перебуває з підприємством в економічних відносинах, могли отримати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство як партнер фінансово, а отже, прийняти рішення про економічну доцільність продовження або встановлення таких відносин підприємством. У кожного з партнерів підприємства — акціонерів, банків, податкових адміністрацій — свій критерій економічної доцільності (додаток А, табл. А.1). Тому показники оцінки фінансового стану мають бути такими, щоб кожний партнер зміг зробити вибір виходячи з власних інтересів.

Отже, необхідно систематично, детально і в динаміці аналізувати фінанси підприємства, оскільки від поліпшення фінансового стану підприємства залежить його економічна перспектива. Тому залежно від мети та завдань аналізу в кожному конкретному випадку вибирають оптимальний комплекс показників та напрямів аналізу фінансового стану підприємства.

Особливо гостро в аналізі як у системі внутрішньовиробничого управління ставиться завдання забезпечення високоефективної взаємодії на різних рівнях управління таких його функцій, як планування, контроль, організація, керівництво. У сучасній системі внутрішньовиробничого управління усі його функції тісно пов'язані між собою, й аналіз виступає як передумова планування,

як передпланова діяльність. Забезпечуючи визначення кожного продукту мети та напрямків розвитку виробничо-збутової діяльності, аналіз стає вихідним пунктом планування, спрямованого на створення сприятливих умов для максимального використання виробничих ресурсів і випуск продукції з раніше заданими фінансовими, економічними та технічними параметрами.

Формування єдиної системи методичних підходів щодо оцінки фінансового стану та діяльності підприємства та розробка детального алгоритму їх застосування сприятиме, по-перше, об'єктивному визначенню статичної і потенційної можливості розвитку фінансово-господарської діяльності підприємств та їх забезпеченню фінансовими ресурсами; по-друге, підвищенню якості прийняття управлінських рішень, що, в підсумку, забезпечуватиме збільшення фінансових результатів та досягнення тактичних та стратегічних цілей функціонування підприємств різних галузей економіки.

1.3 Методичні засади фінансового прогнозування діяльності підприємства

Невизначеність спричиняє появу низки чинників, які впливають на процес прогнозування показників діяльності підприємства. До таких чинників відносяться:

- майбутнє може суттєво відрізнитися від теперішнього і, тим більше, від минулого. Відповідно, немає гарантії, що тенденції, які спостерігалися в минулому, спостерігатимуться і в майбутньому. Таким чином, прогнозування шляхом звичайної екстраполяції числових рядів не завжди буде давати об'єктивні прогнози;
- складні статистичні моделі часто не дають точних прогнозів, незважаючи на підтвердження їхньої адекватності, тоді як найпростіші моделі, незважаючи на їхню статистичну обмеженість, часто дають значно кращі результати з точки зору точності прогнозування;
- як формальні, так і неформальні методи не дають змогу врахувати й досягнути рівень

невизначеності зовнішнього середовища функціонування організації. Дослідження показали, що прогнозування тільки одним методом часто призводить до значних відхилень між прогнозним і фактичним значеннями показників та подій, які не були враховані при прогнозуванні;

- прогнози, зроблені експертами, в основному поступаються точністю прогнозам, отриманим за допомогою використання простих статистичних методів;
- середні значення, визначені декількома індивідуумами, часто дають можливість удосконалити точність прогнозування;
- середні значення прогнозів декількох статистичних методів вдосконалюють точність прогнозування та знижують величину помилок прогнозів.

Загальні методи прогнозування динамічних процесів, зокрема економічних, досить широко висвітлені в науковій літературі [20, 24, 29, 54]. Суттєве значення мають методи кількісного характеру, до яких належать статистичні та методи, що стосуються детермінованих закономірностей досліджуваних процесів. Важливими теж слід вважати підходи, за якими ці методи використовують сумісно, оскільки процеси формування фінансового потенціалу підприємства містять у певній пропорції як детерміновану, так і ймовірнісну складові.

На сучасному етапі економічного реформування, запровадження ринкових методів господарювання зростає потреба в оперативності прийняття управлінських рішень, у розрахунку й прогнозуванні варіантів можливих напрямків виробничої діяльності окремих підприємств. А це практично неможливо здійснити без застосування в аналітичному дослідженні економіко-математичних методів.

Метод прогнозування – це сукупність способів і прийомів мислення, що дозволяють на основі аналізу ретроспективних, зовнішніх і внутрішніх щодо підприємства даних, а також можливих їх змін у досліджуваному періоді часу вивести судження вірогідності стосовно майбутнього розвитку підприємства. З погляду розрахункових характеристик методи прогнозування можна класифікувати

на дві групи: кількісні та якісні. Кількісні методи використовують під час розробки причинно-наслідкових і динамічних моделей на основі базової вибірки статистичних даних розвитку процесу за ретроспективний період. Якісні методи використовують інтуїтивну оцінку досліджуваного процесу.

В цілому сучасна економічна наука застосовує майже 150 методів прогнозування, серед яких можна виділити значно меншу кількість базових методів, від яких решта відрізняється лише окремими прийомами і послідовністю їх застосування. Залежно від типу необхідної вихідної інформації розрізняють експертні й фактографічні (формалізовані) методи (рис. 1.5).

Експертні методи засновані на думках експертів певної галузі знань з наступною обробкою отриманих результатів з метою виявлення основних критеріїв і тенденцій, властивих об'єкту. Прикладами найбільш генералізованих методів є методи Дельфі - колективної генерації ідей («мозкова атака»).

Метод Дельфі найчастіше застосовується для передбачення технологічних і ринкових змін у довгостроковому періоді. Суть методу полягає у виявленні переважного судження компетентних фахівців з приводу певного питання, яке виключає прямі дебати між собою, але дає змогу переглядати власні рішення із врахуванням запитань і відповідей колег. Особливість цього методу полягає в тому, що він передбачає анонімність експертів. Процес прогнозування за цим методом виконують у такий спосіб, що фахівець, який проводить прогнозування, використовуючи анкети попереднього туру, вилучає з них лише ту інформацію, яка стосується певної проблеми.

Метод колективної генерації ідей передбачає зіткнення протилежних напрямів думок і рекомендацій щодо вирішення конкретної проблеми. Цей метод фінансового прогнозування передбачає кілька етапів. Розпочинається робота з формування групи експертів-фахівців з високим рівнем ерудиції та розумінням проблеми. Після завершення організаційно-підготовчої роботи ведучий концентрує увагу учасників на правилах поведінки і головному питанні, беручи до уваги всі ідеї, незалежно від їх доцільності. Після обговорення група аналізу проблемної ситуації систематизує ідеї та оцінює можливості їх практичної реалізації.

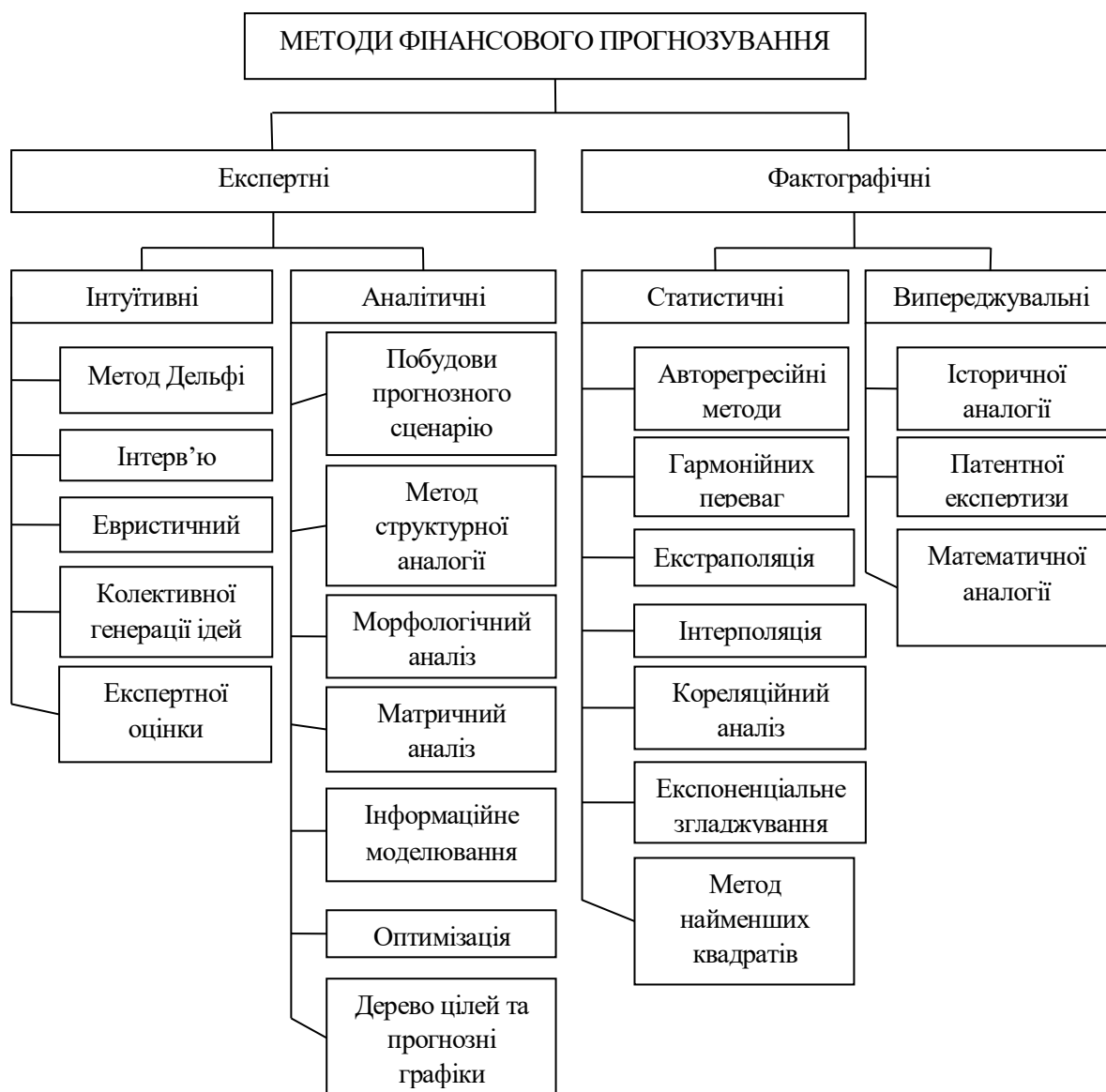

Рисунок 1.5 – Класифікація методів фінансового прогнозування [29, с. 43]

Метод інтерв'ю є найбільш поширеним серед інтуїтивних експертних методів і полягає в безпосередньому опитуванні прогнозистом спеціалістів щодо тенденцій розвитку об'єкта фінансового прогнозування.

Евристичний метод передбачає, що підходи, використані для формування прогнозу, задані в неявній формі та невідокремлені від особи, яка складає прогноз. Під час розробки прогнозу домінують інтуїція, досвід, творчість і уява. Опитувані, даючи оцінки, можуть обґрунтовувати свої думки, спираючись на інтуїцію або причинно-наслідкові зв'язки, дані статистики і розрахунків. Цей метод

застосовують для прогнозування розвитку об'єктів, які не піддаються формалізації.

Метод колективної експертної оцінки полягає в тому, що група прогнозистів уточнює головні напрямки розвитку об'єкта, будує матрицю, в якій відображена генеральна мета, під цілі та засоби їх досягнення, та розробляє перелік питань для експертів. Експерти обговорюють проблему з метою досягнення компромісу. Остаточну оцінку визначають як середнє зважене значення. Результати опитування експертів доцільно порівнювати з результатами, отриманими за допомогою інших методів фінансового прогнозування.

Прогнозування на основі написання сценарію ґрунтується на визначенні логіки розвитку прогнозованого об'єкта за різних умов. У сценарії описуються альтернативні варіанти майбутніх подій. Найдоцільніше застосовувати цей метод для складання довгострокових прогнозів.

Метод структурної аналогії – це спосіб прогнозування за історичними аналогіями ознак інших предметів на основі висловлення їх подібності з предметом, що досліджується за конкретною ознакою. Зокрема, цей метод використовується у разі, коли тенденцію розвитку процесу (об'єкта), що прогнозується, можна виявити на основі пропорцій і комбінацій відомих процесів – аналогів.

Матричний метод фінансового прогнозування використовується для оптимального розподілу ресурсів з метою досягнення встановлених цілей. Визначають множину чинників, які впливають на розвиток об'єкта прогнозування, об'єднують їх у комплекси з однорідних чинників і оцінюють вплив цих комплексів один на одного та на кінцеві цілі.

Одним з найефективніших способів синтезу об'єкта фінансового прогнозування є морфологічний аналіз. Суть цього методу полягає у виявленні структури об'єкта фінансового прогнозування та оцінці можливих значень її елементів з наступним переглядом і оцінкою варіантів взаємодії цих значень. Цей метод дає змогу вийти за межі відомих напрямків розвитку об'єкта, перебрати всі теоретично можливі варіанти розвитку і вибрати прийнятні з економічного і технічного погляду.

Фактографічні методи базуються на фактичній інформації про об'єкт фінансового прогнозування та його минулий розвиток. До класу фактографічних методів належать статистичні та випереджувальні методи фінансового прогнозування.

Статистичні методи використовують для прогнозування часових рядів динаміки параметрів економічних явищ. Для прогнозування часових рядів, послідовні значення яких істотно взаємозалежні, використовують авторегресійні моделі. Головною умовою застосування такої моделі є випадковість і стаціонарність. Модель прогнозування, побудована як функція від передісторії, повинна враховувати можливі дії низки чинників. Оцінка поточного рівня ряду виражається як зважена сума кількох попередніх рівнів. Для отримання точніших оцінок схему авторегресії можна модифікувати на підставі застосування вагових коефіцієнтів. Ці моделі доцільно використовувати для оперативного прогнозування економічних показників, майбутні значення яких істотно залежать від їх зміни в минулому.

Регресійні моделі базуються на складанні статистичних рівнянь, що дозволяють визначити значення деяких змінних та оцінити їхній вплив на шукану величину, що прогнозується. Так, регресійна модель прогнозування обсягу продажів може ґрунтуватися на рівнях цін та запланованій величині витрат на рекламу.

Метод гармонійних ваг базується на екстраполяції тренда, апроксимованого відрізками прямої зі зважуванням точок цієї лінії за допомогою гармонійних ваг.

У групі статистичних методів важливе місце належить екстраполяції. Під час формування прогнозів за допомогою методів екстраполяції виходять зі статистично сформованих тенденцій зміни тих чи інших кількісних характеристик об'єкта. Екстраполяційні методи ці методи засновані на припущенні, що прогнозовані величини є у певній мірі регулярними та/чи характеризуються певною кореляцією з іншими величинами. Так, при застосуванні екстраполяції для прогнозування обсягів продажів можна використовувати наступні методи:

- тренд (наприклад, ріст за кілька років склав + 5% у рік);
- сезонні коливання (як показує досвід, якщо рівень продажів у першому кварталі складає 100%, у другому кварталі він складає 110 % і так далі);

– встановлення зв'язку між величинами, що прогнозуються, та макроекономічними показниками, чи показниками по галузі (наприклад, «х» - процентний ріст у будівельному секторі спричинить «у» - процентний ріст споживання певного будівельного матеріалу).

Для всіх екстраполяційних методів загальним є той факт, що у будь-який момент екстраполяційна база може змінитися, внаслідок чого отримані при використанні цього методу дані можуть виявитися зовсім непридатними. Для уникнення цього були розроблені методи експертних оцінок. Ці методи засновані на оцінюванні припущень та оцінок, отриманих через опитування чи інтерв'ю фахівців з відповідних галузей економіки. Таким чином, ці методи можуть носити як дуже чітко виражений характер (застосування статистичних або математичних методів), так і більш загальний характер – використання групових динамічних процесів, у ході яких дані одержують через обговорення фахівцями. Прикладом першого підходу може служити «причинно-наслідковий метод», що базується на використанні математичного методу регресії та нейромережевих моделей.

Останнім часом нейро-мережеві моделі є більш поширеними, ніж регресійні моделі, оскільки у деяких випадках вони дозволяють одержати більш достовірні результати через виявлення нелінійних взаємозв'язків між параметрами.

Метод інтерполяції полягає в пошуку проміжних значень величини за деякими відомими її значеннями. Вибір апроксимуючої функції здійснюється із врахуванням умов і обмеженням розвитку об'єкта прогнозування.

Суть кореляційного аналізу полягає у визначенні кореляційних зв'язків між випадковими величинами. Цей метод дає змогу перевірити різні економічні гіпотези про щільність зв'язку між двома явищами і групою явищ.

Для прогнозування найближчого майбутнього дискретних часових рядів доцільно застосовувати метод експоненціального згладжування. Цей метод дає змогу побудувати такий опис прогнозованого процесу, в якому пізнішим спостереженням надають більшого значення порівняно з попередніми, причому значення спостережень складають за експонентою. Практична реалізація методу пов'язана із вибором початкових умов та параметра згладжування.

Метод найменших квадратів застосовують для пошуку наближених залежностей між двома або кількома прогнозованими величинами за їх емпіричним значенням. Сутність методу полягає в мінімізації суми квадратичних відхилень між досліджуваними величинами і відповідними оцінками, обчисленими за підібраним рівнянням.

Факторний метод полягає в обробці багатовимірних масивів інформації про об'єкт у динаміці з використанням апарату факторного статистичного аналізу або його різновидів.

Метод історичної аналогії ґрунтується на використанні аналогії прогнозування з однаковим за природою об'єктом. Аналіз поведінки і структури однієї системи дає змогу зробити висновки щодо розвитку іншої системи. Отримані за допомогою цього методу прогнози не є надійними, якщо вони не підтверджені іншим методом. Тому доцільно застосовувати кількісні показники, які б дали змогу точніше порівнювати прогнози й оцінювати їх достовірність.

Суть методу математичної аналогії полягає у виявленні аналогії математичних описів процесів розвитку різних за природою об'єктів з наступним використанням більш вивченого математичного опису одного з них для складання прогнозу.

Досвід успішних вітчизняних підприємств свідчить про обмеженість екстраполяційних та інтуїтивних прогнозів [84]. Тенденції, виявлені на основі аналізу інформації про події, що відбулися в недалекому минулому, можуть бути ненадійними індикаторами майбутніх тенденцій. Завдяки використанню системи варіантних прогнозів створюються умови для перевірки результатів, здобутих за допомогою різних методів прогнозування, тобто підвищується їх ймовірність. Передбачене майбутнє дає змогу підготуватися як до позитивних, так і до негативних тенденцій, максимізувати результати та мінімізувати збитки.

Висновки за розділом 1

На основі аналізу й узагальнення результатів досліджень здійснених в 1 розділі роботи одержані такі основні результати.

Проблеми і негативні явища, які виникають у діяльності підприємства зазвичай пов'язані з помилками керівництва в аналітичній роботі, успішне здійснення якої допомагає попередити виникнення практично будь-яких кризових процесів. Отже, запорукою стабільної і рентабельної діяльності підприємства, що забезпечує сталий розвиток і стійке становище в сучасних умовах, є належно організована система і якісне проведення фінансово аналізу, що має бути реалізовано в системі фінансового менеджменту.

Необхідність опрацювання нових підходів до методики й організації аналізу господарської діяльності підприємства обумовлюється динамікою економічних перетворень, притаманних вітчизняній економіці, подальшим реформуванням системи бухгалтерського обліку в напрямку гармонізації з міжнародними стандартами фінансової звітності. Зміни і оновлення в методиці й організації останньої стадії облікового процесу – формуванні фінансової звітності – потребують глибокого опрацювання в аспекті вироблення практичних рекомендацій щодо використання цієї важливої звітної інформації в управлінні підприємством шляхом її оброблення із застосуванням методів і процедур економічного аналізу.

У новітній практиці управління корпоративними фінансами помітні тенденції до домінування методів фінансового аналізу, спрямованих на дослідження об'єкта управління як цілісної системи взаємопов'язаних фінансових відносин. Звичайно, такі методи засновані на загальних принципах та прийомах фінансового аналізу однак їх використання характеризується модифікацією підходу до формування вхідної та вихідної інформаційної бази, інтерпретації результатів дослідження.

Фінансовий аналіз являє собою процес, заснований на вивченні даних про фінансовий стан підприємства і результати його діяльності в минулому з метою оцінки майбутніх умов і результатів діяльності. Таким чином, головною задачею фінансового аналізу є зниження неминучої невизначеності, пов'язаної з прийняттям економічних рішень, орієнтованих у майбутнє.

Головними завданнями прогнозування фінансового стану підприємства є розв'язання трьох проблем: визначення необхідного обсягу фінансових ресурсів; оптимізація джерел їх формування; фінансово-економічна оцінка та обґрунтування вибору альтернативних варіантів перспективного розвитку.

Для вирішення конкретних завдань фінансового аналізу застосовується цілий ряд спеціальних методів, різних моделей, які дозволяють одержати кількісну оцінку окремих аспектів фінансової діяльності підприємства. Побудова комплексу показників фінансового стану передбачає відбір відповідних груп фінансових показників, включення певних показників до відповідної групи, визначення методики їх розрахунку і оцінки. Оцінка фінансового стану може бути виконана з різною мірою деталізації залежно від цілей аналізу, наявної інформації, програмного, технічного та кадрового забезпечення.

Наукове передбачення майбутнього у фінансовому менеджменті підприємства посідає чільне місце. Процес фінансового прогнозування передбачає визначення певних орієнтирів, критеріїв, індикаторів щодо забезпечення функціонування підприємства достатніми фінансовими ресурсами, оптимізацію джерел залучення фінансових ресурсів та руху фінансових потоків, розподіл і використання прибутків, мінімізацію ризиків, побудову взаємин з потенційними кредиторами, дебіторами, державними органами, фінансовими інституціями тощо, з метою досягнення бажаних результатів його прибутковості та ефективності виробництва в майбутньому періоді.

РОЗДІЛ 2

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПрАТ «ДОМІНІК» ЗА 2016-2018 РОКИ

2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки

Розвиток суб'єктів ринку кондитерських виробів в Україні відбувається в умовах мінливих змін зовнішнього середовища, що впливають на їх стан, зумовлюють певні соціально-економічні особливості та проблеми розвитку. Трансформація економіки України висуває нові вимоги до поведінки підприємств. Це результат постійного насичення ринку новими видами кондитерських виробів, що зумовлено основними тенденціями – постійно мінливі смакові уподобання споживачів та посилення конкуренції на ринку.

На сьогодні виробництво кондитерської продукції є однією з найрозвиненіших галузей харчової промисловості України. Загальний обсяг виробництва складає приблизно 3% ВВП країни. Кондитерська галузь на сьогоднішній день є повністю сформованою, високорозвиненою, має значний експортний потенціал і є переважно прибутковою.

Ринок кондитерських виробів в Україні є висококонцентрованим. До 2014 р. більше 70 % ринку було сконцентровано у дев'ятох компаній: «РОШЕН», «КОНТІ», «АВК», «Бісквіт-Шоколад», «Житомирські ласощі», «Монделіс Україна», «Полтава кондитер», «Світоч» [48, с. 4].

Кондитерська галузь України значною мірою залежить від експорту. На зовнішні ринки йде близько 30 %. української кондитерської продукції. Українські кондитери і виробники крохмалопродуктів забезпечують значний обсяг валютних надходжень, експортуючи продукцію в більш ніж 50 країн світ. Обсяг імпорту солодоців є доволі незначним порівняно з обсягом експорту, частка імпорту кондитерських виробів в Україну поступово знижується [5].

Приватне акціонерне товариство «Домінік» – українська компанія з виробництва кондитерських виробів широкого асортименту. Не дивлячись на давню історію (з 1919 року), на сьогоднішній день це сучасне підприємство з модернізованим виробництвом, яке відповідає світовим стандартам.

Полтавська кондитерська фабрика – одне з найвідоміших підприємств живописної Полтавщини. На початок 20-го століття місто над Ворсклою було одним з центрів кондитерської промисловості на Лівобережній Україні. В Полтаві існувала велика кількість приватних артілей-кондитерських, які поставляли ласощі далеко за межі Полтавської губернії. Після Жовтневої революції ці міні-фабрики були націоналізовані і, за рішенням Губернської Ради народного господарства, об'єднані в одне кондитерське підприємство, яке отримало назву «Державна кондитерська фабрика». Вигідне географічне положення і близьке розташування сировинної бази сприяли швидкому розвитку виробництва. З 60-х років почалась модернізація виробництва, що дозволило розширити асортимент. Введені в дію вафельний и мармеладний цех. Поступово освоюючи нові виробничі потужності, підприємство збільшувало об'єм випуску продукції до 8 тис. тон в рік. Кількість працюючих досягла 560 осіб. Після проголошення незалежності України, на базі вже приватизованого підприємства створене акціонерне товариство «Полтавакондитер».

Сучасна історія приватного акціонерного товариства «Домінік» (до 2017 року відкритого акціонерного товариства «Полтавакондитер») почалась в 2000 році, з прийняттям рішення про співробітництво з інвестиційним фондом «Sigma Blayzer». «Домінік» – це інвестиції цього американського приватного фонду.

Завдяки значним фінансовим інвестиціям зарубіжного інвестора був реалізований масштабний проект нової будівлі ВАТ «Полтавакондитер». Сучасна споруда збудована в найкоротший термін і повністю відповідає найвищим світовим стандартам. За цим відбувся цілий ряд спільних розробок інженерів фабрики та всесвітньо відомих фірм. А саме, італійська фірма «Laser» встановила нові лінії з виробництва цукрового печива з фруктовими наповнювачами, а також лінію з виробництва здобного печива та шнекової

продукції. Шоколадний цех обладнаний двома лініями швейцарського концерну «Buller» з виробництва шоколадних мас і плиткового шоколаду. Лінії повністю автоматизовані. Молочний і чорний шоколад, який випускається під торговою маркою «Домінік», не поступається за своїми якісними показниками кращим європейським зразкам.

За 80 років свого існування фабрика обернулася в потужне конкурентоздатне сучасне підприємства, яке забезпечує робочими місцями близько 900 осіб.

Продукція з 2006 року продається на європейському ринку. На сьогоднішній день географія продажу продукції значно розширилась, її якість відповідає вимогам сертифікації: ISO 22000:2005, IFS FOOD, ISO 9001:2015. Також підприємство має сертифікати «HALAL» и «UTZ Сосоа». Ця продукція представлена і на ринку України.

Місцезнаходження товариства (юридична адреса товариства) : Україна, 36020, м. Полтава, вул. Спаська,10.

Товариство є юридичною особою за законодавством України, діє на підставі повного господарського розрахунку, має самостійний баланс, розрахунковий, валютний та інші рахунки в установах банку, здійснює облік і веде звітність за встановленою формою.

Мета товариства полягає в здійсненні господарської діяльності для отримання прибутку.

Предметом діяльності Товариства є: кондитерська промисловість; виробництво сухарів, печива, пирогів і тістечок з тривалим терміном зберігання; оптова торгівля шоколадними та кондитерськими виробами; виробництво кондитерських виробів, в тому числі і напівфабрикатів; самостійна реалізація кондитерських виробів через торгівельну мережу, в т.ч. фірмову, надання різних послуг населенню; здійснення зовнішньоекономічної діяльності відповідно до чинного законодавства; інвестиційна та фінансова діяльність. Здійснимо аналіз динаміки основних фінансово-економічних показників ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки за результатами розрахунків. наведених в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка основних показників фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр.

Показник	Значення показника:			Зміни (+,-), тис. грн.:		Темп приросту, %:	
	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2017 р. від 2016 р.	2018 р. від 2017 р.	2017 р. від 2016 р.	2018 р. від 2017 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Активи, тис. грн. (станом на кінець року):	344727,0	383051,0	395826,0	38324,0	12775,0	11,1	3,3
1.1. Необоротні активи, тис. грн.:	96624,0	156578,0	150976,0	59954,0	-5602,0	62,0	-3,6
у тому числі:							
- основні засоби	94398,0	153853,0	148094,0	59455,0	-5759,0	63,0	-3,7
- нематеріальні активи	936,0	858,0	674,0	-78,0	-184,0	-8,3	-21,4
- довгострокова дебіторська заборгованість	193,0	100,0	70,0	-93,0	-30,0	-48,2	-30,0
1.2. Оборотні активи, тис. грн.:	248103,0	226473,0	244850,0	-21630,0	18377,0	-8,7	8,1
у тому числі:							
- запаси	107786,0	79229,0	115206,0	-28557,0	35977,0	-26,5	45,4
- дебіторська заборгованість	18653,0	20054,0	14283,0	1401,0	-5771,0	7,5	-28,8
- грошові кошти та їх еквіваленти	32880,0	46538,0	43314,0	13658,0	-3224,0	41,5	-6,9
2. Капітал, тис. грн. (станом на кінець року):	344727,0	383051,0	395826,0	38324,0	12775,0	11,1	3,3
2.1. Власний капітал, тис. грн.:	299359,0	337822,0	360274,0	38463,0	22452,0	12,8	6,6
у тому числі:							
- зареєстрований (пайовий) капітал	31827,0	31827,0	31827,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	251425,0	289902,0	312374,0	38477,0	22472,0	15,3	7,8
2.2. Позиковий капітал, тис. грн.:	344727,0	383051,0	395826,0	38324,0	12775,0	11,1	3,3
- у тому числі: поточні зобов'язання	45368,0	45229,0	33168,0	-139,0	-12061,0	-0,3	-26,7
3. Трудові ресурси:							
3.1. Середньооблікова чисельність працівників, осіб	1150	1077	872	-73	-205	-6,3	-19,0

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
3.2. Фонд оплати праці, тис. грн.	108388,0	119624,5	110512,4	11236,6	-9112,1	10,4	-7,6
3.3. Середньомісячна заробітна плата одного працівника, грн.	7854,2	9256,0	10561,2	1401,8	1305,2	17,8	14,1
3.4. Продуктивність праці, тис. грн.	545,8	614,1	649,0	68,3	34,9	12,5	5,7
4. Економічні показники:							
4.1. Власний оборотний капітал, тис. грн.	202735,0	181244,0	209298,0	-21491,0	28054,0	-10,6	15,5
4.2. Робочий (функціонуючий) капітал, тис. грн.	202735,0	181244,0	211682,0	-21491,0	30438,0	-10,6	16,8
4.3. Частка робочого капіталу в оборотних активах, %	81,7	80,0	86,5	-1,7	6,4	-2,1	8,0
4.4. Виручка від реалізації послуг, тис. грн.	627639,0	661401,0	565951,0	33762,0	-95450,0	5,4	-14,4
4.5. Собівартість реалізованих послуг, тис. грн.	512966,0	538909,0	454368,0	25943,0	-84541,0	5,1	-15,7
4.6. Рівень витрат основної операційної діяльності до виручки від реалізації, %	81,7	81,5	80,3	-0,2	-1,2	-0,3	-1,5
4.7. Валовий прибуток, тис. грн.	114673,0	122492,0	111583,0	7819,0	-10909,0	6,8	-8,9
4.8. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток (збиток), тис. грн.	48203,0	47142,0	27630,0	-1061,0	-19512,0	-2,2	-41,4
4.9. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	39705,0	38477,0	22472,0	-1228,0	-16005,0	-3,1	-41,6
5. Фінансові коефіцієнти:							
5.1. Коефіцієнт загальної ліквідності	5,469	5,007	7,382	-0,461	2,375	X	X
5.2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	4,744	8,986	6,076	4,242	-2,909	X	X

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
5.3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,725	1,029	1,306	0,304	0,277	X	X
5.4. Коефіцієнт фінансової автономії	0,868	0,882	0,910	0,014	0,028	X	X
5.5. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,132	0,118	0,090	-0,014	-0,028	X	X
5.6. Коефіцієнт фінансового ризику	0,152	0,134	0,099	-0,018	-0,035	X	X

Активи ПрАТ «Домінік» за три роки продемонстрували позитивну динаміку росту. Станом на кінець 2018 року активи склали 395826,0 тис. грн., що перевищує показник минулого року на 12775,0 тис. грн., або на 3,3 %. У 2017 році проти 2016 року приріст склав 38324,0 тис. грн., або 11,1 %. Ці зміни розцінюються позитивно, т.я. нарощується майновий потенціал підприємства.

В складі майна товариства за три роки відбувались різноспрямовані зміни, а саме вартість необоротних активів в 2018 році проти 2017 року зменшувалась, а вартість оборотних активів зростала. У 2017 році проти 2016 року – навпаки. Так, в 2017 році в порівнянні з 2016 роком необоротні активи зросли, а саме на 59954,0 тис. грн., або на 62,0 %. В 2018 році проти 2017 року відбулось зменшення вкладання коштів в цей вид активів – 5602,0 тис. грн., або 3,6 %.

Необоротні активи підприємства представлені основними засобами та нематеріальними активами, які, в свою чергу, в 2017 році проти 2016 року: основні засоби – зросли на 59455,0 тис. грн., або на 63,0 %; нематеріальні активи – зменшилися на 78,0 тис. грн., або 8,3 %; в 2018 році проти 2017 року: відповідно зменшення на 5759,0 тис. грн., або на 3,7 % та скорочення вартості нематеріальних активів на 184,0 тис. грн., або 21,4 %. Довгострокова дебіторська заборгованість за три роки зменшилася з 193,0 тис. грн. станом на кінець 2016 року до 70,0 тис. грн. станом на кінець 2018 року.

Оборотні активи за цей період стійкої динаміки не виявили. Так, в 2017 році проти минулого року оборотні активи товариства зменшилися на 8,7 %, або

на 21630,0 тис. грн. Причина – значне скорочення обсягів вкладання коштів в запаси. Їх вартість зменшилася на 28557,0 тис. грн., або на 26,5 %. Дебіторська заборгованість станом на кінець 2017 року склала 20054,0 тис. грн., що перевищує показник минулого року на 1401,0 тис. грн., або на 7,5 %. Грошові кошти в 2017 році проти 2016 року зросли на 13658,0 тис. грн., або на 41,5 %. У 2018 році оборотні активи товариства збільшилися на 18377,0 тис. грн., або на 8,1 %. Причина, яка викликала зазначену зміну – значний приріст запасів (на 35977,0 тис. грн., або на 45,4 %). Дебіторська заборгованість зменшилась на 28,8 %, грошові кошти скоротились на 6,9 %.

Зазначені зміни вплинули на структуру майна ПрАТ «Домінік». Унаочнено зміни зображено на рисунку 2.1.

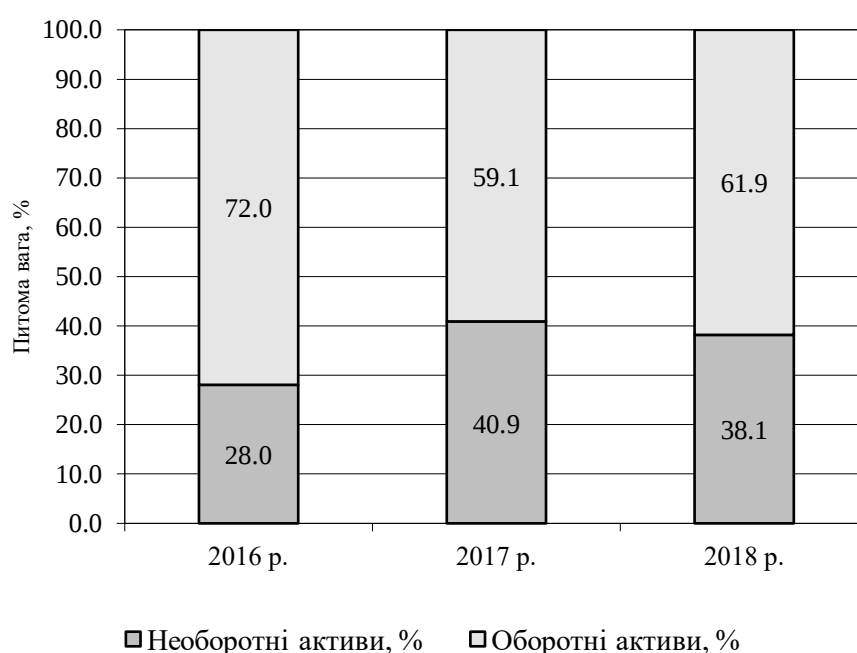

Рисунок 2.1 – Структурна динаміка активів ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр. (станом на кінець року), %

Питома вага необоротних активів в майні товариства збільшилася з 28,0 % в 2016 році до 38,1 % в 2018 році, що позитивно характеризує структуру майна підприємства з огляду на виробничий характер його діяльності та забезпеченість матеріально-технічною базою. Збільшення частки оборотних активів з 59,1 % в

2017 році до 61,9 % в 2018 році спричинить прискорення швидкості обороту активів підприємства та сприятиме підвищенню мобільності коштів товариства.

Капітал товариства зростав на 11,1 % в 2017 році проти 2016 року та на 3,3 % в 2018 році проти 2017 року. В 2017 році збільшення загального обсягу джерел капіталу підприємства склало 38324,0 тис. грн., в 2018 році в порівнянні з минулим роком збільшення обсягів капіталу склало 12775,0 тис. грн. В 2016-2018 роках збільшення капіталу підприємства було викликане нарощенням обсягів як власного так і позикового капіталу. Приріст позикового капіталу у 2017 році проти 2016 року склав 38324,0 тис. грн., або 11,1 %. Власний капітал товариства збільшився на 6,6 %, або на 22452,0 тис. грн. в 2018 році проти 2017 року, на 12,8 % та 38463,0 тис. грн. в 2017 році проти 2016 року. Позитивна динаміка власного капіталу свідчить про нарощення можливостей самофінансування діяльності підприємства та зниження залежності від зовнішніх джерел коштів. Зареєстрований (пайовий) капітал товариства на протязі трьох років не змінювався, складав суму в 31827,0 тис. грн. Нерозподілений прибуток в складі власного капіталу збільшився на 15,3 % в 2017 році проти 2016 року, в 2018 році проти 2017 року – на 7,8 %, або на 22472,0 тис. грн. Наочно зміни в обсягах капіталу товариства представлено на рисунку 2.2.

Фінансово-економічна характеристика діяльності підприємства не буде повною без аналізу показників трудових ресурсів. Протягом останніх трьох років показники використання трудових ресурсів погіршилися. Так у 2017 році чисельність штатних працівників скоротилась і склала 1077 осіб, а у 2018 році, порівняно з минулим роком скорочення штату склало 19,0 %, або 205 осіб. Фонд оплати праці та середньомісячна заробітна плата працівників у 2017 році в порівнянні з 2016 роком зросли: на 10,4 %, або на 11236,6 тис. грн., на 17,8 %, або на 1401,8 грн., відповідно. У 2018 фонд оплати праці скоротився на 9112,0 тис. грн., або на 7,6 %. Середньомісячна заробітна плата підвищилися у порівнянні з 2017 роком на 14,1 %, або на 1305,2 грн. Продуктивність праці виявила стійку динаміку росту. В 2017 році проти 2016 року зросла на 68,3 тис. грн. на особу, в 2018 році проти 2017 року – на 34,9 тис. грн.

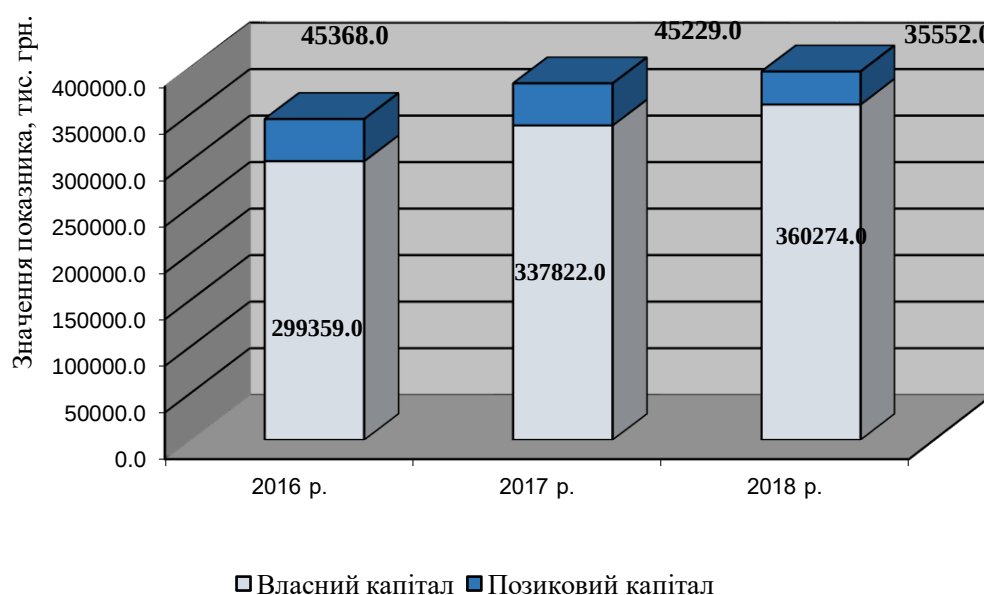

Рисунок 2.2 – Динаміка власного та позикового капіталу ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр. (станом на кінець року), тис. грн.

Динаміка економічних показників дозволяє зробити наступні висновки. ПрАТ «Домінік» забезпечене власним оборотним капіталом, обсяг якого збільшився з 202735,0 тис. грн. в 2016 році до 209298,0 тис. грн. в 2018 році. Товариство залучило для фінансування діяльності 2018 року довгострокові джерела, а отже обсяг робочого капіталу станом на кінець 2018 року склав 211682,0 тис. грн. Збільшилася частка робочого капіталу в активах товариства. Якщо вона в 2016 році складала 81,7 %, в 2017 році зменшилася до 80,0 %, в 2018 році склала найвище значення, а саме 86,5 %. Ці зміни слід оцінити позитивно.

Одним з основних економічних показників є обсяг чистого доходу (виручки) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг. В 2017 році проти 2016 року виручка зросла на 33762,0 тис. грн., або на 5,4 %. В 2018 році можемо відмітити негативне зрушення, а саме зменшення чистої виручки на 14,4 %, або на 95450,0 тис. грн. Необхідним є аналіз зміни обсягів собівартості реалізованої продукції. Зазначений показник в 2017 році проти 2016 року зріс на 25943,0 тис. грн., або на 5,1 %. В 2018 році мало місце зменшення цього показника в

порівнянні з минулим роком. Собівартість реалізованої продукції зменшилася на 84541,0 тис. грн., або на 15,7 %. Позитивної оцінки заслуговує зниження рівня витрат операційної діяльності до виручки від реалізації. Рівень витрат основної діяльності до виручки від реалізації склав в цьому році 80,3 % проти 81,5 % в минулому. Динаміка прибутку товариства зображена на рисунку 2.3.

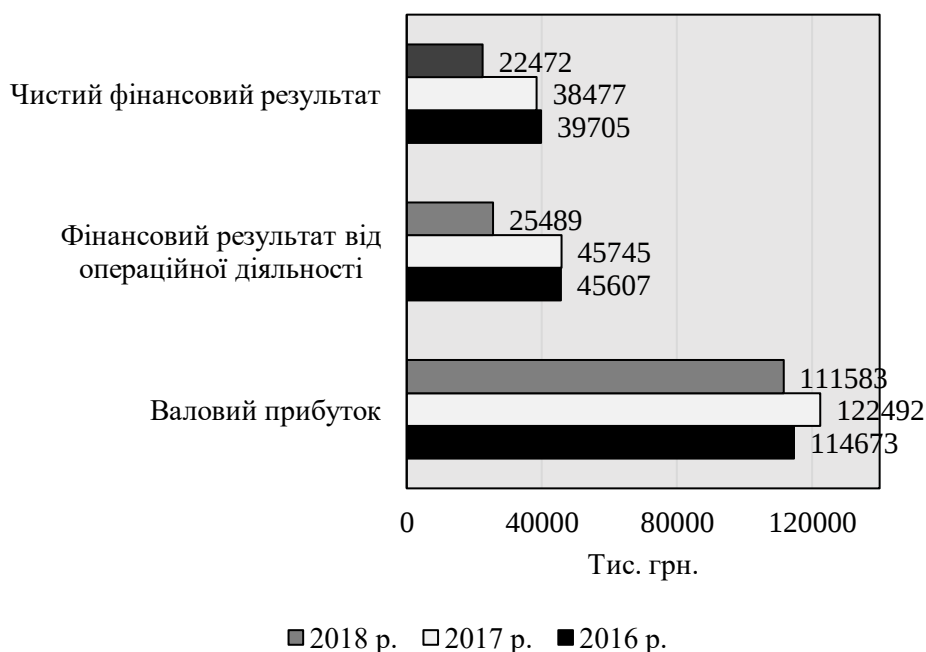

Рисунок 2.3 – Динаміка різних видів прибутку ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Валовий прибуток отримувався підприємством на протязі всіх трьох років. Його обсяг в 2016 році склав 114673,0 тис. грн., в 2017 році – 122492,0 тис. грн., в 2018 році – 111583 тис. грн. Підвищення операційних витрат ПрАТ «Домінік» призвело до отримання в 2018 році фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування в розмірі 27630 тис. грн., що нижче за показник попереднього року на 19512,0 тис. грн.. або на 41,4 %. Зменшення на межі 2017-2016 років не таке значне – 2,2 %, або 1061,0 тис. грн. В 2018 році результатом роботи акціонерного товариства став чистий прибуток в розмірі 22472 тис. грн., зменшення проти показника минулого року склало 41,6 %, або 16005,0 тис. грн.

Динаміка ключових фінансових показників, серед яких представлені основні коефіцієнти платоспроможності та фінансової стійкості позитивна.

Коефіцієнт загальної ліквідності в 2016-2018 роках був значно вищим за норматив, в 2018 році перевищення склало більше 3 разів. Ця зміна зумовлена значним скороченням поточних зобов'язань підприємства. Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, що товариство здатне повністю погасити поточні борги. Має місце потужний запас уточненої ліквідності. Рівень абсолютної ліквідності високий. Негайна готовність розплатитися з поточними боргами: в 2016 році – 72,5 %, в 2017 році – 102,9 %, в 2018 році – 130,6 %. Коефіцієнт автономії ПрАТ «Домінік» підвищився до 0,910 станом на кінець 2018 року, що є високим результатом, свідчить про підтримання підприємством фінансової незалежності. За 2016-2017 роки відбулось підвищення значення цього показника, а саме на 0,014, в 2018 році проти минулого року ще на 0,028. Таким чином, за три роки товариство підтримувало фінансову автономію на рівні 86,8 % в 2016 році, 88,2 % – в 2017 році, 91,0 % – в 2018 році. Фінансова залежність від зовнішніх джерел коштів станом на кінець 2018 року складала лише 9,0 %. Коефіцієнт фінансового ризику за період дослідження зменшився з 0,152 в 2016 році до 0,099 – в 2018 році, що дозволяє судити про низький рівень фінансового ризику, який викликається нарощенням зовнішніх запозичень.

2.2 Оцінка ключових індикаторів фінансового стану ПрАТ «Домінік»: платоспроможності та фінансової стійкості

Попередження розвитку негативних кризових явищ на підприємстві є можливим тільки за систематичного забезпечення управлінського персоналу інформацією про поточний рівень фінансової стійкості, платоспроможності та здатність підприємства до подальшого розвитку. Така фінансово-аналітична інформація повинна отримуватися за результатами оцінювання фінансового стану підприємства.

Однією із ключових характеристик, яка оцінює фінансовий стан підприємства, є його платоспроможність. Тому продемонструємо можливості її

фінансового аналізу. На першому кроці дослідження здійснимо аналіз ліквідності балансів ПрАТ «Домінік» станом на кінець 2016-2018 років та виявимо чи можна вважати їх абсолютно ліквідними.

Дані аналітичної таблиці 2.2 свідчать, що баланс ПрАТ «Домінік» станом на кінець 2016 року не є абсолютно ліквідним. Не виконується перша умова $A1 > P1$, спостерігається платіжна нестача для виконання найтерміновіших зобов'язань у 2016 році в сумі 12488,0 тис. грн..

Станом на кінець 2016 року виконується друга умова ліквідності балансу, тобто $A2 > P2$, але враховуючи відсутність короткострокових кредитів це співвідношення носить умовний характер.

Низьколіквідні активи перевищують довгострокові пасиви, тобто $A3 > P3$. Враховуючи відсутність довгострокових зобов'язань це співвідношення теж умовне. Постійні пасиви перекривають вартість групи активів з найнижчим ступенем ліквідності, це свідчить про наявність власного оборотного капіталу, обсяг якого станом на кінець 20016 року склав 202735,0 тис. грн.

Станом на кінець 2017-2018 років баланс товариства набув ознак абсолютної ліквідності. Про це свідчить наявність платіжного надлишку абсолютно ліквідних активів, які можуть слугувати покриттям кредиторської заборгованості товариства в розмірі 1309,0 тис. грн., 10838,0 тис. грн.

У 2017 році товариство не залучало в оборот банківських кредитів, також відсутній довгостроковий позиковий капітал. Тому друге та третє співвідношення умовні.

У 2018 році позитивно оцінюємо платіжний надлишок швидко ліквідних активів у порівнянні з сумою короткострокових кредитів та платіжний надлишок повільно ліквідних активів у порівнянні з сумою довгострокових зобов'язань. Власний оборотний капітал тенденції не проявив. В 2017 році проти 2016 року зменшився на 21491,0 тис. грн., а в 2018 році проти минулого року навпаки збільшився на 28054,0 тис. грн.

Слід відмітити поліпшення структури оборотних активів товариства, що можна побачити на рисунку 2.4.

Таблиця 2.2 – Показники ліквідності балансу ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Показник	Роки			Показник	Роки			Платіжний надлишок, + (нестача, -)		
	2016	2017	2018		2016	2017	2018	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Високо-ліквідні активи, (A1)	32880,0	46538,0	43314,0	Термінові зобов'язання, (П1)	45368,0	45229,0	32476,0	-12488,0	1309,0	10838,0
Активи, що швидко реалізуються (A2)	107486,0	100706,0	86330,0	Короткострокові пасиви, (П2)	0,0	0,0	692,0	107486,0	327179,0	85638,0
Активи, що повільно реалізуються, (A3)	107737,0	79229,0	115206,0	Довгострокові пасиви, (П3)	0,0	0,0	2384,0	107737,0	79229,0	112822,0
Активи, що важко реалізуються, (A4)	96624,0	156578,0	150976,0	Сталі пасиви, (П4)	299359,0	337822,0	360274,0	202735,0	181244,0	209298,0
Баланс	344727,0	383051,0	395826,0	Баланс	344727,0	383051,0	395826,0	X	X	X

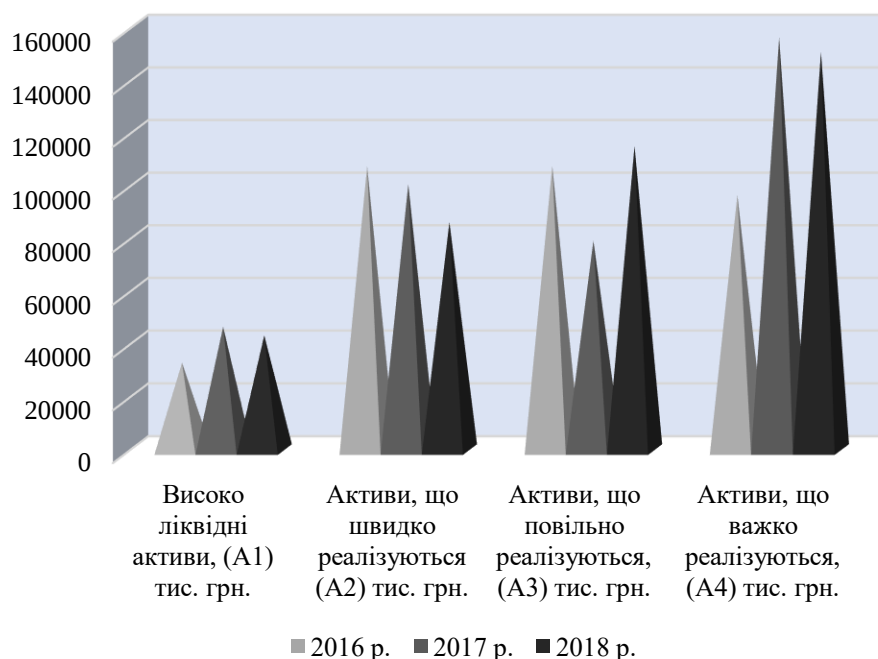

Рисунок 2. 4 – Динаміка груп активів ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр., які сформовані за ступенем ліквідності (станом на кінець року), тис. грн.

Враховуючи ступінь ліквідності активів (рис. 2.4) маємо можливість спрогнозувати фінансовий стан підприємства на короткострокову та довгострокову перспективу.

Таблиця 2.3 – Розрахунок типу сталості фінансового стану підприємства з урахуванням ступеню ліквідності активів за 2016-2018 рр., тис. грн.

Тип сталості	На дату складання звітності	У короткостроковій перспективі	У довгостроковій перспективі
1	2	3	4
Абсолютний	$A1 \geq П1$	$A1 \geq П1+П2$	$A1 \geq П1+П2+П3$
2016	$32880 < 45368,0$	$32880 < 45368,0$	$32880 < 45368,0$
2017	$46538 > 45229,0$	$46538 > 45229,0$	$46538 > 45229,0$
2018	$43314 > 32476,0$	$43314 > 33168,0$	$43314 > 35552,0$
Нормальний	$A1+A2 \geq П1$	$A1+A2 \geq П1+П2$	$A1+A2 \geq П1+П2+П3$
2016	$140366 > 45368,0$	$140366 > 45368,0$	$140366 > 45368,0$
2017	$147244 > 45229,0$	$147244 > 45229,0$	$147244 > 45229,0$
2018	$129644 > 32476,0$	$129644 > 33168,0$	$129644 > 35552,0$
Передкризовий (критичний)	$A1+A2+A3 \geq П1$	$A1+A2+A3 \geq П1+П2$	$A1+A2+A3 \geq П1+П2+П3$
2016	$248103 > 45368,0$	$248103 > 45368,0$	$248103 > 45368,0$
2017	$226473 > 45229,0$	$226473 > 45229,0$	$226473 > 45229,0$
2018	$244850 > 32476,0$	$244850 > 33168,0$	$244850 > 35552,0$

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4
Кризовий	$A1+A2+A3 \leq П1$	$A1+A2+A3 \leq П1+П2$	$A1+A2+A3 \leq П1+П2+П3$
2016	248103 > 45368,0	248103 > 45368,0	248103 > 45368,0
2017	226473 > 45229,0	226473 > 45229,0	226473 > 45229,0
2018	244850 > 32476,0	244850 > 33168,0	244850 > 35552,0

Враховуючи ступінь ліквідності оборотних активів фінансовий стан підприємства може бути оцінений на дату складання звітності у 2016 році як «нормальний», у 2017-2018 роках як «абсолютний». На довгострокову та короткострокову перспективу фінансовий стан товариства може бути оцінено як «абсолютний».

Виходячи із розрахунку показників-індикаторів по ПрАТ «Домінік», які протягом 2016-2018 років перевищують нормативне значення, немає сенсу розраховувати показники відновлення платоспроможності за шість місяців та остаточної втрати її за три місяці. Структуру балансу підприємства можна вважати задовільною, а підприємство платоспроможним (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Розрахунок показників для ідентифікації структури балансу ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр. на задовільність (незадовільність)

Показник	Норма	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Зміна (+,-) показника 2017 р. порівняно з 2016 р.	Зміна (+,-) показника 2018 р. порівняно	
						з 2017 р.	з нормою
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом	0,1	0,1	0,817	0,800	0,855	-0,017	0,055
2. Коефіцієнт покриття	2,0	2	5,469	5,007	7,382	-0,461	2,375

Для оцінки рівня ліквідності та платоспроможності підприємства необхідно також розрахувати сукупність відносних аналітичних показників – коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності, які ми наведемо в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка показників ліквідності та платоспроможності
ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр. (станом на кінець року)

Показник	Норма	Роки			Зміна (+,-) показника 2017 р.		Зміна (+,-) показника 2018 р.	
		2016	2017	2018	від показника 2016 р.	від норми	від показника 2017 р.	від норми
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,20	0,725	1,029	1,306	0,304	0,829	0,277	1,106
2. Коефіцієнт уточненої (проміжної) ліквідності	0,75	3,094	8,263	3,909	5,169	7,513	-4,354	3,159
3. Коефіцієнт загальної ліквідності (покриття)	2,0	5,469	5,007	7,382	-0,461	3,007	2,375	5,382
4. Коефіцієнт ліквідності матеріальних оборотних активів (запасів)	-	2,376	6,759	3,473	4,383	-	-3,286	-
5. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом	0,1	0,817	0,800	0,855	-0,017	0,700	0,055	0,755
7. Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості	-	2,368	2,227	2,603	-0,142	-	0,376	-
8. Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості	1,05	0,422	0,449	0,376	0,027	-0,801	-0,073	-0,874
9. Коефіцієнт іммобілізації	-	0,280	0,409	0,381	0,128	-	-0,027	-
10. Коефіцієнт мобільності	-	0,720	0,591	0,619	-0,128	-	0,027	-

Згідно з даними таблиці 2.5 ПрАТ «Домінік» може негайно за рахунок наявних грошових коштів погасити у 2016 році 72,5 % та у 2017 році 102,9 %, а у 2018 році 130,6 % найбільш термінових зобов'язань. Слід зазначити, що

протягом останніх трьох років показник абсолютної ліквідності був значно вищим від нормативного значення.

Коефіцієнт уточненої ліквідності значно перевищив норматив, і у 2017 він склав 8,263, а у 2018 році він зменшився на 4,354 і становив 3,909, тобто протягом досліджуваного періоду підприємство найближчим часом може повернути при повному поверненні дебіторської заборгованості всю суму короткострокових зобов'язань. Щодо коефіцієнта покриття, то він у 2016-2018 роках перевищив норматив, і становив 5,469 станом на кінець 2016 року, у 2017 році він зменшився на 0,461 і становив 5,007, і також перевищив норматив, у 2018 році значення цього показника зросло до 7,382, тобто поточні активи підприємства повністю покривають його поточні зобов'язання. Замість перевищення зазначених параметрів в 2 рази, фактично рівень – 5-7 разів. Цей факт свідчить про формування товариством високого рівня поточної платоспроможності.

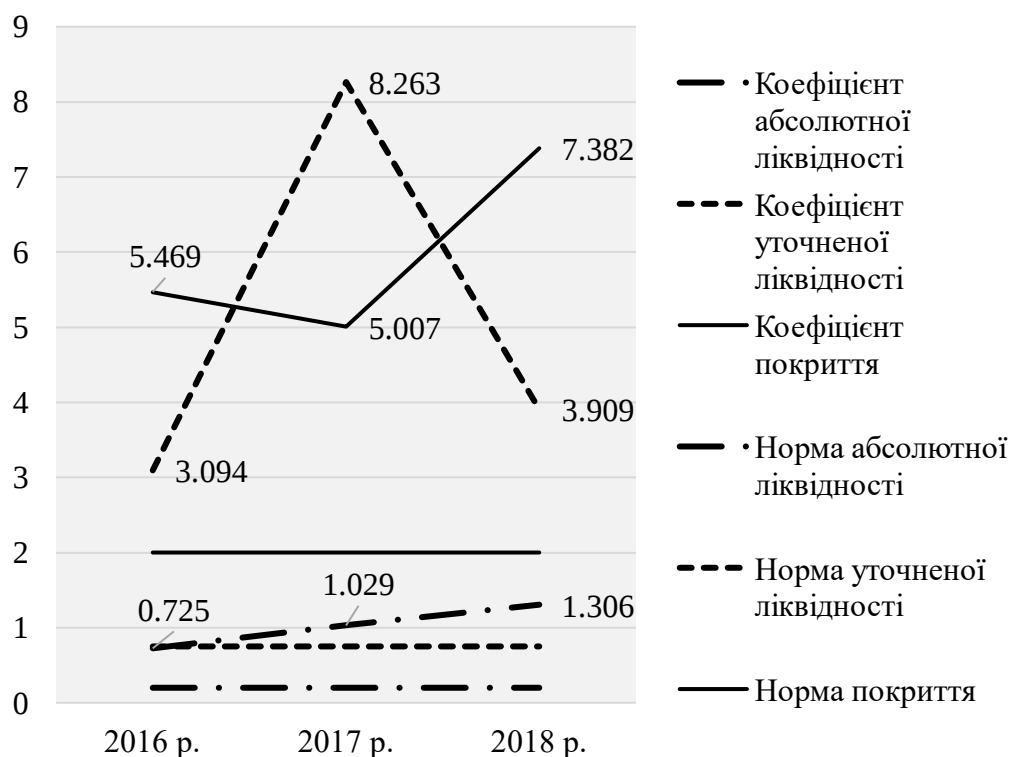

Рисунок 2. 5 – Динаміка коефіцієнтів ліквідності (поточної платоспроможності) ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр. (станом на кінець року)

Показник ліквідності запасів у 2017 році збільшився на 4,383 і становив 6,759, а у 2018 році він зменшився на 3,286 і становив 3,473, тобто свідчить про можливість погашення поточної заборгованості товариства за рахунок товарно-матеріальних цінностей. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним оборотним капіталом значно перевищив норматив за період дослідження. Власним оборотним капіталом забезпечено на 81,7 % в 2016 році, 80,0 % – в 2017 році, 85,5 % – в 2018 році фінансування оборотних активів товариства. Коефіцієнт ліквідності дебіторської заборгованості показує в якій мірі очікувані надходження від дебіторів можуть бути використанні для погашення поточних зобов'язань. Цей показник тенденції не виявив, але незважаючи на зменшення короткострокові зобов'язання повністю покриваються дебіторською заборгованістю. Перевищення в два рази. Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості має позитивну тенденцію до зменшення, і свідчить про те, що в 2016 році на 1 гривню дебіторської заборгованості припало 42,2 копійок кредиторської заборгованості, а в 2018 році 37,6 копійок.

Аналіз фінансової стійкості розпочинають з визначення забезпеченості підприємства необхідними джерелами для фінансування запасів (табл. 2.6).

Таблиця 2.6– Динаміка абсолютних показників фінансової стійкості ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр. (станом на кінець року), тис. грн.

Показник	Роки:			Зміна (+,-) показника	
	2016	2017	2018	2017 р. від показника 2016 р.	2018 р. від показника 2017 р.
1	2	3	4	5	6
1. Наявність власних джерел фінансування запасів	202735,0	181244,0	209298,0	-21491,0	28054,0
2. Наявність власних та довгострокових джерел для фінансування запасів	202735,0	181244,0	211682,0	-21491,0	30438,0

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6
3. Загальна величина власних довгострокових та короткострокових джерел для фінансування запасів	202735,0	181244,0	212374,0	-21491,0	31130,0
4. Загальна вартість запасів	107786,0	305702,0	115206,0	197916,0	-190496,0
5. Забезпеченість запасів власним оборотним капіталом	94949,0	-124458,0	94092,0	-219407,0	218550,0
6. Забезпеченість запасів власними та довгостроковими джерелами фінансування	94949,0	-124458,0	96476,0	-219407,0	220934,0
7. Забезпеченість запасів власними, довгостроковими та короткостроковими джерелами фінансування	94949,0	-124458,0	97168,0	-219407,0	221626,0
8. Тип фінансової стійкості	Абсолютний	Кризовий	Абсолютний	X	X

Таким чином, розрахувавши показники наявності та забезпеченості підприємства власними, довгостроковим та короткостроковими джерелами фінансування можна зробити наступні висновки.

ПрАТ «Домінік» в 2018 році має в достатньому обсязі власних, короткострокових та довгострокових джерел фінансування запасів. Так, збільшення власного оборотного капіталу у 2018 році в порівнянні з 2017 роком на 28054,0 тис. грн. призвело до того, що за рахунок цього джерела було профінансовано запасів на суму 94092,0 тис. грн. Внаслідок того, що в 2018 році товариство залучало до загального обсягу джерел фінансування запасів довгострокову кредиторську заборгованість та поточну кредиторську заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, запаси були профінансовані власними та довгостроковими джерелами фінансування на 96476,0 тис. грн., власними, довгостроковими та короткостроковими джерелами фінансування на суму 97168,0 тис. грн. На основі розрахунку трикомпонентного показника можна

стверджувати, що товариство має абсолютну фінансову стійкість станом на кінець 2018 року проти кризової – станом на кінець 2017 року. Слід відзначити, що станом на кінець 2016 року обсяг власного оборотного капіталу навіть при відсутності довгострокових то короткострокових банківських кредитів дозволяв забезпечувати повністю потребу у фінансуванні запасів. Тип фінансової стійкості ідентифіковано як абсолютний (рис. 2.6).

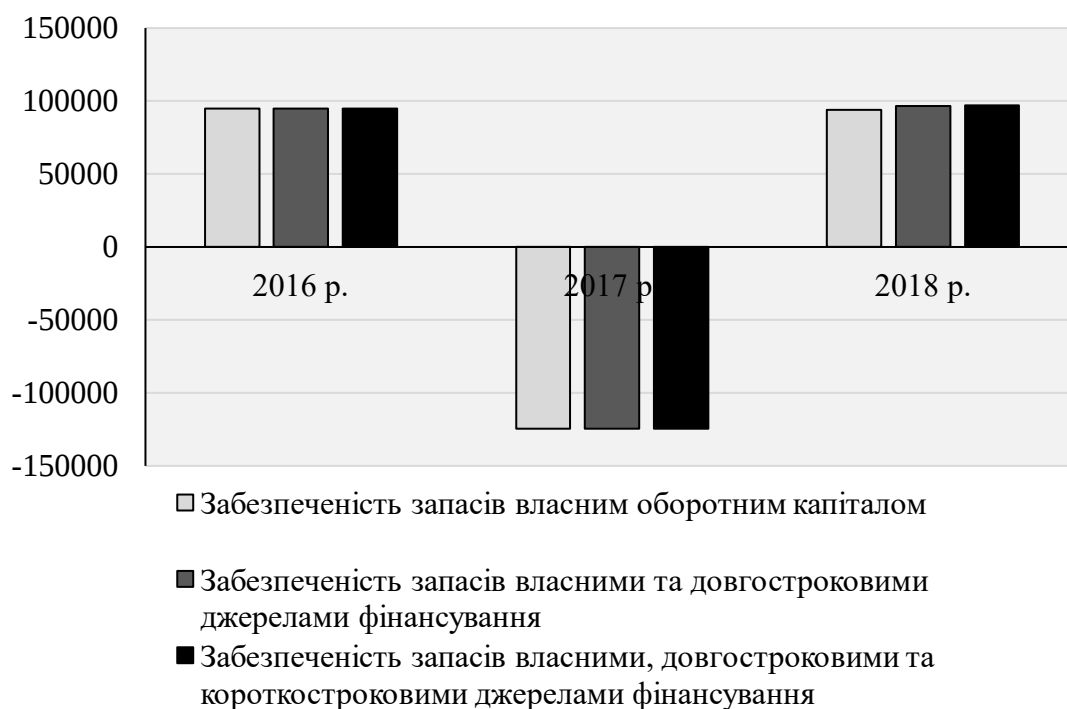

Рисунок 2.6 – Динаміка показників забезпеченості запасів ПрАТ «Домінік» за 2008-2018 рр. джерелами фінансування (станом на кінець року), тис. грн.

Наведемо розрахунок відносних показників фінансової стійкості в таблиці 2.7.

Представлені в таблиці 2. 7 показники свідчать про те, що значення коефіцієнту фінансової незалежності (автономії) протягом періоду, що досліджується відповідали рекомендованим, тобто частка власного капіталу у загальній вартості майна становила 86,8 %, 88,2 % та 91,0 % у 2016 році, 2017 році та 2018 роках, відповідно. Товариство є фінансово стійким і має місце достатність власних джерел фінансування активів. Значення коефіцієнту автономії на протязі трьох років знаходиться вище норми.

Таблиця 2.7 – Часткові показники фінансової стійкості ПрАТ «Домінік» за 2008-2018 рр. (станом на кінець року)

Показник	Норма	Роки:			Зміна (+, -) показника		
		2016	2017	2018	2017 р. від показника 2016 р.	2018 р. від показника 2017 р.	2018 р. від норми
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Коефіцієнт автономії	0,50	0,868	0,882	0,910	0,014	0,028	0,410
2. Коефіцієнт фінансової залежності (фінансової напруги)	0,50	0,132	0,118	0,090	-0,014	-0,028	-0,410
3. Коефіцієнт фінансового ризику (співвідношення позикового та власного капіталу)	~1,00	0,152	0,134	0,099	-0,018	-0,035	-0,901
4. Коефіцієнт маневрування (маневреності)	~0,50	0,677	0,537	0,581	-0,141	0,044	0,081
5. Коефіцієнт покриття інвестицій	~0,75	3,098	2,158	2,402	-0,941	0,245	1,652
6. Коефіцієнт інвестування	1,00	3,098	2,158	2,386	-0,941	0,229	1,386
7. Коефіцієнт поточної фінансової стійкості	1,00	6,598	7,469	10,862	0,871	3,393	9,862
8. Коефіцієнт імобілізації	-	0,274	0,402	0,374	0,128	-0,028	-0,126
9. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	0,10	0,817	0,800	0,855	-0,017	0,055	0,755
10. Коефіцієнт концентрації довгострокового позикового капіталу	-	0,000	0,000	0,067	0,000	0,067	X
11. Коефіцієнт короткострокової заборгованості	-	1,000	1,000	0,933	0,000	-0,067	X

Це свідчить, що більше 50 % в капіталі підприємства займає власний капітал. Коефіцієнт фінансової напруги стабільно зменшується, тобто зменшується залежність підприємства від позикових коштів.

Зниження показника фінансового ризику доводить до висновку про зменшення ризику втрати фінансової стійкості через залежність від позикових джерел коштів. 15,2 коп. позикових джерел припадало на 1 грн. власних в 2016 році, 9,9 коп. стало в 2018 році. Зменшення коефіцієнта маневреності за 2016-2018 роки дає змогу стверджувати, що підприємство зменшує частку власних коштів, які приймають участь у фінансуванні запасів. Це пов'язано з тим, що товариство станом на кінець 2018 року залучило в оборот банківські кредити.

Слід відмітити зменшення питомої ваги власного капіталу та довгострокових зобов'язань у загальній сумі капіталу підприємства. Але не зважаючи на це, забезпечення фінансування необоротних активів за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань більше норми.

Звертаємо увагу на позитивне збільшення коефіцієнта поточної фінансової стійкості за три досліджувані роки. Рівень покриття власним капіталом поточних зобов'язань підприємства високий.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом протягом трьох років знаходиться вище норми, тобто власний оборотний капітал підприємства повністю вкладено у формування запасів.

Підсумовуючи вище викладене, можна стверджувати, що ПрАТ «Домінік» є абсолютно стійким підприємством за характеристикою фінансової стійкості.

Рівень платоспроможності ПрАТ «Домінік» ідентифіковано як високий, хоча зміни ряду показників свідчать про деяке погіршення ситуації, що склалась на підприємстві.

Враховуючи те, що платоспроможність та фінансова стійкість виступають ключовими характеристиками фінансового стану підприємства можемо засвідчити, що ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки сформувало стійкий фінансовий стан.

2.3 Дослідження результативності та ефективності фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік»

Найважливішою фінансовою категорією, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і свідчить про обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості, є прибуток. Формування чистого прибутку та забезпечення прибутковості (рентабельності) діяльності є одним з найважливіших завдань забезпечення результативності діяльності ПрАТ «Домінік».

Максимізація прибутку є одним із основних завдань фінансового менеджера, яке для свого вирішення потребує оптимальних рішень у сфері капітальних вкладень, управління структурою та вартістю капіталу, доходами і витратами, основним і оборотним капіталом. Стабільне зростання прибутку – це результат ефективного управління фінансами господарюючого суб'єкта в цілому.

Проаналізуємо, яким чином сформовано фінансові результати за 2016-2018 роки, які фактори вплинули на кінцевий фінансовий результат діяльності – чистий прибуток підприємства. Для цього використаємо систему абсолютних показників. Аналітичні дані для такого аналізу містяться в таблиці 2.8 «Динаміка показників формування фінансових результатів ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки».

За результатами фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» в 2016-2018 роках свідчимо про прибуткову діяльність. Розмір отриманого чистого прибутку склав 39705,0 тис. грн. в 2016 році, 38477,0 тис. грн. в 2017 році, 22472,0 тис. грн. в 2018 році. Цей результат забезпечено дією наступних факторів. Темп росту виручки від реалізації перевищив тем росту собівартості реалізованої продукції на 0,3 п.п. в 2017 році проти 2016 року.

Таблиця 2.8 – Динаміка показників формування фінансових результатів ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Показник	Значення показника:			Абсолютні зміни (+,-), тис. грн.:		Зміни (+,-), %.::	
	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2017 р. від 2016 р.	2018 р. від 2017 р.	2017 р. до 2016 р.	2018 р. до 2017 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1.Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	627639,0	661401,0	565951,0	33762,0	-95450,0	5,4	-14,4
2.Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	512966,0	538909,0	454368,0	25943,0	-84541,0	5,1	-15,7
3.Валовий прибуток (+), збиток (-)	114673,0	122492,0	111583,0	7819,0	-10909,0	6,8	-8,9
4.Інші операційні доходи	10157,0	9700,0	9159,0	-457,0	-541,0	-4,5	-5,6
5.Адміністративні витрати	26254,0	32094,0	28361,0	5840,0	-3733,0	22,2	-11,6
6.Витрати на збут	38195,0	43296,0	46268,0	5101,0	2972,0	13,4	6,9
7.Інші операційні витрати	14774,0	11057,0	20624,0	-3717,0	9567,0	-25,2	86,5
8.Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	45607,0	45745,0	25489,0	138,0	-20256,0	0,3	-44,3
9.Інші фінансові доходи	2728,0	1728,0	2403,0	-1000,0	675,0	-36,7	39,1
10.Фінансові витрати	0,0	0,0	55,0	0,0	55,0		
11. Інші витрати	132,0	331,0	207,0	199,0	-124,0	150,8	-37,5
12.Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування: прибуток (+), збиток (-)	48203,0	47142,0	27630,0	-1061,0	-19512,0	-2,2	-41,4
13.Податок на прибуток від звичайної діяльності	8498,0	8665,0	5158,0	167,0	-3507,0	2,0	-40,5
14.Фінансові результати від звичайної діяльності: прибуток (+), збиток (-)	39705,0	38477,0	22472,0	-1228,0	-16005,0	-3,1	-41,6
15.Чистий прибуток: прибуток (+), збиток (-)	39705,0	38477,0	22472,0	-1228,0	-16005,0	-3,1	-41,6

Валовий прибуток зароблений в 2017 році перевищив показник попереднього року на 7819,0 тис. грн., або на 6,8 %. Інші операційні доходи в цьому році зменшилися, хоча і значно збільшилися операційні витрати (адміністративні та витрати на збут). Так, адміністративні витрати зросли на 5840,0 тис. грн., або на 22,2 %, витрати на збут – на 5101,0 тис. грн., або на 13,4 %. Фінансовий результат від операційної діяльності в 2017 році склав 45745,0 тис. грн. проти прибутку в 2016 році в розмірі 45607,0 тис. грн. Досить суттєво зросли інші витрати, а саме на 150,8 %, або на 199,0 тис. грн. В результаті чистий прибуток отриманий товариством в 2017 році проти 2016 року зменшився на 1228,0 тис. грн., або на 3,1 %.

В 2018 році проти попереднього року товариство погіршило свої фінансові результати. Темп зменшення виручки від реалізації хоча і менше темпу зменшення собівартості реалізованої продукції, все одно залишається спадним. Валовий прибуток в 2018 році менше показника попереднього року на 10909,0 тис. грн., або на 8,9 %. Скоротилися також інші операційні доходи. Збільшилися операційні витрати товариства на збут (на 6,9 %, або на 2972,0 тис. грн.). Інші операційні витрати зросли на 86,5 %, або на 9567,0 тис. грн. Зросли інші фінансові витрати (+55,0 тис. грн.). Фінансовий результат від операційної діяльності в 2018 році склав 25489,0 тис. грн. (зменшення порівняно з попереднім роком 44,3 %). Зросли інші фінансові доходи (на 39,1 %), в 2018 році з'явилися фінансові витрати (на суму 55,0 тис. грн.), інші витрати навпаки скоротилися (на 124,0 тис. грн., або на 37,5 %). Результат від звичайної діяльності ПрАТ «Домінік» – прибуток в розмірі 22472,0 тис. грн, але його сума менша за попередній період на 16005,0 тис. грн., або на 41,6 %.

Ефективність господарювання будь-якого підприємства оцінюється використанням майна та фінансових ресурсів, його рентабельністю. Оцінка ефективності використання майна дає можливість визначати, наскільки ефективно використовується майно підприємства, чи все у нього гаразд із оновленням основних засобів сучасною технікою, чи своєчасно підприємство списує фізично і морально застаріле устаткування і обладнання. Такий аналіз дає

можливість виявити конкретні резерви підвищення ефективності використання майна підприємства. Проаналізуємо ефективність використання майна ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Динаміка ключових показників ефективності використання майна ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки

Показник	Значення показника :			Зміна (+;-) показника	
	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2017 р. від 2016 р.	2018 р. від 2017 р.
1	2	3	4	5	6
1.Ресурсовіддача, грн.	1,93	1,82	1,45	-0,12	-0,36
2.Коефіцієнт завантаження	0,52	0,55	0,69	0,03	0,14
3.Рентабельність активів, %	12,23	10,57	5,77	-1,66	-4,80
4.Коефіцієнт валової дохідності активів	0,35	0,34	0,29	-0,02	-0,05
5.Коефіцієнт операційної прибутковості використання активів	0,14	0,13	0,07	-0,01	-0,06

Результати розрахунків, наведені в таблиці 2.9 дають можливість зробити наступні висновки. За 2016-2018 роки спостерігається зменшення ресурсовіддачі. В 2017 році порівняно з 2016 роком вона зменшилась на 0,12 грн., а в 2018 році порівняно з 2017 роком на 0,36 грн. Зазначені зміни свідчать про те, що підприємство не в змозі забезпечити приріст віддачі коштів вкладених в активи, що, безумовно, заслуговує на негативну оцінку.

Відповідно відбулось збільшення в 2017 році порівняно з 2016 роком на 0,03, а в 2018 році порівняно з 2017 роком на 0,14 коефіцієнта завантаження. За 2016-2018 роки спостерігається зменшення рентабельності активів. В 2017 році порівняно з 2016 роком на 100 гривень активів припадає на 1,66 грн. менше чистого прибутку, а в 2018 році порівняно з 2017 роком – на 4,80 грн.

Має місце зниження валової дохідності використовуваних активів, так в 2016-2018 році коефіцієнт валової доходності активів складав 0,35, в 2018 році порівняно з 2017 роком відбулось його зменшення на 0,05.

За 2016-2018 роки спостерігається зменшення коефіцієнта операційної прибутковості використання активів. В 2017 році порівняно з 2016 роком на 0,01,

а в 2018 році порівняно з 2017 роком на 0,06. В цілому динаміка ключових показників ефективності використання майна дозволяє стверджувати, що відбулось її зниження.

Ефективність використання основних засобів та оборотних активів, являє собою невід’ємну складову ефективності використання майна, так як раціональне використання цих видів фінансових ресурсів суттєво впливає на основні показники господарської діяльності підприємства. За 2016-2018 роки фондівдача основних засобів зменшилася з 7,28 грн. в 2016 році до 3,75 грн. в 2018 році. Відповідно зросла фондоємність. Зазначені зміни негативні та викликані зменшенням продуктивності використання основного капіталу підприємства (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Динаміка показників ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр.

Показник	Роки :			Абсолютні зміни (+,-)	
	2016	2017	2018	2017 р. від 2016 р.	2018 р. від 2017 р.
1	2	3	4	5	6
1. Фондовіддача, грн.	7,28	5,33	3,75	-1,95	-1,58
2. Фондоємність, грн.	0,14	0,19	0,27	0,05	0,08
3. Фондорентабельність, %	46,04	31,00	14,88	-15,04	-16,11
4. Інтегральний показник ефективності використання основних засобів підприємства	1,83	1,29	0,75	-0,55	-0,54
5. Коефіцієнт трансформації оборотних активів	2,66	2,79	2,40	0,13	-0,39
6. Коефіцієнт завантаження	0,38	0,36	0,42	-0,02	0,06
7. Рентабельність оборотних активів, %	16,81	16,22	9,54	-0,60	-6,68
8. Інтегральний показник ефективності використання оборотних активів	0,67	0,67	0,48	0,00	-0,19
9. Період обороту оборотних активів, в днях	135,47	129,16	149,90	-6,31	20,75
10. Вивільнення (додаткове залучення) коштів в оборот під впливом зміни швидкості обороту, тис. грн.	X	-11597,67	32617,69	X	44215,35

Негативної оцінки заслуговує зменшення рентабельності основних засобів з 46,04 % у 2016 році до 14,88 % у 2018 році. Спадна динаміка інтегрального показника ефективності використання основних засобів ПрАТ «Домінік» дозволяє зробити висновок, що під впливом зниження фондівіддачі та фондорентабельності ефективність використання основних засобів товариства знизилася.

Як свідчать дані таблиці 2.10, протягом всього періоду дослідження, оборотні активи використовуються нормально. На це вказує збільшення їх віддачі в 2017 році порівняно з 2016 роком на 0,13 грн., а в 2018 році порівняно з 2017 роком відбулося зниження показника на 0,39 грн. Відповідно відбулось збільшення завантаження обороту оборотними активами підприємства.

Знизилась також рентабельність оборотних активів в 2017 році порівняно з 2016 роком на 0,60 %, а в 2018 році порівняно з 2017 роком на 6,68 %. Так як загалом підприємство має достатньо високі показники віддачі оборотних активів та показники рентабельності, ми розрахували інтегральний показник ефективності. За досліджуваний період спостерігається не стійка динаміка інтегрального показника, в 2017 році порівняно з 2016 роком він не змінився, а в 2018 році порівняно з 2017 роком зменшився на 0,19. Ці зміни оцінюємо негативно, оскільки вони свідчать про те, що підприємство зменшує ефективність використання оборотних активів у вигляді виручки, прибутку, що припадає на кожен гривню витрат, вкладених у оборотні активи.

За 2016-2018 роки підприємство зменшило число оборотів оборотних активів, що становить 2,4 обороти в 2018 році, проти 2,66 оборотів в 2016 році. Це призвело до потреби у додатковому фінансуванні в сумі 32617,49 тис. грн. в 2018 році у порівнянні з 2017 роком. Слід зазначити, що на межі 2017-2016 років результат протилежний, а саме вивільнення коштів з обороту на суму 11597,67 тис. грн. в 2017 році відповідно, що є позитивним результатом діяльності підприємства.

Оцінка ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства зумовлює проведення аналізу ефективності використання майна підприємства, з

одного боку, та з іншого – капіталу (або джерел його фінансування). Капітал – це кошти, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку. Функціонування капіталу підприємства у процесі його використання характеризується процесом його постійного кругообороту. Основною метою формування капіталу є забезпечення потреб підприємства у придбанні активів і оптимізація його структури з погляду забезпечення умов ефективності його використання.

Проаналізуємо ефективність використання капіталу ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Динаміка показників ефективності використання капіталу ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 рр.

Показник	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Зміна (+; -) показника	
				2017 р. порівняно з 2016 р.	2018 р. порівняно з 2017 р.
1	2	3	4	5	6
1. Капіталовіддача, грн.	1,93	1,82	1,45	-0,12	-0,36
2. Капіталомісткість, грн.	0,52	0,55	0,69	0,03	0,14
3. Рентабельність використання капіталу, %	12,23	10,57	5,77	-1,66	-4,80
3.1. рентабельність власного капіталу, %	14,21	12,08	6,44	-2,13	-5,64
3.2. рентабельність залученого капіталу, %	87,93	84,94	55,64	-2,99	-29,30
3.3. рентабельність перманентного капіталу, %	14,21	12,08	6,42	-2,13	-5,66
4. Коефіцієнт оборотності капіталу, раз	1,93	1,82	1,45	-0,12	-0,36
5. Оборотність капіталу, в днях	186,19	198,06	247,72	11,87	49,66
6. Економічний ефект від прискорення або уповільнення оборотності капіталу, тис. грн.	X	21811,23	78064,09	X	56252,86

Проаналізувавши дані таблиці 2,11 можна зробити наступні висновки. В 2017 році з 1 грн. капіталу підприємства отримало 1,82 грн. чистої виручки, що менше показника 2016 року на 12 коп. В 2018 році порівняно з 2017 роком обсяг чистої виручки, яку отримало підприємство, зменшився на 36 коп. і склав 1,45 грн., що є негативним для підприємства. Відповідно до змін в капіталовіддачі,

спостерігаються зміни і в капіталомісткості. Так, в 2017 році порівняно з 2016 роком вона збільшилась на 0,03 грн., а в 2018 році порівняно з 2017 роком на 0,14. Що заслуговує негативної оцінки.

Рентабельність використання капіталу в 2017 році становила 10,57 %, що менше показника 2016 року на 1,66 %, а в 2018 році вона становила 5,77 %, що менше показника 2017 року на 4,80 %. Рентабельність власного капіталу в 2017 році порівняно з 2016 роком зменшилась на 2,13 %, а в 2018 році порівняно з 2017 – на 5,64 %. Стала тенденція спостерігається і в динаміці рентабельності залученого капіталу. Так, вона зменшилась з 87,93 % в 2016 році до 55,64 % в 2018 році. Рентабельність перманентного капіталу в 2017 році порівняно з 2016 роком зменшилась на 2,13 %, а в 2018 році порівняно з 2017 роком ще на 5,66 %. Зазначені зміни слід оцінювати негативно.

В 2017 році порівняно з 2016 роком капітал здійснив на 0,12 обороти менше, а в 2018 році порівняно з 2017 роком на 0,36 обороти менше. Тобто в 2017 році проти 2016 року відбулось уповільнення обороту капіталу, що в свою чергу, призвело до потреби у додаткових коштах.

Дані таблиці 2.13 свідчать про те, що в 2016-2018 роках капітал, яким володіє підприємство, використовується не достатньо ефективно. Для здійснення одного обороту коштів, авансованих в діяльність підприємства, в 2017 році порівняно з 2016 роком потрібно було на 11,87 днів більше. Це призвело у 2017 році до потреби у коштах в сумі 21811,23 тис. грн. В 2018 році порівняно з 2017 роком ситуація погіршилася, тривалість обороту капіталу подовжилася на 49,66 дні. Економічний ефект від уповільнення оборотності капіталу склав додаткову потребу у коштах в сумі 78064,09 тис. грн.

Резюмуючи все вищенаведене, можемо стверджувати, що ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки забезпечував достатній рівень ефективності використання фінансових ресурсів, хоча темпи нарощення абсолютних показників прибутку та відносних показників ефективності в 2018 році виявились нижчими за період 2016-2017 роки. Мають місце симптоми прояву кризових явищ.

Висновки за розділом 2

На основі аналізу й узагальнення результатів досліджень здійснених в 2 розділі одержані такі основні результати:

Кризові події останніх років внесли значні зміни в розвиток кондитерської галузі і поставили нові виклики перед виробниками. В останні роки спостерігаються загальне скорочення обсягів реалізації, суттєва зміна експортних орієнтирів галузі та розширення географії експорту, переважання зростання експорту над зростанням імпорту. Незважаючи на негативний вплив зовнішнього середовища, підприємства галузі мають потенційні сприятливі перспективи розвитку завдяки ефективному менеджменту та іншим внутрішнім конкурентним перевагам. Кондитерська галузь має високий потенціал, що підтверджують позитивні результати діяльності провідних гравців навіть в умовах значного економічного спаду.

Провівши аналіз фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки за основними показниками майна та капіталу, економічними показниками, фінансовими коефіцієнтами, показниками трудових ресурсів ми можемо зробити висновок про досить стійкий фінансовий стан підприємства.

Встановлено, ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки наростило обсяги активів та пасивів, в т. ч. власного та власного оборотного капіталу. В складі власного капіталу значно збільшився нерозподілений прибуток. Досить суттєвим у 2018 році виявився приріст запасів. Динаміка ключових фінансових коефіцієнтів позитивна та свідчить про зміцнення фінансового стану підприємства.

Розрахунок індикаторів фінансового стану: платоспроможності та фінансової стійкості та оцінка тенденцій їх змін дозволили зробити висновок, що підприємство в останні три роки сформувало абсолютний тип фінансової стійкості, підприємство є платоспроможним та високим виявився рівень ліквідності, забезпеченості власними коштами, фінансової незалежності та

маневреності. Нормативні вимоги більшості фінансових коефіцієнтів дотримано та значно перевищено.

В той же час відмічаємо ряд негативних зрушень. За три роки зменшилась чиста виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), спадною виявилась динаміка обсягів валового, операційного та чистого прибутку підприємства, відповідно має місце зниження рентабельності фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства.

Економічний ефект від зниження ефективності використання капіталу, а саме уповільнення його оборотності, проявився у формуванні потреби у додатковому залученні коштів в оборот на протязі трьох років. Одночасне зниження показників рентабельності і оборотності активів ПрАТ «Домінік» є «діагнозом» наявності проблем, пов'язаних, з реалізацією продукції та роботою відділу маркетингу.

РОЗДІЛ 3

ПРОГНОЗУВАННЯ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Прогнозування фінансових результатів господарсько-фінансової діяльності ПрАТ «Домінік»

Підвищення якості та ефективності управління господарсько-фінансовою діяльністю вітчизняних підприємств нерозривно пов'язано з реорганізацією їх фінансової функції – процесів, підрозділів та управлінських технологій, що забезпечують раціональне використання наявного ресурсного потенціалу. Ключове місце у структурі фінансової функції підприємства, згідно з сучасною філософією управління, посідає фінансове прогнозування та планування.

Прогнозування і планування фінансових результатів економічної діяльності суб'єкта господарювання – це науково обґрунтоване визначення величини доходів, витрат і фінансових результатів фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання на певний період через систему якісних і кількісних показників та визначення комплексу заходів, необхідних для досягнення заданих фінансово-економічних параметрів діяльності.

Саме за рахунок підвищення ефективності реалізації цих елементів досягається запобігання помилкових дій у галузі фінансів, зменшення числа невикористаних можливостей, зниження сили впливу фінансових й господарських ризиків, зменшення масштабів їх негативних проявів та розміру наслідків. Важливим виявляється вибір методів прогнозування фінансових результатів, застосування яких є найбільш доцільним та виправданим при заданих умовах.

Прогнозні показники досить часто розраховуються як середнє значення відповідних показників у попередніх періодах. Залежно від характеру усереднюваної ознаки і наявної вихідної інформації в фінансовому прогнозуванні застосовуються різні види середніх величин, серед яких

найбільше використовуються такі: середня арифметична, середня гармонічна, середня геометрична і середня квадратична.

Середня арифметична – найпоширеніший вид середньої. В практиці вона застосовується, як правило, для розрахунку середніх рівнів ознак, представлених у вигляді абсолютних показників. У тому випадку, коли середня величина визначається на основі індивідуальних, тобто незгрупованих даних, використовується формула середньої арифметичної простої:

Середня арифметична проста являє собою частку від ділення суми індивідуальних значень ознаки на їх загальне число. Її обчислюють за формулою:

$$\bar{X} = \frac{X_1 + \dots + X_n}{N} = \frac{\sum X}{N} = \frac{1}{N} \sum X \quad (3.1)$$

де, $\bar{x}$ – середня величина ознак; X_1, X_n – окремі варіанти ознаки; $\sum X$ – (велика грецька літера "сігма") – знак суми; N – кількість варіантів.

Метод ковзної середньої є одним з найпростіших методів виділення тренду, набув поширення для короткострокового прогнозування. Згладжування за допомогою ковзної середньої засноване на тому, що в середніх величинах взаємно гасяться випадкові відхилення.

У таблиці 3.1 наведено розрахунок прогнозних показників ПрАТ «Домінік» за допомогою середньої арифметичної, якщо досліджуваний інтервал становить $n = 4$. Прогнозування прибутку від виробництва та реалізації продукції ПрАТ «Домінік» на 2019 рік за допомогою середньої арифметичної показало зменшення прибутку до 36424 тис. грн., або на 13952 тис. грн. Рентабельність продажів та рентабельність витрат також збільшаться і становитимуть 5,86 % та 6,23 % відповідно. Очікується збільшення витрат на 1 грн. реалізації на 0,003 коп.

За останні чотири роки показник чистого доходу ПрАТ «Домінік» виявив нестійку динаміку. Індекс росту показника за період дослідження, розрахований за середньою ковзною склав 0,999 (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Прогнозування прибутку ПрАТ «Домінік» на 2019 рік за допомогою середньої арифметичної

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік (прогноз)	Відхилення (+;-)			
						2016 р. проти 2015 р.	2017 р. проти 2016 р.	2018 р. проти 2017 р.	2019 р. проти 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	568070	627639	661401	565951	605765	59569	33762	-95450	39814
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	459602	512966	538909	454368	491461	53364	25943	-84541	37093
3. Інші операційні доходи, тис. грн.	26142	10157	9700	9159	13790	-15985	-457	-541	4631
4. Адміністративні витрати, тис. грн.	25289	26254	32094	28361	28000	965	5840	-3733	-362
5. Витрати на збут, тис. грн.	33689	38195	43296	46268	40362	4506	5101	2972	-5906
6. Інші операційні витрати, тис. грн.	22041	14774	11057	20624	17124	-7267	-3717	9567	-3500
7. Інші фінансові доходи, тис. грн.	990	2728	1728	2403	1962	1738	-1000	675	-441
8. Інші доходи, тис. грн.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9. Фінансові витрати, тис. грн.	0	0	0	55	14	0	0	55	-41
10. Інші витрати, тис. грн.	35	132	331	207	176	97	199	-124	-31
10. Витрати (дохід) з податку на прибуток тис. грн.	9504	8498	8665	5158	7956	-1006	167	-3507	2798
11. Доходи від звичайної діяльності, тис. грн.	595202	640524	672829	577513	621517	45322	32305	-95316	44004
12. Повна собівартість (витрати), тис. грн.,	550160	600819	634352	555041	585093	50659	33533	-79311	30052
13. Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) тис. грн.	45042	39705	38477	22472	36424	-5337	-1228	-16005	13952
14. Рентабельність (збитковість) продажів, %	7,568	6,199	5,719	3,891	5,860	-1,369	-0,480	-1,828	1,969
15. Рентабельність (збитковість) витрат, %	8,187	6,608	6,066	4,049	6,225	-1,579	-0,543	-2,017	2,177
16. Витрати на 1 грн. виручки, грн.	0,014	0,010	0,009	0,007	0,010	-0,035	-0,017	0,021	0,003

Таблиця 3.2 – Прогнозування прибутку ПрАТ «Домінік» на 2019 рік за допомогою середньої ковзної

Показник	Фактичні значення показника:				Прогноз на 2019 р.	Коефіцієнт змін:				Ковзна середня
	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.		2016 р. від 2015 р.	2017 р. від 2016 р.	2018 р. від 2017 р.	2019 р. від 2018 р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	568070,0	627639,0	661401,0	565951,0	565246,4	1,105	1,054	0,856	0,999	0,999
2. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	459602,0	512966,0	538909,0	454368,0	452636,6	1,116	1,051	0,843	0,996	0,996
3. Валовий прибуток (+), збиток (-)	108468,0	114673,0	122492,0	111583,0	112641,1	1,057	1,068	0,911	1,009	1,009
4. Адміністративні витрати	25289,0	26254,0	32094,0	28361,0	29465,8	1,038	1,222	0,884	1,039	1,039
5. Витрати на збут	33689,0	38195,0	43296,0	46268,0	51429,4	1,134	1,134	1,069	1,112	1,112
6. Інші операційні витрати	17632,8	11819,2	8845,6	16499,2	16137,8	0,670	0,748	1,865	0,978	0,978
7. Повна собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	536212,8	589234,2	623144,6	545496,2	549669,6	1,099	1,058	0,875	1,008	X
8. Прибуток від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	31857,2	38404,8	38256,4	20454,8	15576,8	1,206	0,996	0,535	0,762	X
9. Рентабельність продажу, %	5,61	6,12	5,78	3,61	2,76	1,091	0,945	0,625	0,762	X
10. Рентабельність витрат, %	5,94	6,52	6,14	3,75	2,83	1,097	0,942	0,611	0,756	X
11. Витрати на 1 грн. товарної продукції, грн.	0,94	0,94	0,94	0,96	0,97	0,995	1,004	1,023	1,009	X

Здійснимо прогнозування прибутку ПрАТ «Домінік» на 2019 рік методом «відсотку від продажів».

Прогноз обсягів слід починати з огляду величин продажу за минулі 2-3 роки, використовуючи графічну форму. Беручи за основу попередні тренди обсягів продажу, виробництва нової продукції й прогноз загальноекономічного стану, можна спрогнозувати темп зростання обсягу продажу протягом року та прибуток із продажу.

Наведемо деякі фактори, які повинно розглядати підприємство у процесі прогнозування обсягів продажу:

1. Рівень економічної активності на ринку, де працює компанія (наскільки стійкий економічний стан очікується на кожній території збуту.

2. Майбутня частка ринку, яку може зайняти підприємство на кожній території.

3. Виробничі й дистриб'юторські можливості підприємства, потенціал його конкурентів, виробництво нової продукції, що може бути запланована як підприємством, так і його конкурентами.

4. Стратегії ціноутворення. Наприклад, чи планує підприємство підвищити ціни для зростання прибутку або понизити їх для збільшення частки ринку та отримання переваг від економії на витратах?

5. Інфляційні впливи на ціну. Підприємство може планувати підвищити ціни у середньому на величину очікуваного підвищення рівня інфляції.

6. Вплив рекламних кампаній, умов кредитування, просування товарів тощо. Тому прогнозується і розвиток цих напрямів.

Слід проявляти акуратність при прогнозуванні продажу. Це не означає якихось особливих труднощів, але якщо прогнози підприємства надто оптимістичні, то у кінцевому підсумку підприємство обтяжить себе накопиченим, не зайнятим у виробництві устаткуванням та оборотним капіталом. Як вже відзначалося, суттєвим етапом при реалізації цільового планування та прогнозування прибутку у загальній у структурі моделі управління прибутком суб'єкта господарювання являється аналіз точки

беззбитковості, що безпосередньо пов'язаний із аналізом.

Одним із найефективніших методів маржинального аналізу, який поширений у світовій практиці, є CVP-аналіз «Cost (витрати) — Volume (обсяг продаж) — Profit (прибуток)», який часто називають аналізом беззбитковості. Він дозволяє визначити планові обсяги виробництва і продажу товару з погляду їх беззбитковості, що забезпечує прийняття оптимального управлінського рішення. А саме, щодо оптимальної структури витрат, обсягу виробництва, що забезпечує їх відшкодування, щодо кількості продукції, яку необхідно продати для одержання бажаного прибутку щодо впливу на нього цінової політики. Отже, це один із методів мінімізації витрат та оптимізації прибутку.

Безпосередньо, аналіз точки беззбитковості – це фінансово-математична модель дослідження взаємозв'язку між формуванням прибутку суб'єкта господарювання залежно від зміни доходів від реалізації продукції (надання послуг чи виконання робіт) у розрізі покриття окремих груп витрат (умовно-змінних та умовно-постійних витрат).

Аналіз точки беззбитковості підприємства має на меті визначення того цільового рівня обсягів продаж та рівня доходу (вхідних грошових потоків), за умови досягнення якого підприємство забезпечує повне покриття власних затрат (вихідних грошових потоків), включаючи умовно-змінних та умовно-постійних витрат. Слід відмітити, що рівень обсягу реалізації (ділової активності на цільовому ринку) суб'єкта господарювання що відповідає точці беззбитковості, має розглядатися як орієнтир формування ринкової позиції підприємства, неможливість досягнення якого свідчить про недоцільність виходу на даний ринок або ж присутності на ньому. З іншого боку, точка беззбитковості використовується для оптимізації структурування витрат з метою збільшення рівня прибутковості (абсолютної величини прибутку) з позиції зменшення частки постійних витрат.

Аналіз точки беззбитковості, як і будь-яка фінансово-математична модель, передбачає введення певних допущень (фінансових та математичних обмежень)

моделі, за умови виконання яких забезпечується її ефективність та максимальна точність та достовірність.

Так, серед основних припущень аналізу точки беззбитковості суб'єкта господарювання використовуються наступні:

- у структурі затрат суб'єкта господарювання протягом усього періоду, що аналізується, можна чітко виділити групу умовно-змінних та умовно-постійних витрат. Умовно постійні витрати не залежать від обсягів виробництва (реалізації) продукції, і, навпаки, величина умовно-змінних затрат обумовлена рівнем виробництва (реалізації) товарів;
- вся вироблена продукція буде реалізована протягом планового періоду (відрізка часу, на який складається план (прогноз) прибутку суб'єкта господарювання);
- критерієм оцінки приймається не чистий прибуток підприємства, а його прибуток до сплати податків та інших обов'язкових платежів до бюджету;
- аналізується прибуток суб'єкта господарювання від операційної (основної) діяльності, нехтуючи абсолютної величиною прибутку (потенційного прибутку) від інвестиційної та фінансової діяльності.

Для фінансового менеджера граничний аналіз (marginal analysis або volume vs. price analysis) представляє собою дієвий механізм цільового планування та прогнозування прибутку суб'єкта господарювання, зокрема, у частині інтеграції планування прибутку суб'єкта господарювання та його грошових потоків, крім того, граничний аналіз використовується для оцінки реальності окремих сценаріїв розвитку підприємства у плановому періоді, у тому числі обґрунтованості цільових показників планування та прогнозування прибутку суб'єкта господарювання.

Основні параметри практичної реалізації моделі граничного аналізу визначаються, як і будь-якої фінансово-математичної моделі, шляхом обґрунтованого введення певних допущень (фінансових та математичних обмежень) моделі, виконання яких і є об'єктивною умовою забезпечення її достовірності, об'єктивності і, відповідно, ефективності (точності).

Так, для граничного аналізу як форми цільового планування та прогнозування прибутку суб'єкта господарювання характерним є вимоги щодо дотримання наступних вимог, зокрема:

1) максимальний обсяг прибутку суб'єкта господарювання досягається у точці поєднання оптимальних величин обсягів реалізації продукції (надання послуг чи виконання робіт) та ціни за одиницю продукції (послуги чи роботи);

2) групування затрат підприємства у розрізі умовно - постійних та умовно - змінних витрат;

3) механізмом цільового планування та прогнозування прибутку у рамках граничного аналізу є дослідження ринкового механізму реакції попиту на продукції підприємства залежно від зміни основних параметрів його пропозиції;

4) цільовим напрямком граничного аналізу є виявлення рівня динамічної рівноваги між попитом та пропозицією та кількісна оцінка рівноважної ціни та обсягів реалізації, при цьому ціна на одиницю продукції суб'єкта господарювання розглядається як основний інструмент (на рівні із грошовими розрахунками як складовою цінової політики підприємства та моделі управління грошовими потоками, стимулювання попиту, що дозволяє говорити про об'єктивну необхідність при цільовому плануванні та прогнозуванні прибутку органічної інтеграції граничного аналізу та формування політики ціноутворення.

Аналітичний метод визначення точки беззбитковості передбачає застосування такої залежності:

$$ТБЗ = ПВ / 1 - \% ПВ/100 \quad (3.2)$$

де, ПВ – сума постійних витрат;

% ПВ – питома вага постійних витрат у загальній сумі операційних витрат підприємства.

Точка беззбитковості для ПрАТ «Домінік» на 2019 рік склала 63884 тис. грн., порівняно з попереднім роком зменшення склало 1222 тис. грн.(табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – Динаміка операційних витрат ПрАТ «Домінік» за 2015-2019 роки

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік (прогноз)	Відхилення (+;-)			
						2016 р. проти 2015 р.	2017 р. проти 2016 р.	2018 р. проти 2017 р.	2019 р. проти 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Умовно-постійні витрати, тис. грн.	36309,5	33641	37622,5	38673	36561,5	-2668,5	3981,5	1050,5	-2111,5
- в т.ч. до загального обсягу операційних витрат, %	44,82	42,46	43,52	40,60	42,77	-2,35	1,06	-2,92	2,17
2. Умовно-змінні витрати, тис. грн.	44709,5	45582	48824,5	56580	48924	872,5	3242,5	7755,5	-7656
- в т.ч. до загального обсягу операційних витрат, %	55,18	57,54	56,48	59,40	57,23	2,35	-1,06	2,92	-2,17
3. Операційні витрати, тис. грн.	81019	79223	86447	95253	85485,5	-1796	7224	8806	-9767,5
4. Точка беззбитковості, тис. грн.	65797	58469	66613	65106	63884	-7328	8144	-1507	-1222

Ця зміна зумовлена зменшенням умовно-постійних витрат на 2111,5 тис. грн., частка цієї групи витрат в прогнозованому році порівняно з попереднім збільшиться на 2,17 п. п. Загальний обсяг операційних витрат в 2019 році проти 2018 року зменшиться на 9767,5 тис. грн., в т. ч. зменшення умовно-змінних складе 7656 тис. грн. Частка цієї групи витрат зменшиться на 2,17 п. п., що пов'язано зі зменшенням обсягів діяльності підприємства в 2018 році проти 2017 року.

На рисунку 3.1 зображено динаміку обсягу беззбиткового обороту ПрАТ «Домінік» за 2015-2019 роки.

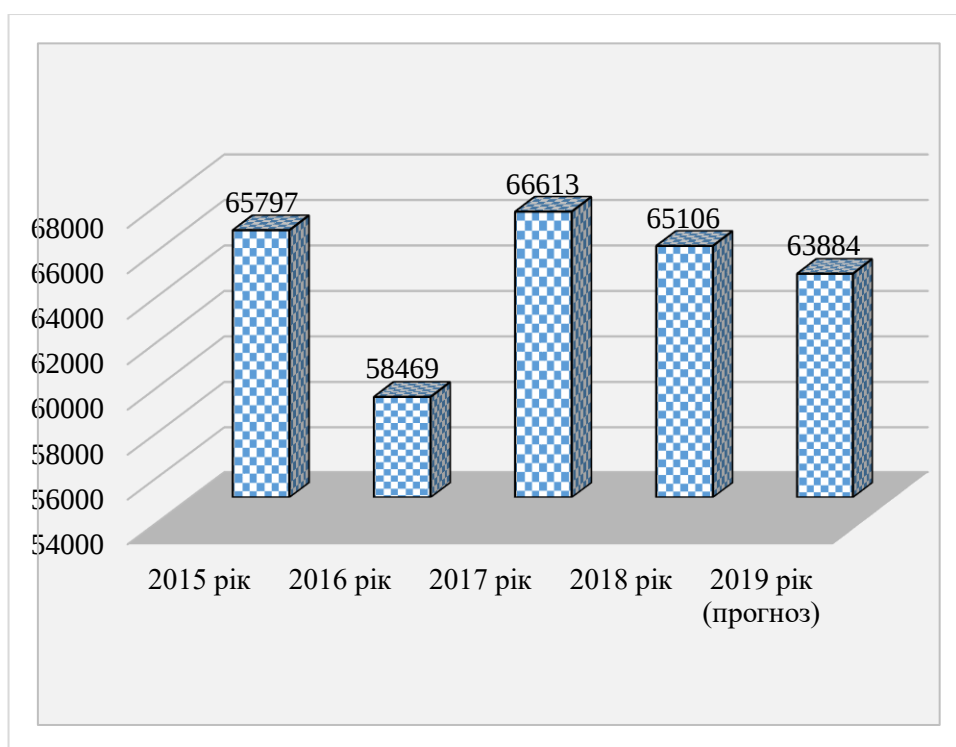

Рисунок 3.1 – Динаміка обсягу беззбиткового обороту ПрАТ «Домінік» за 2015-2019 роки, тис. грн.

Результати аналізу операційних витрат дозволили зробити наступні висновки. Для підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Домінік» необхідно:

- 1) управляти постійними витратами – оптимізувати величину адміністративних витрат та витрат на збут без витрат для виробництва, знижувати їх долю в маржинальному доході;
- 2) збільшувати виручку від реалізації продукції за рахунок збільшення

обсягу реалізації. Це можливо за рахунок збільшення обсягу виробництва продукції (за рахунок ефективного використання усіх ресурсів);

3) оптимізувати змінні витрати в частині собівартості за рахунок зниження матеріаломісткості та оплато місткості продукції, яка випускається, слідкувати, щоб темп зростання продуктивності праці перевищував темп зростання заробітної плати.

Унаочнимо динаміку чистого доходу (виручки) від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг ПрАТ «Домінік» за 2015-2018 роки на рисунку 3.2.

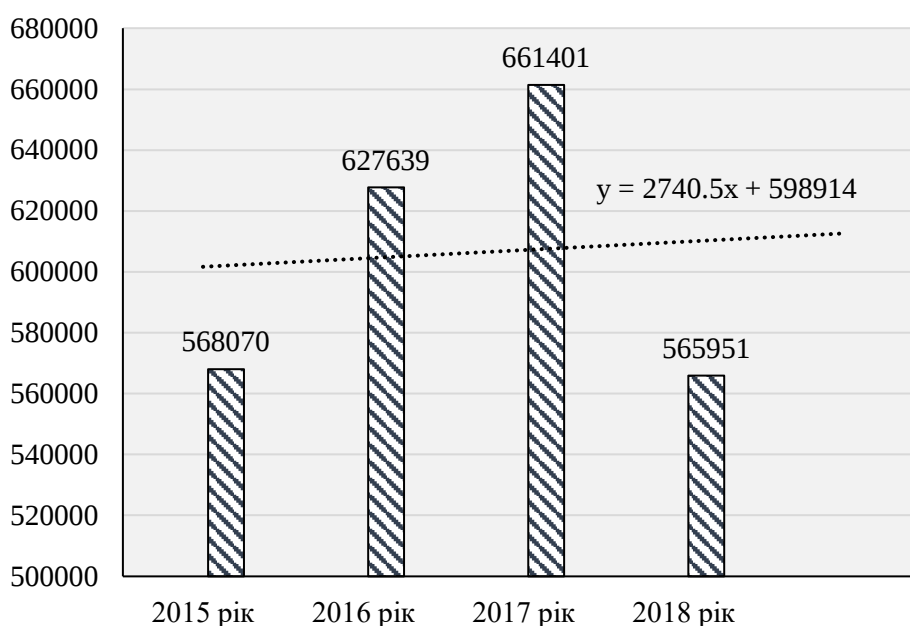

Рисунок 3.2 – Динаміка обсягів чистого доходу ПрАТ «Домінік» за 2015-2018 роки

На рисунку 3.2 представлено лінійний тренд зміни обсягів чистого доходу (виручки) від реалізації продукції, який з лагом в один рік дозволяє очікувати підвищення обсягів зазначеного показника в прогностному 2019 році.

Слід відмітити, що модель лінійної функції у прогнозуванні використовують дуже часто. Принаймні, виходячи з загальнонаукового принципу «від простого - до складного», вивчають властивості цієї моделі, розробляють різні методи оцінювання її коефіцієнтів, а також їх перерахунку при появі нової інформації або адаптації моделі; виконують прогнози і вважають

довірчі інтервали, а потім на основі отриманих знань і навичок переходять до вивчення більш складних моделей. На практиці цю модель також досить часто воліють іншим, більш складним моделям, оскільки іншої загальнонаукових принцип «простоти» свідчить, що якщо складна модель незначно покращує розуміння процесу, то їй треба віддати перевагу більш просту модель - немає сенсу ускладнювати завдання, якщо вона має просте рішення .

Для того, щоб отримати суму нерозподілених прибутків підприємства протягом року побудуємо прогнозний звіт про прибуток на поточний рік. Це має співвіднести операційні витрати, ставки податку на прибуток, відсоткові платежі й сплачувані дивіденди. У спрощеному випадку робиться припущення, що витрати підвищуватимуться на такий відсоток, на який зростатиме продаж. Головна мета цієї частини прогнозу – визначення величини прибутку, який одержить підприємство і потім утримає його у виробництві для реінвестування протягом планового року.

В таблиці 3.4 наведено фактичний (2018 рік) і прогнозований (2019 рік) звіти про прибутки ПрАТ «Домінік».

Таблиця 3.4 – Фактичний (2018 рік) і прогнозований (2019 рік) звіти про прибутки ПрАТ «Домінік»

Показник	Фактичний 2018 рік	Базис прогнозу	Первісне поло- ження	Прогноз на 2019 рік	
				ДНФ	Друге положення
1	2	3	4	5	6
1. Продаж	565951	X 1,07	605568	→	605568
2. Витрати за мінусом амортизації	428893	X 1,07	458916	→	458916
3. Амортизація	25475	X 1,07	27258	→	27258
4. Адміністративні витрати	28361	X 1,07	30346	→	30346
5. Витрати на збут	46268	X 1,07	49507	→	49507
6. Інші загальногосподарські витрати	20624	X 1,07	22068	→	22068
7. Фінансовий результат від реалізації продукції	16330	→	17473	→	17473

Продовження таблиці 3.4

1	2	3	4	5	6
8. Інші операційні доходи	9159	X 1,07	9800	→	9800
9. Інші операційні витрати	0	X 1,07	0	→	0
10. Фінансовий результат від операційної діяльності продукції	25489	→	27273	→	27273
11. Сальдо інших доходів (+) і витрат (-)	2196	→	2196		2350
12. Прибуток до вирахування податків і платежів за нарахованими відсотками	27685	→	25077	→	29623
13. Процентні платежі	55	X 1,07	59	→	59
14. Прибутки до вирахування податків	27630	→	25018	→	29564
15. Податки	5158	→	4670	→	5519
16. Дивіденди за акціями	0		0		0
17. Чистий прибуток	22472	→	20348	→	24045

Спочатку ми припускаємо, що продаж і витрати зростатимуть на 7 % (взято за основу сценарій розвитку ситуації обрахований з використанням середньої арифметичної) у 2019 році порівняно з 2018 роком. Тому у перших трьох рядках стовпчика 3 показано прогнозований продаж, операційні витрати та амортизаційні відрахування. Прибуток до вирахування податків і платежів за нарахованими відсотками знаходимо шляхом віднімання, тоді як платежі за нарахованими відсотками просто перенесені зі стовпчика 1 у стовпчик 3.

Додатково зроблені припущення щодо екстраполяції тенденції зміни показника 2018 року проти 2019 року: «Сальдо інших доходів і витрат» та обчислено розмір очікуваної сплати податків за пропорційним співвідношенням обсягу податків до прогнозного фінансового результату, враховуючи чільні ставки оподаткування податком на прибуток в 2019 році.

Потім розраховується прибуток за вирахуванням податків та чистий прибуток до виплати дивідендів за акціями. Дивіденди за акціями в 2018 році ПрАТ «Домінік» не сплачувались. Потім розраховується чистий прибуток.

Прогнозування чистого прибутку ПрАТ «Домінік» методом «відсотка від продажів» дало наступні результати.

Фінансовий результат 2019 року – чистий прибуток склав 24045 тис. грн., що перевищує показник 2018 року на 1573 тис. грн.

Результати розрахунку впливу факторів на чистий фінансовий результат ПрАТ «Домінік» в 2019 році методом «балансової ув'язки» представлено в аналітичній таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 – Розрахунок впливу факторів на чистий фінансовий результат ПрАТ «Домінік» в 2019 році методом «балансової ув'язки»

Показник	2018 рік	2019 рік (прогноз)	Відхилення показника (+;-)	«Знак впливу»
1	2	3	4	5
1. Продаж	565951	605568	39617	+
2. Витрати за мінусом амортизації	428893	458916	30023	-
3. Амортизація	25475	27258	1783	-
4. Адміністративні витрати	28361	30346	1985	-
5. Витрати на збут	46268	49507	3239	-
6. Інші загальногосподарські витрати	20624	22068	1444	-
7. Інші операційні доходи	9159	9800	641	+
8. Інші операційні витрати	0	0	0	X
9. Сальдо інших доходів і витрат	2196	2350	154	+
10. Процентні платежі	55	59	4	-
11. Податки	5158	5519	361	-
12. Дивіденди за акціями	0	0	0	X
13. Чистий прибуток	22472	24045	1573	X

В прогнозованому 2019 році очікується збільшення обсягів чистого прибутку на 1573 тис. грн.

Зазначена зміна є результатом дії наступних факторів:

- нарощення обсягів продажу призведе до збільшення чистого прибутку на 39617 тис. грн.;
- збільшення витрат підприємства за мінусом амортизації зменшать чистий прибуток на 30023 тис. грн.;
- збільшення амортизації – 1783 тис. грн.;

- приріст адміністративних витрат та витрат на збут зменшать обсяги очікуваного чистого прибутку на 1985 тис. грн. та 3239 тис. грн., відповідно;
- приріст інших операційних доходів вплине у бік збільшення чистого прибутку на 641 тис. грн.
- за рахунок сальдо інших операційних доходів та інших операційних витрат чистий прибуток збільшиться на 154 тис. грн.; процентні платежі зменшать прибуток на 4 тис. грн.;
- сплачені податки на прибуток зменшать чистий фінансовий результат на 361 тис. грн.

Таким чином на ПрАТ «Домінік», очікувана рентабельність продажу в 2019 році складе 3,97 %; рентабельність витрат 4,95 %.

Здійснюючи прогнозування рентабельності слід враховувати, що величина планованих витрат на реалізовану в планованому році продукцію не збігається з величиною планових витрат на виробництво товарної продукції за рахунок перехідних залишків нереалізованої продукції на початок і на кінець року і поза виробничих витрат, які повністю відносяться на вартість реалізованої продукції. Ігнорування зазначених даних спотворює прогнозний показник рентабельності.

Прогнозування рівня рентабельності є важливим етапом фінансового планування на підприємстві. Рентабельність як якісний показник ефективності фінансово-господарської діяльності дозволяє абстрагуватися від абсолютних вартостей реалізованої продукції і витрачених на її виробництво ресурсів, що значною мірою підвищує об'єктивність оцінки ефективності роботи підприємства. Відповідність фактичного рівня рентабельності плановому є більш точним індикатором реалізації тактичних управлінських заходів у порівнянні з динамікою фінансових результатів в абсолютних числах.

Фінансові прогнози не можуть бути виконані з високою точністю, тому що може відбутися багато подій, які спричинять невідповідність між дійсністю та прогнозом. Тому очікувані прогнозні показники будуть вважатися доцільними при сталих умовах функціонування підприємства.

3.2 Пакет прикладних рекомендацій з впровадження заходів щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства

Досягнення високих фінансових результатів від здійснення підприємницької діяльності та рентабельності значною мірою залежить від управлінської діяльності, яка полягає у здійсненні впливу на процес через прийняття рішень.

Управління підприємством є особливим видом діяльності, спрямованої на ефективне функціонування підприємств. При цьому застосовуються різноманітні засоби і методи впливу на усі процеси, що відбуваються на підприємстві. Необхідність управління пов'язана з процесами поділу праці на підприємстві і відокремленням управлінської праці від виконавчої.

В ринкових умовах господарювання, в епоху науково-технічної революції зростання значення фактору управління послужило основою для появи концепції «менеджеріальної революції», згідно з якою влада переходить від власників до управлінців.

У світовій практиці сьогодні використовують три інструменти управління: ієрархію, культуру і ринок (рис. 3.3).

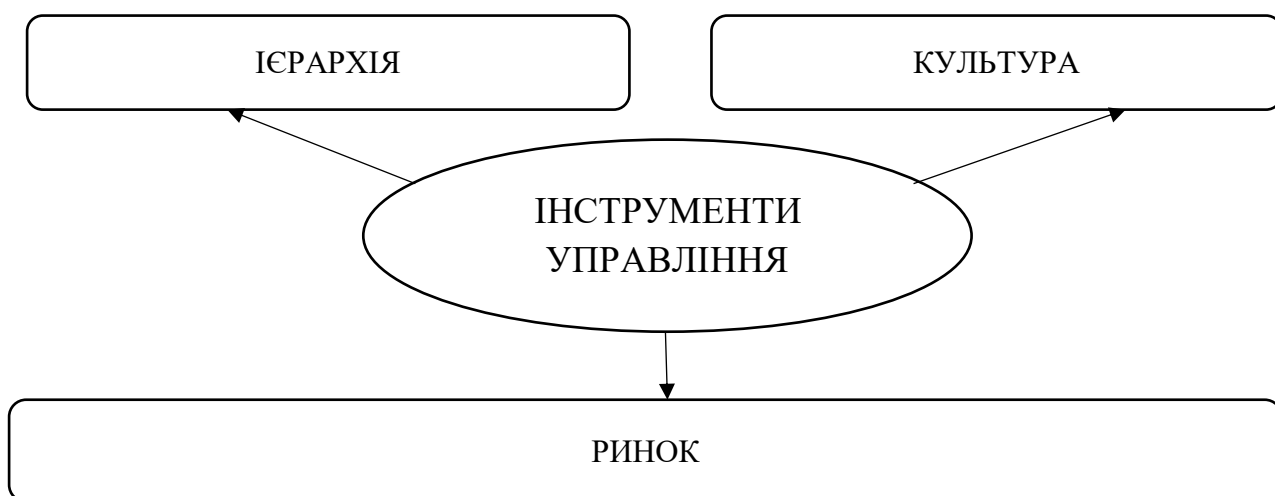

Рисунок 3.3 – Інструменти управління підприємством [35 с. 37]

Ієрархія передбачає чіткий поділ функцій у керованій системі, підпорядкування управлінських ланок за принципом ієрархічного ланцюга, безумовне виконання «вказівок зверху», пряму відповідальність перед вищою ланкою. Ієрархія є характерною для адміністративно-командної економіки.

Культура як інструмент управління ґрунтується на використанні в процесі впливу на людей системи норм, правил і засад, визнаних суспільством. Саме вони визначають стиль поведінки працівників, ставлення до виконання своїх обов'язків, формують відповідальність за результати роботи.

Ринок як інструмент управління використовує в управлінській діяльності: економічні закони і економічні інтереси суб'єктів господарювання, їх економічну свободу і самостійність. Вигідність або невивідність результату визначає поведінку суб'єкта. Зрозуміло, що «в чистому вигляді» такий інструмент використовуватися в практиці господарювання не може, оскільки існує ряд обмежень з боку держави, інших інституцій щодо економічної поведінки підприємницьких структур, окремих працівників. Перелічені інструменти управління використовуються в певному поєднанні, хоча кожен з них є домінуючим в тій чи іншій економічній системі.

Особливе місце управління в ринковій економіці обумовлене тим, що саме воно повинно забезпечити зв'язок, інтеграцію економічних процесів на підприємстві. Управління пов'язує внутрішні резерви підприємства і зовнішнє середовище, найбільш суттєвими компонентами якого є: державне регулювання економіки, конкуренція, стан соціального середовища тощо.

Управління підприємством в такому разі посилює його можливості адаптуватися до середовища, підвищує конкурентоспроможність. За останні два-три десятиріччя наука управління пережила глибокі зміни. Вдосконаленню управлінської практики посприяв прогрес в оргтехніці. На зміну старій раціоналістичній концепції управління приходить нова неформальна, яку прийнято називати маркетинговою, інформаційною.

Суть раціоналістичної концепції полягає в переконаності, що успіх підприємства залежить від раціональної організації виробництва, зниження

витрат за рахунок використання внутрівиробничих резервів, ефективності використання виробничих ресурсів, тобто від внутрішніх факторів. Підприємство розглядається як замкнута система, мета і завдання якої є заданими і стабільними протягом тривалого часу. Основа стратегії такого підприємства - поглиблення спеціалізації виробництва, організаційна структура будується за функціональним принципом, вирішальне значення має контроль.

Неформальна концепція базується на ситуаційному підході до управління. Підприємство розглядається як живий організм, як відкрита система, головна передумова успіху якої лежить поза нею. Успіх пов'язується з тим, наскільки успішно підприємство вписується у зовнішнє середовище (економічне, соціально-політичне, науково-технічне) і пристосовується до нього.

Ситуаційний підхід до управління означає, що вся внутрішня будова системи управління є відповіддю на різні впливи зовнішнього середовища. Організаційні механізми пристосовуються до нових проблем і вироблення нових рішень. Реалізацією цього нового підходу стало стратегічне управління, яке передбачає врахування майбутніх станів середовища для розроблення стратегії розвитку підприємства.

Кожне підприємство, виходячи із своєї місії, самостійно визначає мету своєї діяльності. Найчастіше вона набирає виразу стратегічної мети, яка може полягати у:

- одержанні доходу;
- створенні потенційних можливостей для майбутнього розвитку;
- забезпеченні безпеки життєдіяльності;
- створенні умов для усебічного розвитку працівників підприємства.

Для досягнення будь-якої мети мають бути сформульовані цілі окремих рівнів управління на підприємстві, окремих структурних підрозділів. Такі цілі мають бути взаємоузгодженими між собою. Ігнорування цієї вимоги спричиняє розбалансування управлінських дій, виникають суперечності між різними рівнями управління підприємством: окремими цехами, підрозділами, вищим керівництвом. Вище керівництво повинно забезпечувати оптимальне поєднання

цілей окремих підрозділів із загальними цілями діяльності підприємства з метою забезпечення його ефективної діяльності.

Цілі діяльності підприємства повинні відповідати таким вимогам [35, с. 38]:

- забезпечувати концентрацію ресурсів і зусиль;
- має бути зв'язок між коротко - і довгостроковими цілями; охоплювати усі сфери діяльності підприємства;
- періодично переглядатись з метою узгодження внутрішніх можливостей підприємства з мінливими зовнішніми умовами;
- бути функціональними, щоб забезпечити трансформацію цілей вищого рівня у конкретні завдання для нижчих рівнів.

ПрАТ «Домінік» орієнтується на досягнення високого або постійно зростаючого прибутку від реалізації. Одержання бажаного результату залежить від трьох складових: витрат на виробництво і реалізацію продукції, планової ціни одиниці продукції і обсягу реалізації продукції. Таким чином необхідно здійснювати постійний аналіз цих складових та визначати залежність між витратами, обсягом реалізації, ціною і прибутком підприємства, а також здійснювати пошук можливостей максимізації прибутку шляхом вибору найвигіднішого поєднання змінних та постійних витрат. Це входить до складу функцій процесу управління витратами.

Основним завданням управління витратами є пошук шляхів найефективнішого використання наявних обмежених ресурсів за допомогою планування, калькулювання, обліку і контролю витрат внутрішньовиробничої діяльності.

Управління витратами – це вміння економити ресурси і максимізувати віддачу від них, це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження. Воно є важливою функцією економічного механізму будь-якого підприємства.

Перед усіма структурами управління витратами на ПрАТ «Домінік» стоїть одне завдання - мінімізація витрат.

Основними елементами управління собівартістю продукції є прогнозування й планування, нормування витрат, облік і калькулювання, аналіз і контроль за собівартістю. Особливого значення набуває необхідність удосконалення обліку та контролю процесу виробництва продукції, побудови раціональної системи обліку витрат для інформаційного забезпечення управління підприємством. Для створення впорядкованої структури витрат необхідно здійснювати їх класифікацію: розподіляти за групами так, щоб витрати узагальнювали інформацію в найбільш зручній і корисній для управління формі. Так як значну частку в структурі витрат підприємства займає оплата праці, то актуальною задачею є зниження трудомісткості послуг, що надаються, зростання продуктивності праці, скорочення чисельності адміністративно - обслуговуючого персоналу.

Зниження трудомісткості послуг, зростання продуктивності праці можна досягти різноманітними способами. Найважливіші з них : механізація та автоматизація виробництва; розробка і використання прогресивних технологій; зміна і модернізація застарілого обладнання. Також важливе значення для підвищення продуктивності праці має належна її організація: підготовка робочого місця, повне його завантаження, використання передових методів і прийомів праці.

До шляхів зниження витрат за рахунок економії сировини, матеріалів, палива та енергії можна віднести наступні:

- використання ресурсозберігаючих технологічних процесів;
- підвищення вимогливості і повсюдне використання вхідного контролю за якістю сировини і матеріалів, що надходять від постачальників, а також комплектуючих виробів та напівфабрикатів;
- запровадження науково обґрунтованих норм використання матеріалів;
- зменшення витрат і відходів; вторинне використання матеріалів;
- зменшення заготівельно-складських витрат;

- скорочення транспортних витрат шляхом зменшення витрат на доставку сировини і матеріалів від постачальника до складів підприємства.

Використання основних засобів впливає на розмір витрат через розмір амортизаційних відрахувань. Поліпшити використання основних виробничих фондів можна за рахунок: підвищення коефіцієнту змінності обладнання; ліквідації нерегламентованих простоїв; зниження витрат на ремонт шляхом подовження міжремонтного періоду; збільшення терміну служби машин; поліпшення якості ремонтів; підвищення надійності і довговічності обладнання; вдосконалення системи планово - запобіжного ремонту; централізації і запровадження індустріальних методів ремонту.

На даний момент часу головною метою економічної стратегії діяльності ПрАТ «Домінік» повинно стати скорочення витрат за рахунок досягнення якісних параметрів виробництва, а саме: покращення використання обладнання, робочого часу, складу робочої сили, якості продукції, які направлені на підвищення ефективності виробництва у цілому.

Необхідність такої перебудови внутрішньої стратегії діяльності товариства продиктовані курсом на жорстку економію ресурсів у зв'язку з наявністю таких негативних моментів, як збільшення цін на паливо і енергію, нестабільну політичну ситуацію, тощо.

Оптимізація витрат — один з найбільш очевидних механізмів максимізації прибутку. Тому головним завдання менеджерів ПрАТ «Домінік» є постійний пошук шляхів зниження витрат виробництва без зменшення корисності товару чи послуги. Пошук резервів зниження собівартості вимагає проведення комплексного економічного аналізу витрат на виробництво, визначення складу, характеру і ступеня впливу на її рівень головних техніко-економічних чинників. При цьому слід зазначити, що більшість конкретних причин змін витрат на виробництво продукції виявляється в особливостях технології та організації виробництва

Отже, управління витратами підприємства на сьогодні не лише «модний» тренд, а й необхідність. Вирізняється новизною метод управління витратами —

cost-killing. Метод управління витратами підприємства cost-killing (буквально з англ. – вбивання витрат) дуже близький за сутністю і технологією застосування до радянського методу «виявлення та задіяння резервів щодо зниження собівартості».

Найчастіше метод cost-killing трактують, як особливий метод випадок управління витратами, що може застосовуватись при звичайному так і при стратегічному плануванні діяльності підприємства. За цим методом використовуються різні короткострокові і вузько направлені дії щодо зниження витрат на виробництві. За реальних обставин метод кост-кіллінг – це спосіб мінімізації поточних витрат на виробництво, тому і розглядати цей метод необхідно і з точки зору обліку (фінансового і управлінського), а також і з точки зору звітності як зовнішньої так і внутрішньої, яка має бути запроваджена існувати на підприємстві. Цей метод управління витратами можна умовно поділити на внутрішній (рис. 3.4) та зовнішній (рис. 3.5).

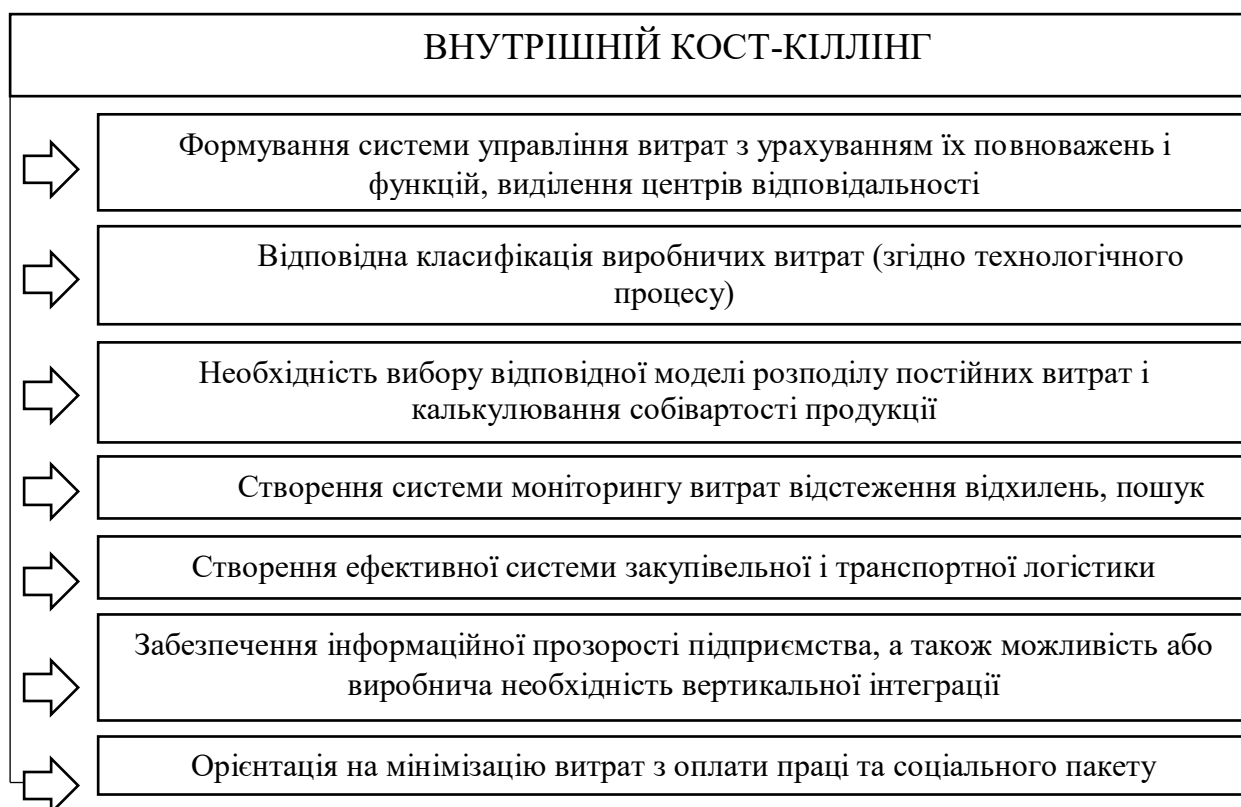

Рисунок 3.4 – Основні складові процесу застосування внутрішнього кост-кіллінгу [26, с. 267]

А також на рисунку 3.5 наведено основні етапи застосування зовнішнього кост-кіллінгу.

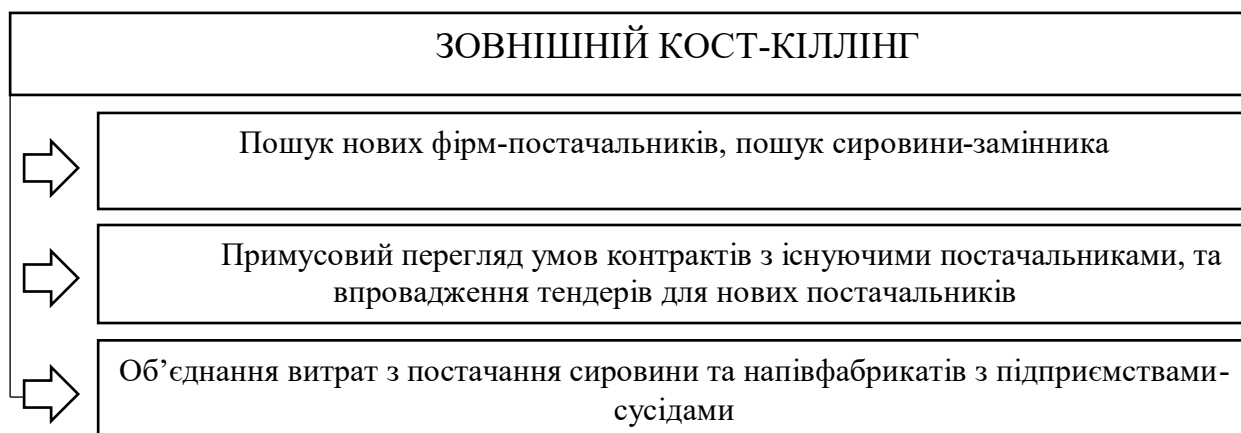

Рисунок 3.5 – Основні складові процесу застосування зовнішнього кост-кіллінгу [26, с. 268]

Слід наголосити, що обов'язковою умовою для впровадження методу управління витратами на основі технології кост-кіллінгу є: прагнення керівництва підприємства до зниження витрат; наявність достовірної та точної інформації про кількість і стан витрат на підприємстві; прагнення персоналу підприємства щодо скорочення пакету соціальних та інших пільг.

Очікування свідомих результатів від впровадження в практику ПрАТ «Домінік» всіх складових, як внутрішніх, так і зовнішніх призведе до:

1. Скорочення витрат на 10 - 40 % протягом 3 – 6 місяців.
2. Скорочення зайвих потужностей (зайвого персоналу), вивільнення активів підприємства;
3. Забезпечення прозорості використання ресурсів підприємства.

Для збільшення обсягу отриманого прибутку промисловим підприємствам необхідно застосовувати правильну тактику в області встановлення цін. У цінах повинні відображатись суспільно-необхідні витрати на виробництво і реалізацію продукції, її споживчі властивості, якості, платоспроможний попит. Від правильності розрахунку ціни багато в чому

залежить обсяг отриманого прибутку, ліквідність і платоспроможність підприємства, його фінансовий стан.

Основа забезпечення можливості зниження ціни, на нашу думку, — це виявлення факторів, чинників і резервів зниження витрат виробництва. Однак слід зазначити, що зниження собівартості не завжди є доцільним. Будь-яке зниження собівартості, що призводить до погіршення якості продукції, не є економічно виправданим. Так, зменшення витрат на придбання якісних матеріалів та заміна дешевшими може призвести до зниження якості кінцевого продукту, а це може негативно позначитися на обсягах реалізації продукції та її конкурентоспроможності. Тому зниження ціни продукції має відбуватися не за рахунок погіршення її якості, а завдяки використанню інших виявлених резервів зниження витрат.

Концепція організації ощадливого виробництва з англomовною назвою «Lean production» надзвичайно популярна у світі.

Ощадливе виробництво (Lean production) - це система організації і управління розробкою продукції, виробництвом, взаємовідносинами з постачальниками і споживачами, коли продукція виробляється в точній відповідності до запитів споживачів і з меншими витратами [53, с. 40].

Мета концепції ощадливого виробництва - позбутися усіх зайвих видів витрат та досягти максимальної ефективності використання ресурсів шляхом безперервного вдосконалення усіх бізнес-процесів на підприємстві.

Впровадити систему ощадливого виробництва можна завдяки значному скороченню або навіть видаленню всіх процесів, що не приносять цінності [66, с. 102]. Тому така концепція, запозичена у японців, може стати відправною точкою відліку для реорганізації багатьох українських підприємств, адже ощадливе виробництво в першу чергу передбачає оптимізацію витрат, відмову від зайвих та обтяжуючих бізнес-процесів, розробку продукції націленої на конкретні потреби споживачів.

Розглянемо деякі інструменти на шляху до оптимізації витрат [66]:

1. Зниження витрат на транспортування — мінімізація витрат, що пов'язані з переміщенням продуктів, що не беруть участь у виробничому процесі.
2. Оптимізація товарних залишків — зниження витрат в наслідок складування незатребуваних сировини, матеріалів, товарів, готової продукції, а також незавершеного виробництва.
3. Скорочення витрат на переміщення персоналу та обладнання в більшій мірі, ніж того вимагає виробничий процес.
4. Зменшення часу очікування між виробничими фазами, що дозволить збільшити віддачу витрат на трудові ресурси та інвестиції у виробничі потужності.
5. Мінімізація перевиробництва з метою зменшення складських витрат і витрат при зберіганні.
6. Скорочення надлишкової обробки, що є наслідком недостатньо продуманого дизайну продукту чи використання неефективних інструментів.
7. Зниження дефектності.
8. Ліквідація продуктів, що не відповідають потребам споживачів, з ціллю збільшення віддачі від витрат на виробництво та зниження витрат на маркетинг.
9. Максимально використовувати таланти, навички та вміння працівників, які є головною складовою будь-якого виробництва.

Оскільки прибуток та рентабельність є основними результативними показниками діяльності підприємства, слід знати їх залежність від різноманітних факторів та вміти оцінювати їх вплив. Тому важливе значення має не лише наявність прибутку, а і його величина, яка повинна бути достатньою для задоволення усіх потреб підприємства та здійснення видатків для безперешкодного відновлення виробничого процесу. На величину прибутку та пов'язаний з ним показник відносної ефективності — рентабельність впливає цілий комплекс макро- та мікроекономічних чинників. Їх вплив дуже складний та суперечливий.

Суттєвий вплив на результати фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» спричиняє стан галузі, в якій підприємство працює.

Виробництво кондитерської продукції в Україні протягом останніх років зменшувалося. Так, згідно з офіційними даними [70] в період 2011–2017 рр. зниження становило 22,2 %. Вітчизняний ринок кондитерських виробів налічує близько 800 виробників і характеризується високим рівнем конкуренції та ступенем насиченості, тому лідируючу позицію займають ті виробники, які першими реагують на зміну запитів споживачів, динамічно оновлюють асортимент продукції й насичують його новинками. Варто відзначити, що послаблення тиску, нові еко- та крафтові тренди на кондитерському ринку України сприяють розвитку локальних кондитерських бізнесів.

Аналіз ринку кондитерських виробів 2017 року демонструє, що перспективи розвитку внутрішнього ринку не занадто райдужні. Незважаючи на те, що шоколад українського виробництва б'є рекорди на ринках ЄС, Казахстану, США, Білорусі та Азербайджану, бурхливого зростання ринкової частки в Україні чекати не слід.

Прогнозується зростання виробництва шоколаду на рівні 2–3 % та печива – на рівні 8 %. Але попри все є позитивна динаміка та якісні зрушення у відносинах між виробником та покупцем. Домінуючими тенденціями в кондитерському виробництві залишаються істотне падіння імпорту та збільшення експорту, а також розквітання малого та середнього кондитерського бізнесу, переважно за рахунок якого якраз і відбувається зростання внутрішнього ринку кондитерських виробів [95, с. 75].

Басова О.О. за результатами дослідження тенденцій розвитку кондитерського ринку України [5, с. 4] стверджує, що, незважаючи на негативний вплив зовнішнього середовища, підприємства галузі мають потенційні сприятливі перспективи розвитку завдяки ефективному менеджменту та іншим внутрішнім конкурентним перевагам. Також можна зробити припущення щодо високого потенціалу галузі, що підтверджують позитивні результати економічних суб'єктів навіть в умовах значного економічного спаду.

Можливі напрямки реалізації внутрішніх і зовнішніх чинників підвищення ефективності діяльності ПрАТ «Домінік» неоднакові за мірою впливу, ступенем

використання та контролю. Товариство мусить постійно контролювати процес використання внутрішніх чинників через розробку та послідовну реалізацію власної програми підвищення ефективності діяльності, а також урахувати вплив на неї зовнішніх чинників.

Врахуємо, що зовнішні чинники, як правило, не залежать від підприємницької діяльності. До них належать фактори, пов'язані зі загальною економічною ситуацією, з рівнем інфляції, з специфікою окремих товарних ринків, впливом природних, географічних, транспортних і науково-технічних умов на виробництво і реалізацію продукції. На зовнішні чинники підприємства не мають змоги впливати, або цей вплив дуже слабкий, оскільки вони зумовлені макроекономічними, політичними, демографічними процесами та посиленням міжнародної конкуренції і науково-технічного прогресу.

Зважимо на те, що однією з ключових ролей будь-якого управління є підтримка балансу у взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем. Існують різні підходи до визначення впливу факторів зовнішнього середовища підприємства на результати його діяльності (табл. 3.6).

Найчастіше серед цих методів використовується PEST-аналіз та його модифікації (SLEPT-аналіз, PESTLE-аналіз, STEEPLE-аналіз).

Таблиця 3.6 – Порівняння та структура видів аналізу зовнішнього, внутрішнього середовища [15, с. 435]

PEST analysis	SLEPT analysis	PESTLE analysis	STEEPLE analysis
1	2	3	4
Політика	Політика	Політика	Соціально-демографічний
Економіка	Економіка	Економіка	Технологічний
Суспільство	Суспільство	Суспільство	Економічний
Технології	Технології	Технології	Природний
—	Право	Право	Політичний
—	—	Екологія	Правовий
—	—	—	Культурний

Найбільш розповсюдженим та найпростішим методом аналізу впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність підприємства є PEST-аналіз:

- стратегічний аналіз політичних (P — political);
- економічних (E — economic);
- соціальних (S — social);
- технологічних (T — technological) факторів зовнішнього середовища підприємства (організації).

Результати PEST-аналізу дозволяють оцінити зовнішню політичну, економічну, соціальну та технологічну ситуацію, яка склалася, та спрогнозувати її вплив на виробничу та комерційну діяльність підприємства [29].

Слід зазначити, що одним з недоліків даного виду аналізу є обмежена кількість груп факторів, які підлягають детальному аналізу. Це зумовило появу різновидів PEST-аналізу.

Одним з таких різновидів є SLEPT-аналіз, в рамках проведення якого додається ще одна група факторів зовнішнього середовища, яка має детально аналізуватися, а саме: правові фактори (L — Legal). Такий вид аналізу доцільно застосовувати підприємствам, що відчують на собі високий рівень державного регулювання, а отже, результати діяльності яких значною мірою залежать від зміни правових аспектів їх функціонування [29]. PESTLE-аналіз є розширеною двома групами факторів — правові (L — Legal) та екологічні (E — Environmental) фактори — версією PEST-аналізу. На сьогодні вдосконаленою схемою, що охоплює 7 груп факторів, є STEEPL-аналіз, в основі якого лежать моделі PEST: Political; Economic; Social; Technological та SLEPT-аналізу: Social; Legal; Economic; Political; Technological. Проте, слід відмітити, що цей аналіз є досить громіздким, потребує значних фінансових витрат, залучення міжнародних експертів, а отже, його доцільно проводити лише транснаціональним (міжнародним) компаніям, які виходять на світові ринки й повинні враховувати в своїй діяльності етнічні особливості. Здійснимо оцінку зовнішніх чинників впливу на результати фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» за допомогою спрощеної моделі STEEPL-аналізу (табл. 3.7), шкала оцінювання від 1 до 5. Із 35 можливих балів ПрАТ «Домінік» отримало 25, отже ступінь впливу зовнішнього середовища оцінено як високий.

Таблиця 3.7 – Результати застосування системи STEEPLE-факторів для оцінки фінансово-господарської діяльності
ПрАТ «Домінік»

Буква	Зміст	Ступінь впливу на діяльність	Які зміни, що прогнозуються, повинні вплинути на організацію
S	Соціальні та культурні фактори, до яких належать мова, культура, відносини та ментальність, що впливають на майбутнє ринку.	4	Можна віднести зміну смаків споживачів як за рахунок підвищення ціни на продукцію, так і надання переваги продукції конкурентів.
T	Інновації у галузі технологій та продуктів, що показують, як розвивається ринок, а також майбутній розвиток досліджень.	5	Виробникам солодоців доводиться уважно стежити за тенденціями світових кондитерських ринків. Розвиток інновацій у виробництві спостерігається, як правило, на великих підприємствах. Компанії впроваджують інновації не лише у виробництві, але і в логістичних, а також в управлінських процесах.
E (E1)	Захист навколишнього середовища – аспекти, що оцінюють ступінь впливу організації на нього на даний момент і те, яким буде цей вплив у майбутньому.	3	Екологічний стан на структурних підрозділах ПрАТ «Домінік» не погіршився, існуюча концентрація шкідливих речовин в атмосфері залишиться на рівні максимально допустимих викидів, затверджених Управлінням екології.
E (E2)	Економіка та конкуренція на ринку, що враховують такі фактори, як економічний цикл, інфляцію, ціни на енергоносії та інвестиції.	5	Ринок кондитерських виробів в Україні є досить конкурентним. Зменшення реальних доходів громадян впливає на те, що обсяг реалізації продукції зменшуватиметься.
P	Політичні фактори, що пропонуються та будуть впливати на організацію та його робочу силу.	2	Великими кондитерськими компаніями в Україні володіють колишні народні депутати. Політичні сили впливатимуть на розвиток кондитерського ринку України через законодавство.
L	Юридичні фактори, обумовлені законодавством, що діє в країні.	4	ПрАТ «Домінік» реалізує свою продукцію як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, тому вона повинна враховувати як українське законодавство, так і законодавство тих країн, з якими співпрацює.
E (E3)	Освіта, навчання та працевлаштування – тенденції, що впливають на наявність кваліфікованої робочої сили.	2	У плані освіти Україна і в подальшому буде орієнтуватися на наближення рівня освіти в Україні до рівня освіти європейських та інших розвинених держав

Застосування методів управління ризиками, які спричиняє вплив з боку зовнішнього середовища на ПрАТ «Домінік» є необхідним.

Для досягнення поставлених ефективних цілей та отримання бажаних результатів, пов'язаних зі збільшенням обсягів реалізації продукції, покращання ефективності використання ресурсів, завоювання або відстоювання свого місця на даному ринку, для підвищення ефективності діяльності, зростання прибутковості та рентабельності, керівництву ПрАТ «Домінік» необхідно формувати правильну стратегію розвитку на довгострокову перспективу.

Перехід до стратегічного управління є необхідністю і запорукою подальшого розвитку ПрАТ «Домінік», можливістю своєчасно відстежити та врахувати загрози, що виникають з боку зовнішнього середовища. Однак воно має певні проблеми для підприємства, а саме:

- відкритість і прозорість місії, бачення та цінностей підприємства для широкого кола зовнішніх аудиторій;
- широка відомість стратегії підприємства для суб'єктів зовнішнього середовища, особливо конкурентів;
- доступність всього персоналу до стратегічної інформації, особливо стратегічних планів підприємства;
- прийняття занадто ризикованих або поспішних стратегічних рішень.

Стратегічний менеджмент буде ефективним і результативним, якщо його модель відповідає конкретній ситуації і наступним умовам: вміння змодельовати ситуацію; виявити причини необхідності змін; розробляти стратегію змін; здатність до стратегічного управління та втілювати стратегію в життя [78]. Використання різних моделей стратегічного управління, як нової системи управління на ПрАТ «Домінік», дасть можливість не тільки комплексно планувати подальший розвиток підприємства, але й спрямувати його діяльність на кінцевий результат.

Висновки за розділом 3

На основі аналізу й узагальнення результатів досліджень здійснених в 3 розділі дипломної роботи одержані такі основні результати.

Прогнози, як надбання суб'єктів управління і планування, активно впливають на сьогодення, допомагають запобігти або зводити до мінімуму небажані наслідки розвитку тих чи інших процесів у майбутньому. Майбутнє можливо зрозуміти тільки в результаті аналізу та оцінки минулого та сучасного, оскільки воно з'являється на основі їх діалектичної зміни. Прогнозування – це метод, в якому використовується як накопичений у минулому досвід, так і поточні припущення щодо майбутнього з метою його визначення. Якщо прогнозування виконано якісно, кінцевим результатом буде картина майбутнього, яку можна застосовувати як основу для планування [75]. Створення фінансового прогнозу результатів діяльності підприємства є досить складним завданням, оскільки коливання фінансових ринків і швидкі зміни у фінансових відносинах значно ускладнюють прогнозування.

Представлене на багатоваріантній основі фінансове прогнозування результатів фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» дозволяє представити наступний прогноз: підвищення чистого прибутку підприємства в 2019 році до 36424 тис. грн., збільшення рентабельності продажів та рентабельності витрат до 5,86 % та 6,23 %, відповідно. Фінансовий результат 2019 року, обрахований методом «відсотка від продажів» склав 24045 тис. грн., очікувана рентабельність продажу – 3,97 %; рентабельність витрат 4,95 %.

Доведено, що проблема підвищення ефективності виробництва та діяльності підприємства в цілому полягає в забезпеченні максимально можливого результату на кожну одиницю затрачених трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Основні чинники підвищення ефективності роботи підприємства полягають в підвищенні його технічного рівня, вдосконаленні управління, організації виробництва і праці, зміні обсягу та структури

виробництва, поліпшенні якості природних ресурсів тощо. Лише вміле використання всієї системи названих чинників може забезпечити достатні темпи зростання ефективності виробництва [49].

Основним шляхом підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» є удосконалення управління витратами, основним завданням якого є пошук шляхів найефективнішого використання наявних обмежених ресурсів за допомогою планування, калькулювання, обліку і контролю витрат внутрішньовиробничої діяльності.

ПрАТ «Домінік» пропонується впровадження концепції «ощадливого виробництва», мета якої – позбутися усіх зайвих видів витрат та досягти максимальної ефективності використання ресурсів шляхом безперервного вдосконалення усіх бізнес-процесів на підприємстві. Впровадити систему «ощадливого виробництва» можна завдяки значному скороченню або навіть видаленню всіх процесів, що не приносять цінності.

Застосування методу кост-кіллінг має стати важливим інструментом управління витратами. Для цього необхідно створити інформаційну базу на основі сучасних інформаційних технологій, в якій в динаміці представлені основні показники, що характеризують стан внутрішнього середовища підприємства і зовнішнього (ринкового) середовища.

Пріоритетами повинні стати удосконалення обліку та контролю процесу виробництва продукції; побудова раціональної системи обліку витрат для інформаційного забезпечення управління підприємством. Особливої уваги потребують питання формування виваженої цінової політики ПрАТ «Домінік», зниження трудомісткості послуг, зростання продуктивності праці, економія сировини, матеріалів, палива та енергії.

Обґрунтовано, що перехід до стратегічного управління є необхідністю і запорукою подальшого розвитку ПрАТ «Домінік». Перехід підприємства до стратегічного управління забезпечить йому можливість передбачення майбутнього розвитку та прийняття своєчасних управлінських рішень, цілей і стратегій.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано вирішення наукового завдання, що виявляється в обґрунтуванні теоретико-методичних засад аналізу та прогнозування фінансово-господарської діяльності підприємства та ідентифікації шляхів і засобів її підвищення. Проведене дослідження дало можливість зробити наступні висновки та пропозиції.

1. На базі порівняльного аналізу підходів до з'ясування сутності аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства визначено економічний зміст, роль та призначення аналізу в системі фінансового менеджменту підприємства. Він виступає прерогативою найвищої ланки управлінських структур підприємства, спроможних впливати на формування фінансових ресурсів і потоки грошових коштів, ефективності управлінських рішень, пов'язаних із визначенням ціни продукції, заміною устаткування чи технології, економічного зростання підприємства. Сучасний стан аналізу можна охарактеризувати як досить ґрунтовно розроблену в теоретичному плані науку.

Обґрунтовано твердження про те, що фінансовий аналіз – це процес дослідження фінансового стану й основних результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів подальшого підвищення його ринкової вартості й забезпечення ефективного розвитку. З цього витікає зміст фінансового аналізу, який визначається такими складовими: функція управління; інформаційна система; метод дослідження. Отже, доведено, що фінансовий аналіз є основою для управління фінансами підприємства.

2. Необхідність опрацювання нових підходів до методики й організації аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства обумовлюється динамікою економічних перетворень, притаманних вітчизняній економіці, подальшим реформуванням системи бухгалтерського обліку в напрямку гармонізації з міжнародними стандартами фінансової звітності.

Методику аналізу фінансового стану та результатів фінансово-господарської діяльності підприємства пропонується розглядати розглядати як: побудований у чітко визначеному порядку перелік етапів або питань, які підлягають аналізу; певний набір макетів аналітичних таблиць, які заповнюватимуться конкретними показниками діяльності підприємства; певний набір аналітичних показників (коефіцієнтів) та алгоритм їх розрахунку.

Аналіз може бути виконаний з різною мірою деталізації залежно від цілей аналізу, наявної інформації, програмного, технічного та кадрового забезпечення. Найбільш доцільним є виділення процедур експрес-аналізу та поглибленого деталізованого аналізу, комплексного оцінювання фінансового стану та результатів фінансово-господарської діяльності підприємства.

Сукупність показників повинна відповідати вимогам: в системі повинні бути представлені часткові та узагальнюючі показники; сукупність показників повинна бути оптимальною для даного підприємства, тобто доступною для огляду; показники системи повинні доповнювати, але не дублювати один одного, бути істотними та незначно корелюючими між собою; повинно бути забезпечено дотримання оптимального співвідношення між абсолютними та відносними показниками; система повинна мати максимальний ступінь аналітичності.

3. Прогнозування фінансово-господарської діяльності підприємства є основою для подальшого розвитку та розширення меж діяльності, підвищення її якості та ефективності. На основі прогнозних показників рентабельності, платоспроможності, ліквідності, раціонального розміщення оборотних та необоротних активів тощо виявляється можливим формування подальшої стратегії розвитку підприємства та корегування короткострокових планів за рахунок зміни його тактичних завдань та цілей. Доведено, що в умовах нестабільності розвитку економічної системи прогнозування дозволяє уникнути втрат прибутку та зниження конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Підсумком проведеного дослідження є висновок про те, що прогнозування є необхідним складовим елементом управління і однією з основних умов ефективного планування. Саме цим визначається його значущість в системі

управління підприємством. Будь-якому рішення повинні передувати аналіз ситуації, що склалася, і прогноз наслідків ухвалення або не ухвалення того або іншого управлінського рішення.

4. Суб'єктом проведеного дипломного дослідження виступило ПрАТ «Домінік» – підприємство, що відноситься до кондитерської галузі, в якій на сьогодні панують тенденції загального скорочення обсягів реалізації, суттєвої зміни експортних орієнтирів та розширення географії експорту, переважання зростання експорту над зростанням імпорту. Незважаючи на це, дослідники вважають, що підприємства галузі мають потенційні сприятливі перспективи розвитку завдяки ефективному менеджменту та іншим внутрішнім конкурентним перевагам.

Висновок про досить стійкий фінансовий стан підприємства ґрунтується на результатах аналізу фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» за 2016-2018 роки за основними показниками майна та капіталу, економічними показниками, фінансовими коефіцієнтами, показниками трудових ресурсів. Товариство за три останні роки наростило обсяги активів та пасивів, в т. ч. власного та власного оборотного капіталу. В складі власного капіталу значно збільшився нерозподілений прибуток. Досить суттєвим у 2018 році виявився приріст запасів. Динаміка ключових фінансових коефіцієнтів позитивна та свідчить про зміцнення фінансового стану підприємства.

5. Діагностичні можливості фінансового аналізу продемонстровано шляхом проведення ретроспективного аналізу динаміки та розмірів індикаторів фінансового стану: платоспроможності та фінансової стійкості, що дозволило зробити висновок, що підприємство в останні три роки сформувало абсолютний тип фінансової стійкості, підприємство є платоспроможним та високим виявився рівень ліквідності, забезпеченості власними коштами, фінансової незалежності та маневреності. Значення фінансових коефіцієнтів більші за нормативні вимоги, по ряду позицій зафіксовано значне перевищення. Рівень платоспроможності та фінансової стійкості ідентифіковано як високий. В той же час, зафіксовано й ряд негативних зрушень. За три роки зменшилась чиста виручка від реалізації

продукції (товарів, робіт, послуг), спадною виявилась динаміка обсягів валового, операційного та чистого прибутку підприємства, відповідно має місце зниження рентабельності фінансово-господарської діяльності акціонерного товариства.

6. Результати аналізу дозволяють стверджувати, що рівень ефективності використання фінансових ресурсів ПрАТ «Домінік» станом на кінець 2018 року знизився у порівнянні з минулими роками. На користь цього виступають наступні аргументи: зниження ефективності використання капіталу, а саме уповільнення його оборотності викликало потребу у додатковому залученні коштів в оборот на протязі трьох років; підтвердження «діагнозу» наявності проблем, пов'язаних, з реалізацією продукції та роботою відділу маркетингу полягає у одночасному зниженні показників рентабельності і оборотності активів ПрАТ «Домінік»; знизилась ефективність використання ресурсів, що проявилось у спадній динаміці ресурсовіддачі, відбулось зменшення продуктивності використання основного капіталу підприємства, уповільнення швидкості обороту коштів товариства також негативно вплинуло на результати фінансово-господарської діяльності товариства.

7. Прогнозування – особлива форма наукового передбачення, яка має дві різні площини конкретизації: власне передбачаючу (дескриптивну, описову) і пов'язану з нею – передвказівну (прескриптивну, предписательну), яка реалізується через планування і відноситься до категорії управління. Взагалі під прогнозом розуміється опис можливих або бажаних перспектив, станів, рішень проблем майбутнього. Передвказання є власне вирішенням цих проблем, яке передбачає використання інформації про майбутнє в цілеспрямованій діяльності.

Доведено, що для забезпечення ефективної фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах розвитку ринкових відносин керівництву необхідно вміти не тільки оцінювати поточний фінансово-економічний стан, але й прогнозувати майбутні його зміни з урахуванням всіх можливих факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

В дипломній роботі на багатоваріантній основі здійснено фінансове прогнозування результатів фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік».

Представлено наступний прогноз: фінансовий результат 2019 року, обрахований методом «відсотка від продажів» склав 24045 тис. грн., очікувана рентабельність продажу – 3,97 %; рентабельність витрат 4,95 %. Цей проноз уточнює альтернативні розрахунки здійснені за допомогою застосування математичного та статистичного апарату фінансового прогнозування та має найвищу ймовірність справляння.

Суттєвим етапом при реалізації цільового планування та прогнозування прибутку у загальній у структурі моделі управління прибутком суб'єкта господарювання являється аналіз точки беззбитковості, що безпосередньо пов'язаний із аналізом. Основні параметри практичної реалізації моделі граничного аналізу: точка беззбитковості для ПрАТ «Домінік» на 2019 рік склала 63884 тис. грн., порівняно з попереднім роком зменшення склало 1222 тис. грн. Результати аналізу операційних витрат дозволили зробити наступні висновки: оптимізувати величину адміністративних витрат та витрат на збут без витрат для виробництва, знижувати їх долю в маржинальному доході; збільшувати виручку від реалізації продукції за рахунок збільшення обсягу реалізації; оптимізувати змінні витрати в частині собівартості за рахунок зниження матеріаломісткості та оплати місткості продукції, яка випускається.

8. Представлено пакет прикладних рекомендацій з впровадження заходів щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Застосування на практиці концепції «ощадливого виробництва» дозволить ПрАТ «Домінік» позбутися усіх зайвих видів витрат та досягти максимальної ефективності використання ресурсів шляхом вдосконалення наступних бізнес-процесів: зниження витрат на транспортування; оптимізація товарних залишків; скорочення витрат на переміщення персоналу та обладнання; зменшення часу очікування між виробничими фазами; мінімізація перевиробництва; скорочення надлишкової обробки; зниження дефектності; ліквідація продуктів, що не відповідають потребам споживачів; наголос на талант та креативність персоналу.

Прибуток підприємства, який є основною метою виробництва, буде досягатися не за рахунок збільшення обсягів виробництва із застосуванням додаткових ресурсів і виробничих потужностей, а на основі більш ефективного використання всіх ресурсів, які має підприємство та зменшення питомих витрат виробництва. Однак, це неможливо здійснити без застосування передових технологій та використання нової техніки. Тому заходи стосовно економії витрат виробництва у теперішній час повинні здійснюватися у комплексі з технічними заходами щодо його удосконалення.

Наголошено, що обов'язковою умовою для впровадження методу управління витратами на основі технології кост-кілінгу є: прагнення керівництва підприємства до зниження витрат; наявність достовірної та точної інформації про кількість і стан витрат на підприємстві; прагнення персоналу підприємства щодо скорочення пакету соціальних та інших пільг. Економічний ефект від впровадження в практику ПрАТ «Домінік» всіх складових, як внутрішніх, так і зовнішніх кост-кілінгу призведе до: скорочення витрат на 10 - 40 % протягом 3 – 6 місяців; скорочення зайвих потужностей (зайвого персоналу), вивільнення активів підприємства; забезпечення прозорості використання ресурсів підприємства.

Однією з ключових ролей будь-якого управління є підтримка балансу у взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем. В дипломній роботі представлено оцінку зовнішніх чинників впливу на результати фінансово-господарської діяльності ПрАТ «Домінік» за допомогою моделі STEEPLE – аналізу, який довів високу вразливість підприємства до впливів зовнішнього середовища.

Обґрунтовано тезу про необхідність переходу до стратегічного управління, що виступає необхідністю і запорукою подальшого розвитку ПрАТ «Домінік». Стратегічний менеджмент буде ефективним і результативним, якщо його модель відповідає конкретній ситуації і наступним умовам: вміння змодельовати ситуацію; виявити причини необхідності змін; розробляти стратегію змін; здатність до стратегічного управління та втілювати стратегію в життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: підручник / В. Г. Андрійчук. – [2-ге вид.]. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Артеменко В.Г. Финансовый анализ : учеб. пособие / В. Г. Артеменко. – Москва : "ДИС", НГАЭиУ, 1997. – 128 с.
3. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика : навч. посібник / О. Я. Базілінська – Київ : Центр навчальної л-ри, 2011. – 328 с.
4. Бариленко В. И. Методы экономического анализа / Под ред. В. И. Бариленко и др. – Саратов : Изд. Сарат. универ., 2005. – 200 с.
5. Басова О. О. Аналіз сучасного стану та перспектив розвитку кондитерської галузі України / О,О. Басова // Ефективна економіка. – 2018. - № 5. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/5_2018/44.pdf.
6. Бедринець М. Д. Ефективність діяльності суб'єктів підприємництва в сучасних умовах господарювання / М. Д. Бедринець // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2013. – № 4. – С. 183-190.
7. Белобтецкий И. А. Прибуток підприємства / И. А. Белобтецкий // Фінанси України. – 2009. – № 3 – С. 40 - 47.
8. Бець М. В. Планування рентабельності виробництва / М. В. Бець // Економіка України. – 2000. – № 2. – С. 40-45.
9. Білоус О. Г. Менеджмент : конкурентоздатність і ефективність : підручник / О. Г. Білоус, Є. Г. Панченко. – Київ : Знання, 2002. – 67 с.
10. Благой В.В. Факторний аналіз беззбиткового обсягу продажів / В. В. Благой // Вісник НТУ «ХП». – 2013. – № 22(995). – С. 146-151.
11. Бланк І. А. Основи фінансового менеджменту: підручник / І. А. Бланк. – Т. 2. – Київ: Ніка-Центр; Ельга, 2004. – 618 с.

12. Близнюк О. П. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами на підприємствах роздрібної торгівлі України / О. П. Близнюк, А. П. Горпинченко // Проблеми економіки. – 2014. – № 3. – С. 208-219.
13. Богачов С. Порівняльна ефективність функціонування підприємств різних форм власності / С. Богачов // Економіка України. – 2006. – № 8. – С. 31-35.
14. Бондар А. В. Удосконалення організації управління фінансовою діяльністю підприємства / А. В. Бондар, Г. А. Семенов // Економічний вісник НГУ, 2004. – № 1. – С. 63-75.
15. Бурик З. Аналіз переваг та недоліків розвитку території в умовах забезпечення ефективного стратегічного планування / З. Бурик // Збірник наукових праць “Ефективність державного управління”. – 2014. – Вип. 39. – С. 434-442.
16. Вартанов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология : учеб. пособие / А. С. Вартанов – Москва : Финансы и статистика , 1991. - 79 с.
17. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: навч. посібник / В. О. Василенко. — Київ : Центр навчальної літ-ри, 2005. — 504 с.
18. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства : навч. посібник / [Т. Г. Васильців, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко]; за ред. Т. Г. Васильціва. – Київ : Знання, 2013. – 446 с.
19. Верхоглядова Н. І. Зміст та значення прибутку як головної рушійної сили ринкової економіки / Н. І. Верхоглядова // Економічний простір. – 2010. – № 21. – С. 312-320.
20. Войцеховська Ю.В. Методи прогнозування розвитку виробничого потенціалу підприємств / Ю.В. Войцеховська, В.В. Войцеховська, А.Л. Висоцький // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». – 2012. – № 725. – С. 42-48.
21. Волощук Л. О. Финансовый анализ : уч. пособие / Л. А. Волощук, М. А. Юдин; под ред. С.В. Филипповой. – Киев : КАФЕДРА, 2012. – 320 с.

22. Гейдарова О. В. Застосування теорії марківських процесів для оцінки та прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства / О. В. Гейдарова // Сталий розвиток економіки. – 2010. – № 2 – С.59-64.
23. Гетьман О. О. Економічна діагностика : навч. посібник / В. М Шаповал, О. О. Гетьман. – Київ : Центр навчальної літ-ри, 2007. – 307 с.
24. Глівенко С. В. Економічне прогнозування : навч. посібник / [С. В. Глівенко, М. О. Соколов, О. М. Теліженко]. – Суми : Університетська книга, 2011. – 207 с.
25. Головка Т. В. Стратегічний аналіз : навч.-метод. посібник [для самост. вивч. дисц.] / Т. В. Головка, С. В. Сагова. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2007. – 198 с.
26. Гордієнко Л. П. Метод кост-кіллінг – ефективна оптимізація витрат на підприємстві / Л. П. Гордієнко // Збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання». – Кременчук, 2015. – 296 с. – С. 266-268.
27. Горлачук В. В. Економіка підприємства : навч. посібник / В. В. Горлачук, І. Г. Яненко. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344 с.
28. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : від 16 січ. 2003 р. № 436-IV / Законодавство України : [веб-сайт Верховної Ради України]. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2684>–14.
29. Грабовецький Б. Є. Економічне прогнозування і планування : навч. посібник / Б. Є. Грабовецький. – Київ : Центр навчальної літ-ри 2012. – 188 с.
30. Грабовецький Б. Є. Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання : монографія / Б. Є. Грабовецький. — Вінниця: ВНТУ, 2010. — 171 с.
31. Гречан А. П. Діагностика ефективності діяльності підприємства / А. П. Гречан, Н. Й. Радіонова // Вісник Східно-українського національного університету імені Володимира Даля. – 2011. – № 10[164] – С. 56 – 61.

32. Громова А. Є. Аналітичне забезпечення в управлінні фінансово-економічними результатами підприємств України / А. Є. Громова, О. О. Надобних // Облік, контроль і аналіз в управлінні підприємницькою діяльністю: збірник наукових праць всеукраїнської науково-практичної Інтернет – конференції. – Вінниця : Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. – С. 8-10.
33. Данильченко В. О. Прогнозування обсягів продажу підприємств оптової торгівлі на основі використання трендового підходу / В. О. Данильченко // Економіка Крима. – 2013. - №19. – 64-67.
34. Долгоруков Ю. А. Управління ефективністю використання обігових коштів у промисловості / Ю. А. Долгоруков // Фінанси України. – 2006. – № 11. – С. 103-105.
35. Економіка підприємств зеленого господарства та будівництва : навч. посібник / за ред. Т. П. Юр'євої; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : Вид-во ХНАМГ, 2012. – 377 с.
36. Економіка підприємства : підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – [вид. 2-ге, перероб. та доп.]. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2011. – 528 с.
37. Економіко-математичні моделі в системі управління підприємствами : монографія / Під ред. Н. П. Федоренко, И. П. Шубіної. – Москва : Наука, 2011. – 390 с.
38. Економічний аналіз : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир : ПП “Рута”, 2003. – 680 с.
39. Жуковская В. М. Факторный анализ в социально-экономических исследованиях / В. М. Жуковская, И. Б. Мучник. – Москва : Статистика. – 1976. – 125 с.
40. Загурський О. М. Фінансовий аналіз : кредитно-модульний курс : навч. посібник / О. М. Загурський. – Київ : Центр учбової л-ри, 2013. – 472 с.

41. Захарова Н. Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства / Н. Ю. Захарова. – Збірник Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2012. – №7. – С. 128-133.
42. Зінченко О. А. Підходи до оцінювання якості фінансового результату та фінансово-економічного розвитку підприємства / О. А. Зінченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №3, Т.3. – С. 37-40.
43. Іваніна А. В. Вітчизняний та зарубіжний досвід оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / А. В. Іваніна // [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1434/1.pdf>. 29
44. Кірейцев Г. Г. Фінанси підприємств : навч. посібник : курс лекцій. / Г. Г. Кірейцев. – Київ : Центр учбової л-ри, 2005. – 485 с.
45. Копчак Ю. С. Проблеми діагностики фінансового стану і стійкості функціонування підприємства / Ю. С. Копчак // Вісник СумДУ. – 2004. – № 9 (68). – С. 23-34.
46. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посібник / М. Я. Коробов. – Київ : Знання, КОО, 2006. – 378 с.
47. Косенкова О. В. Прогнозування результатів діяльності підприємства на нечіткій логіці / О. В. Косенкова // Економіка: проблеми теорії та практики. Зб. наук. пр. Вип. 123. – Дніпропетровськ : ДНУ. – 2002. – С.63-72.
48. Кроніковський Д. О. Тенденції кондитерської промисловості України / Д. О. Кроніковський // Ефективна економіка. – 2014. – №14. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_10_
49. Кузьмін О. Є. Економічна діагностика : навч. посібник / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – Київ : Центр учбової л-ри, 2012. – 318 с.
50. Куліков П. М. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства / П. М. Куліков, Г.А. Іваненко – Харків : ІНЖЕК, 2009. – 152 с.
51. Лайко П. А. Фінанси підприємств : підручник для студ. вузів / П. А. Лайко, М. В. Мних. – Київ : Знання України, 2004. – 428 с.

52. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. А. Лахтіонова – Київ : Вид-во КНЕУ. – 2001. – 387 с.
53. Лисицин В. Д. Роль «ощадливого виробництва» в діяльності підприємства / В. Д. Лисицин, О. І. Лисенко, Ю. С. Вовк // Вісник НТУУ «КПІ» – 2009. – №1. – С. 39-61.
54. Лисогор В. М. Застосування методів прогнозування в процесі моделювання економічної діяльності підприємства / В. М. Лисогор, С. А. Яремко, О. В. Ольшевська // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – № 2, Т.1 – С. 21-25.
55. Литвин Б. М. Економіко-аналітична діяльність в організації : підручник / Б. М. Литвин. – Київ : Хай-Тек Прес, 2009. – 423 с.
56. Макконелл К. Р. Экономикс : принципы, проблемы, политика / К. Р. Макконелл, С. Л. Брю. – Москва : ИНФРА-М, 1999. – 974 с.
57. Менеджмент: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / За ред. Г. В. Щокіна, М. Ф. Головатого, О. В. Антонюка, В. П. Сладкевича. – Київ : Вид-во МАУП, 2007. – 816 с.
58. Методичні рекомендації оцінки впливу змін економічних факторів на результативні показники прибутку, рентабельності виробництва і реалізації продукції (робіт, послуг) / [Н.М. Григор, О.В. Крехівський, Н.Л. Ніколаєнко, Т.Г. Байдаченко, А.І. Тарасова, М.С.Чернопашченко] – Київ : ДП ДІКТЕД. – 2007. – 140 с.
59. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : навч. посібник / В. О. Мец. – Київ : Вид-во КНЕУ. – 2009. – 132 с.
60. Мішина С. В. Організаційно-економічний механізм управління фінансовими ресурсами на підприємстві / С. В. Мішина, О. Ю. Мішин. – Харків : Вид-во ХНЕУ, 2006. – 176 с.
61. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник / Є. В. Мних – Київ : Центр навчальної л-ри. – 2003. – 520 с.

62. Мороз С. В. Стохастичні моделі оцінки фінансового стану / С. В. Мороз // Вісник Хмельницького національного університету. – 2004. – № 6. – С. 148-152.
63. Окунь Я. Факторный анализ : пер. с. пол. / Я. Окунь. – Москва : Статистика. – 1974. – 166 с.
64. Олексюк О. І. Економіка результативності діяльності підприємства : монографія / О. І. Олексюк. — Київ : Вид-во КНЕУ, 2008. — 362 с.
65. Олексюк О. І. Прибутковість в управлінні результативністю діяльності сучасних компаній / О. І. Олексюк, Л. М. Дзюбенко // Фінанси України. – 2006. – № 12. – С. 101-111.
66. Омеляненко Т. В. Ощадливе виробництво : концепції, інструменти, досвід : наук.-практ. видання / [Т.В. Омеляненко, О.В. Щербина, Д.О. Барабась]. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2009. – 157 с.
67. Онисько С. М. Фінанси підприємств : підручник для студентів вищих закладів освіти / С. М. Онисько, П. М. Марич. – 2-ге видання, випр. і доп. – Львів : Магнолія Плюс, 2006. – 367 с.
68. Остап'юк Н. А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції / Н. А. Остап'юк // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1(55). – С. 127-129.
69. Островська О. А. Фінансовий стан та фінансова стійкість підприємства: теоретичні аспекти визначення їх суті / О. А. Островська // Стратегія економічного розвитку України : наук. зб. – Вип.4 (11) / голов. ред. О. П. Степанов. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2002. – С. 182-187.
70. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
71. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
72. Погорелов С. М. Дослідження шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства / С. М. Погорелов, О. В. Леденко, О. А. Матяж // Вісник НТУ «ХПІ». – 2015. – № 26 (1135). – С. 76-82.

73. Подольська В. О. Фінансовий аналіз : навч. посібник / В. О. Подольська, О. В. Яріш. — Київ : Центр навчальної л-ри. — 2008. — 488 с.
74. Полещук І. Ф. Особливості факторного аналізу прибутковості підприємства [Електронний ресурс] // І. Ф. Полещук, Ю. В. Волощук, І. В. Галкіна. — Режим доступу: — <http://intkonf.org/kpedn-poleschuk-ifvoloschuk-yuv-galkina-iv-osoblivosti-faktornogo-analizupributkovosti-pidpriemstva>.
75. Пошуків В. Фінансові проблеми стабілізації української економіки / В. Пошуків // Економіка України. — 2007. — №1. — С. 7-10.
76. Про акціонерні товариства [Електронний ресурс] : Закон України від 17 вер. 2008 р. № 514-IV / Законодавство України : [веб-сайт Верховної Ради України]. — Текст. дані. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/>.
77. Рєзников Л. Фінансовий стан і фінансова політика виробничих підприємств / Л. Рєзников // Економіка України. — 2007. — №7. — С. 11-14.
78. Рульєв В.А. Стратегічний менеджмент : навч. посібник [Електронний ресурс] / В. А. Рульєв, С.О. Гуткевич. — 2011. — Режим доступу: http://pidruchniki.ws/11151212/menedzhment/protses_strategichnogo_menedzhmentu
79. Руцишин Н. М. Інтегральна оцінка ефективності функціонування торговельних підприємств та методи розрахунку інтегральних показників / Н. М. Руцишин // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. — 2007. — Вип. 17.5. — С. 176–180.
80. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник / Г. В. Савицька. — 3-тє вид, випр. і доп. — Київ : Знання, 2007. — 668 с.
81. Саричев Д. О. Управління ефективністю операційної діяльності підприємства / Д.О. Саричев // Стратегія економічного розвитку України. — 2012. — № 30. — С. 136-143.
82. Серединська В. М. Економічний аналіз: навч. посібник / В. М. Серединська, О. М. Загородна, Р. В. Федорович. — Тернопіль : Астон, 2010. — 373 с.

83. Сидоренко-Мельник Г.М. Фінансовий аналіз: [навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації навчального процесу] / Г.М. Сидоренко- Мельник, О.М. Семенова. – Полтава, РВЦ ПУСКУ, 2009 – 204 с.
84. Сидоренко-Мельник Г. М. Сучасний інструментарій прогнозування фінансових результатів діяльності підприємства / Г. М. Сидоренко-Мельник // Економіка. Фінанси. Право : Науковий журнал. – Київ : АМУ, 2013. – № 10/1 – С. 65-68.
85. Сотникова Л.В. О формировании финансовых результатов / Л.В. Сотникова // Бух. учет в Украине. – 2007. – №1. – С. 15-17.
86. Ткачук О. В. Антикризисний кадровий менеджмент підприємства: сучасні реалії та перспективи розвитку / О. В. Ткачук // Наукові праці КНТУ. – 2009. – С. 230-235.
87. Турило А. М. Теоретико-методичні засади узагальненої оцінки підприємства з позиції його фінансово-економічного розвитку / А. М. Турило, О. А. Зінченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8 (110). – С. 177-182.
88. Фінанси підприємств : підручник [7-ме вид.] / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.]; під ред. А.М. Поддєрьогіна. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2008. – 552 с.
89. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Т98 Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. – Полтава : ПДАА, 2016. – 430 с.
90. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 304 с.
91. Фінансовий аналіз: [навч. посібник] / М.Д. Білик, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька – К.: КНЕУ, 2005. — 592 с.
92. Хейне П. Экономический образ мышления : учебник / П. Хейне — Каталаксия, 1997. — 704 с.

93. Хохлов В. В. Прогнозирование финансового состояния предприятия на основе многомерного факторного анализа временных рядов / В. В. Хохлов, Е. И. Пискун // Бизнес-Информ. – 2009. – №2 (1). – С.82-86.
94. Хрущ Н. А. Інтегральна оцінка рівня фінансового потенціалу підприємств у сфері телекомунікацій / Н. А. Хрущ, М. В. Желіховська // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – Т. 2 , Серія Економічні науки. – № 6. – С. 304-307.
95. Чорток Ю. В. Формування конкурентних переваг підприємства кондитерської галузі / [Ю. В. Чорток, Л. Л. Гриценко, Р. М. Нечипоренко, І. В. Федоришин, Л. І. Скороходова] // Механізм регулювання економіки. – 2018. – № 4. – С. 68-79.
96. Швиданенко Г. О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства : монографія / Г. О. Швиданенко, О. І. Олексюк. – Київ : Вид-во КНЕУ, 2002. – 280 с.
97. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз : навч. посібник / О. О. Шеремет. – Київ : Кондор, 2005. – 196 с.
98. Шубіна С. В. Прогнозування рівня рентабельності у системі управління машинобудівним підприємством / С. В. Шубіна // Економіка та управління підприємством. – 2014. – Випуск 1 (53). – С. 251-258.
99. Явдак М. Ю. Критерії оцінки результативності діяльності підприємства / М. Ю. Явдак // Бизнес Інформ, 2011. – № 12. – С. 70-74.
100. Якимчук Т. В. Соціально-економічна ефективність підприємства та її значення в сучасних умовах [Електронний ресурс] / Т. В. Якимчук – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Vzhdtpdf.

Додаток А

Таблиця А.1 – Класифікація та порядок розрахунку основних показників оцінки фінансового стану підприємства

Показник оцінки	Порядок розрахунку або джерело отримання вихідних даних
1	2
I. ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	
Сума господарських коштів, які є в розпорядженні підприємства	Підсумок балансу
Частка активної частини основних засобів	$\frac{\text{Вартість активної частини основних засобів}}{\text{Вартість основних засобів}} \cdot 100\%$
Коефіцієнт зносу основних засобів	$\frac{\text{Знос}}{\text{Вартість основних засобів}} \cdot 100\%$
Коефіцієнт оновлення основних засобів	$\frac{\text{Балансова вартість основних засобів, які надійшли за період, що аналізується}}{\text{Балансова вартість основних засобів на кінець аналізованого періоду}} \cdot 100\%$
Коефіцієнт вибуття основних засобів	$\frac{\text{Балансова вартість основних засобів, які вибули за період, що аналізується}}{\text{Балансова вартість основних засобів початку періоду, що аналізується}} \cdot 100\%$
II. ПОКАЗНИКИ ПРИБУТКОВОСТІ	
Прибутковість інвестицій у звичайній акції	$\frac{\text{Прибуток після сплати податків та дивідендів на привілейовані акції}}{\text{Зобов'язання перед акціонерами – Комплексна вартість акцій}} \cdot 100\%$
Прибутковість інвестицій у підприємство	$\frac{\text{Прибуток після сплати податків}}{\text{Інвестиції}} \cdot 100\%$
Головний показник прибутковості	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків}}{\text{Усього активів – Нематеріальні активи}} \cdot 100\%$
Прибутковість активів	$\frac{\text{Прибуток після сплати податків та дивідендів на привілейовані акції}}{\text{Усього активів – Нематеріальні активи}} \cdot 100\%$
Обіг матеріальних активів	$\frac{\text{Обсяг реалізації}}{\text{Нематеріальні активи}}$

Продовження таблиці А.1 додатку А

1	2
Прибутковість реалізації	$\frac{\text{Прибуток від операційної діяльності}}{\text{Обсяг реалізації}} \cdot 100\%$
III. ПОКАЗНИКИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ	
Величина власних оборотних коштів (функціонуючий капітал)	Власний капітал + Довгострокові зобов'язання – Основні засоби та вкладення, або Поточні активи – Поточні зобов'язання
Маневреність власних оборотних коштів	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Функціонуючий капітал}}$
Коефіцієнт покриття загальний	$\frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти, розрахунки та інші активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Частка оборотних коштів в активах	$\frac{\text{Поточні активи}}{\text{Усього господарських коштів (нетто)}}$
Частка виробничих запасів у поточних активах	$\frac{\text{Запаси та витрати}}{\text{Поточні активи}}$
Частка власних оборотних коштів у покритті запасів	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Запаси та витрати}}$
Коефіцієнт покриття запасів	$\frac{\text{Нормативні джерела покриття}}{\text{Запаси і витрати}}$
Коефіцієнт критичної оцінки	$\frac{\text{Гроші+ Ринкові цінні папери+ Дебіторська заборгованість}}{\text{Поточні пасиви}}$
Період інкасації дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Продаж у кредит: Кількість днів у періоді}}$
Тривалість кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Кредиторська заборгованість}}{\text{Закупівлі: Кількість днів у періоді}}$
Співвідношення довгострокових зобов'язань кредиторам та довгострокових джерел фінансування (коефіцієнт довгострокових зобов'язань)	$\frac{\text{Довгострокові пасиви}}{\text{Зобов'язання перед акціонерами + Довгострокові пасиви}}$

Продовження таблиці А.1 додатку А

1	2
Коефіцієнт поточної заборгованості	$\frac{\text{Поточні пасиви}}{\text{Зобов'язання перед акціонерами}}$
Співвідношення грошових потоків та заборгованості кредиторам	$\frac{\text{Грошові потоки}}{\text{Усі пасиви}}$
Співвідношення грошових потоків та довгострокових зобов'язань кредиторам	$\frac{\text{Грошові потоки}}{\text{Усі пасиви}}$
Коефіцієнт автономії (незалежності)	$\frac{\text{Власні кошти}}{\text{Майнопідприємств}}$
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{\text{Позикові кошти}}{\text{Власні кошти}}$
Співвідношення нерозподіленого прибутку до всієї суми активів	$\frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Уся сума активів}}$
Обертання матеріальних запасів	$\frac{\text{Продаж}}{\text{Матеріальні запаси}}$
Відношення довгострокової заборгованості до акціонерного капіталу	$\frac{\text{Довгостроюва заборгованість}}{\text{Акціонерний капітал}}$
Відношення надходження готівки до довгострокової заборгованості	$\frac{\text{Надходження готівки}}{\text{Довгостроюві зобов'язання}}$
Відношення прибутку до сплати податків і відсотків до виплачених відсотків по кредиту	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків і відсотків}}{\text{Виплачені відсотки по кредиту}}$
Відношення суми надходжень готівки і відсотків по кредиту до відсотків по кредиту	$\frac{\text{Надходження готівки і відсотків по кредиту}}{\text{Відсотки по кредиту}}$
Відношення прибутку до сплати податків і постійних витрат до постійних витрат	$\frac{\text{Прибуток до сплати податків + Постійні витрати}}{\text{Постійні витрати}}$
Відношення активів до довго- та середньострокової заборгованості	$\frac{\text{Активи}}{\text{Довгостроюва заборгованість – Середньострокова заборгованість}}$
Співвідношення нерозподіленого прибутку та всієї суми активів	$\frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Уся сума активів}}$
Обертання матеріальних запасів	$\frac{\text{Продаж}}{\text{Матеріальні запаси}}$

Продовження таблиці А.1 додатку А

1	2
IV. Показники фінансової стійкості та стабільності підприємства	
Коефіцієнт автономії (незалежності)	$\frac{\text{Власні кошти}}{\text{Майно підприємства}}$
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{\text{Позикові кошти}}{\text{Власні кошти}}$
Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу	$\frac{\text{Довгостроюві кредити} + \text{Довгостроюві позики}}{\text{Власні кошти} + \text{Довгостроюві кредити} + \text{Довгостроюві позики}}$
Коефіцієнт маневреності власних коштів	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власні кошти}}$
Коефіцієнт реальної вартості основних активів у майні підприємства	$\frac{\text{Вартість основних активів} - \text{Сума накопиченої амортизації}}{\text{Вартість майна підприємства}}$
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Активи}}$
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Активи}}{\text{Власний капітал}}$
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$\frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Усього господарські кошти}}$
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$\frac{\text{Довгостроюві зобов'язання}}{\text{Довгостроюві зобов'язання} + \text{Власний капітал}}$
Коефіцієнт структури залученого капіталу	$\frac{\text{Довгостроюві зобов'язання}}{\text{Залучений капітал}}$
Показник заборгованості кредиторам	$\frac{\text{Усього пасиви}}{\text{Усього активи}} \cdot 100\%$
Показник заборгованості акціонерам	$\frac{\text{Усього заборгованість акціонерам}}{\text{Усього активи}}$
V. Показники рентабельності підприємства	
Рентабельність продажу	$\frac{\text{Прибуток від операційної діяльності (робіт, послуг)}}{\text{Виручка від реалізації}}$
Показник оцінки	Порядок розрахунку або джерело отримання вихідних даних
Рентабельність основної діяльності	$\frac{\text{Прибуток від операційної діяльності}}{\text{Витрати на виробництво продукції}}$

Продовження таблиці А.1 додатку А

1	2
Рентабельність основного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Підсумок балансу – нетто}}$
Рентабельність власного капіталу	$\frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня величина власного капіталу}}$
Період окупності власного капіталу	$\frac{\text{Середня величина власного капіталу}}{\text{Чистий прибуток}}$
Рентабельність основного капіталу підприємства	$\frac{\text{Прибуток}}{\text{Підсумок балансу}}$
Рентабельність перманентного капіталу	$\frac{\text{Прибуток}}{\text{Підсумок розділу I пасиву балансу}}$
VI. Показники ділової активності	
Обертання мобільних коштів	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Підсумок розділу II та III активу балансу}}$
Обертання матеріальних оборотних коштів	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Підсумок розділу II активу балансу}}$
Обертання готової продукції	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Готова продукція}}$
Обертання дебіторської заборгованості	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Дебіторська заборгованість}}$
Середній строк обороту дебіторської заборгованості	$\frac{360 \cdot \text{Дебіторська заборгованість}}{\text{Виручка від реалізації}}$
Обертання кредиторської заборгованості	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Кредиторська заборгованість}}$
Середній строк обороту кредиторської заборгованості	$\frac{360 \cdot \text{Кредиторська заборгованість}}{\text{Виручка від реалізації}}$
Фондовіддача основних засобів та інших необоротних активів	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Підсумок розділу I активу балансу}}$
Обертання власного капіталу	$\frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Підсумок розділу I пасиву балансу}}$